

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**[Theologische Traktate, gedruckt und handschriftlich] -
Cod. Rastatt 23**

Verardus, Maximilianus

[S.l.], [Ende des 15. Jahrh.]

Tractatus solemnis fratris humberti [...]

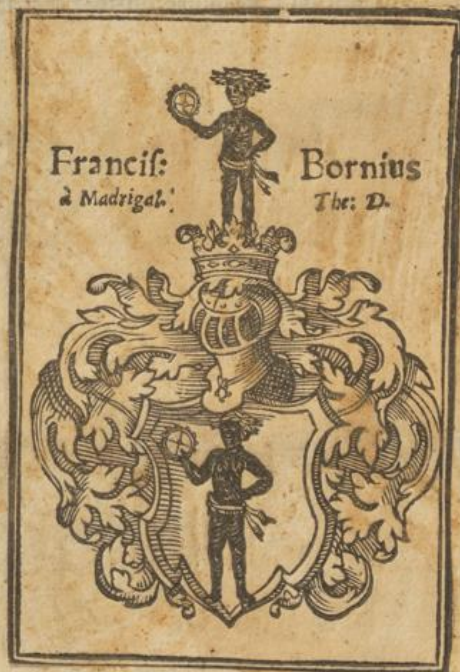
[urn:nbn:de:bsz:31-284137](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-284137)

4 9029

2(1)

LR 496

Traictatus solemnīs fratris hum
berti quondam Magistri generalis ordinis predicatorum. De
predicatione Sancte crucis.

Incipit tractatus venerabilis patris Fratris Humberti
quondam magistri generalis ordinis predicatorum de predicatioe
crucis. Et primo instructio quedam circa frequens opus.

¶ Capitulum primum.

A que infra scripta sunt de pertinentibus ad crucis
predicationem contra sarracenos ad hoc valere possunt
ut predicatorum crucis nondum in tali predicatioe exer
citati materiam hic inueniant huius exercitij. Qui vero magis
sufficientes sunt data sibi occasione plura et meliora supaddent.
Alij vero qui in predicatioe habent gratiam excellentem ex materia
rudi sibi preparata tanquam prudentes artifices opus pulchrum et magis
formatum producent. et hec omnia ad gloriam saluatoris et utilitates fidei
christiane. Notandum vero quod in quolibet paragrapho ubi circa
finem inuenitur codicis paragraphus et in margine inuitatio. potest
fieri inuitatio ad crucem cum cantu Veni sancte spiritus. vel Veni
creator spiritus. vel Vexilla regis. vel Salve crux sancta. vel alijs
huiusmodi. vel sine cantu persequendo diffusius que sub isto para
grapho continentur. vel fieri potest inuitatio post duos vel plures pa
graphos prout predicatiois discretio visus fuerit expedire. Item sci
endum quod ubi multa ponuntur ad eandem materiam pertinentia non ad
hoc ponuntur ut multa in eodem sermone dicantur. sed ad hoc ut in
diuersis sermonibus occurrente illa materia accipiat qui voluerit
de illis aliquid quod suo processui viderit expedire. Vbi vero aliquid
minus plene dicitur. relinquitur arbitrio predicatiois ut illud diffusius
persequatur secundum scientiam et gratiam sibi datam. Item sciendum quod inuita
tiones ponuntur cum numero ut si aliquid de his que dicuntur in prophetis
premissis ad illas necesse fuerit insequentibus possit ad precedentes
remitti ipsis subiecto numero assignatis vel extra. Item huic operi
preponuntur tituli sub numeris ut sciatur materia et quod queritur
per numeros facilius inueniatur.

¶ Thema commune ad totum opus secundum Capitulum.

Ancus sanctus sanctus dominus deus exercituum **Esaię. vi.**
Sppheta sanctus **Esaias** in raptu beato in quo vidit
regem glorie sedentem in solio suo assistentibus angelis
sibi. Inter alia multa gloriosa que vidit. audiuit etiam beatos an
g

gelos in eius laudem clamantes. dicentes. Sanctus scilicet scilicet etc.
 Relinquit autem ex hoc verbo quod ipse rex glorie habet exercitum non unicum
 sed multos. quia exercitum in pluri et non exercitus in singulari dicitur
 Relinquit etiam quod eius exercitus nihil habeat iniquum. quod enim di-
 ceret Sanctus scilicet etc. si iniquitatem in suo exercitu sustineret.
 Relinquit etiam quod exercitus eius singulari prerogativa super omnes alios
 exercitus sublimatur. quod dicitur non hominis vel angeli cuiuscumque sed ipsius
 dei viventis. cum dicitur dominus deus. Circa primum nota quod rex iste rex
 glorie habet unum exercitum scilicet creaturarum pure spiritualium scilicet angelorum
 sanctorum. qui pugnavit pro eo ab initio mundi contra spiritus malignos
 et pugnavit quousque omnino sint devicti. habentes pro duce michael
 archangelum. Apocalipsis. xij. Factum est prelium magnum in celo
 michael et angeli eius preliabatur cum dracone et dracone pugnavit
 et angeli eius et non valuerunt. neque locus inventus est eorum amplius
 in celo. Et proponit de celo ecclesie exemplum habet Jude primo
 ubi dicitur michael cum dyabulo de corpore moysi disceptasse. cuius in-
 tellectum si vis scire respice glosas. Item habet alium exercitum para-
 tum in tempore suo ad pugandum contra inimicos eius. homines impios fina-
 liter damnandos scilicet universitatem machine mundialis quo ad cre-
 aturas ratione carentes. Si enim rege herode crudeli et odioso turba-
 to tota Ierosolima que ei suberat turbata est cum eo. sicut dicitur ma-
 theo. quanto magis pervenit ut regi glorie piissimo et amabili nimis
 ostendente iram suam contra impios in die iudicii. tota machina mun-
 dialis ei se conformans excandescat contra illos. Ideo dicitur Sapientia. v.
 Pugnavit cum illo orbis terre contra insensatos. Item habet exerci-
 tum alium scilicet hominum. ex utraque natura plantatum non quousque sed fide-
 lium pro eo pugnantem contra infideles. qui vere dei exercitus appel-
 latur. Vnde. i. regum. xvij. ca. Quis est iste philestiens circumcisis
 qui exprobrauit acies dei viventis. Erim huius belli habemus in
 hebreis qui ex quo ascenderunt de Egipto quousque fuerant populus
 dei quasi semper habuerunt bella cum infidelibus impugnando eos vel
 expugnati ab eis sicut patet sacras hystorias legenti diligenter.

prima in **E**cce dilectissimi sicut colligitur ex diversis hystorijs iam sunt
 vitatis. plus quam sexcenti anni quod ille ribaldus Machometus cum gente sua
 cepit inire bellum contra christianitates. et in tantum prevaluit peccatis

nostris exigentibus q̄ dominū nostrū ihesum christū a quo dici
mur christiani. qui adorabatur & colebatur in partib⁹ orientis que
dicit Asia maior tertia videlicet pars habitabilis et quasi media pars
sine quantitate. Expulit inde fere de oī loco. loca sancta ip̄ius
oīa p̄phanavit seruos eius innumerabiles trucidavit. Deinde to
tam Africanam que est pars tertia in qua erat ep̄atus quadringenti
& quadraginta quatuor sine Cronicas occupavit gens eius adeo
q̄ nō dicit̄ mō ibi esse ep̄us nisi vnus circa marrochiū qui p̄est
paucis tributarijs ip̄ianis. Deinde mare mediterraneū transiens
in Hispaniam que est in Europa tertia videlicet pars habitatiōis
humane in qua nos sum⁹ inestimabilia mala inulit ip̄ianis ha
bitatiōis eiusdem p̄transiens vsq̄ circa Francie regnū. Et licet
repulsa fuerat gens illa per Karolū & p̄ Francos a Francia & eius
vicinia. tamē adhuc partes magnā Hispanie detinet occupatā.
Porro christianus exercitus olim ad terrā sanctam cuius desola
tio magis nos debet tangere. transiens & maximā partem ip̄ius
recupavit sed varijs infortunijs sic paulatim iā fere totam ami
simus. q̄ nō remanent nobis ibidem loca nisi pauca valde. De
his autē paucis que nuper amisimus castrū q̄ dicitur Sapheth
In quo duo milia ip̄ianorū erāt dicitur. in fide tamē cōstantium
crudelitate saracenicā pempti sunt. Castrū vero istud in terra &
longe aliquantū a locis maritimis situm erat ad marimū muni
mentū locorū aliorū paucorū que nobis solū circa maritimā remā
serunt. Unde mō saraceni venire possunt vsq̄ ad ciuitatē Iacho
nensem. nullam munitionē ip̄ianis habentibus inter ip̄os & ciui
tatem predictā. Proinde fratres nostri ip̄iani in tanto discrimine
cōstituti. & attendentes q̄ diu tenere nō possunt loca illa pauca
que remanserunt in maritimis sine auxilio festinato. et videntes
q̄ ex nulla parte potest ei venire auxiliū nisi a nobis qui sumus
circa mare ab occidente. cū a dextris sine eis Egiptij. ab austro.
a sinistris greci. ab aquilone & alij multi scismatici. & ab ante ad
orientem tartari. ad dominū papam & magnates. & alios ip̄ianos
recurrunt periculū christianitatis quod apud eos iminet corde
nunciantes amaro. et festinū subsidium postulantes p̄pter hoc
ex parte domini pape per diuersas mundi partes. nunc multi ee

diferſi predicatores crucis celeriter diriguntur & in tanta neceſſi-
tate accingantur viriliter chriſtiani in ſubſidiū fidei chriſtiane.
Huius igitur auctoritate nos hortamur et obſecramus illum qui
in bello crucis fuit pro nobis mortuus. ut vos attendētes quomō
ut predictum eſt ſancti angeli pugnant inceſſanter pro deo ſuo cō-
tra inimicos ipſius. quomō etiā omnis creatura inſenſibilis hoc
idem facere eſt parata. qualiter etiam iudei c quando fuerāt dei
populus hoc fecerunt quaſi continue contra hoſtes dei videlicet
infideles. Ideo preparātes vos ad ſuccurrendū fidei chriſtiane.
& armantes vos armatura dei cruce videlicet quā vobis offerim⁹
ōmni occasione remota deuote & celerit veniatis Cantus Veni
creator ſpiritus etc. Qui igitur benedictionem dei deſiderat. qui
ſocietatem angelorū amat. qui ad incorruptam coronam ſuſpirat.
veniat & crucem accipiat. & hec omnia conſequetur. Circa ſcōna
nota quod quedam ſunt bella iniuſta. Iudiciū. xi. Iudiciis mihi bel-
la iniuſta. Sunt autem tria que maxime faciunt bellū iniuſtum
Primū eſt quando impugnantur innocentes ſicut fit pro chodolor
in guerrens noſtri temporis. nō ſunt milites & domicelli nſi ſicut
beatus Mauricius & tota legio ſua. qui magis elegerunt decapī-
tari quā domino ſuo impatori obedire in pſecutione chriſtianoꝝ
innocentium. Ipſi vero quandoq; domino ſuo non iubente pau-
peres agricolas innocentes deſtruunt hospitalia & etiaꝝ leproſo-
ria inuadūt. eccleſias violant. & principales dños nō tangentes
in innocentes ſuam crudelitatem exercent. Nō ſic eſt in iſto do-
mini exercitu. gens enim ſaracenicā cōtra quā dirigitur ſumme
culpabilis eſt contra totam chriſtianitatē ut patꝝ in inuitatiōe
p̄miſſa et ex pſalmo in quo eccleſia deo conqueritur de eis dicēs.
Deus venerunt gentes in hereditatem tuam polluerūt templū
ſanctum tuum. Secundum eſt quando fit ex cauſa minus bona.
ſicut fit heu a multis hodie qui vel ex ſuperbia. vel ex auaricia. ut
vana gloria cōtra alios p̄liantur. non ſic in iſto exercitu ſed pug-
natur pro ſumma iuſticia ſc̄z iuſticia fidei. Si enim bellum quod
fit. pro deſenſione rerum vel corporū ſm omnes eſt iuſtum. quanto
magis illud quod fit. pro deſenſione fidei in qua eſt ſalus animarū
Ideo bene dicitur prime ad Thimoteū. vi. Certa bonum certa

men fidei id est certamen fidei quod non est malum sed bonum. nec timeas inde mortem inferni incurrere sed potius speres certitudinaliter et hoc vitam eternam. Unde sequitur apprehende vitam eternam. Tercium est quando fit sine auctoritate. Non enim licet cuilibet p voluntate sua mouere bellum. Sicut faciunt multi in damnationem animarum suarum. Porro bellum illud habet auctoritatem. Nō solum a iure humano sed a diuino Nō solum ab ecclesia sed ab ipō deo loquente per Moysen et dicente Exodi. xvij. Bellum dei erit contra Amalech a generatione in generationem. Et Deutro septimo. Cum te introduxerit dominus in terram quā possessurus ingredieris. et post percutes gentes vsq; ad internitionem. nec in his sedus cur eis. nec misereberis earum. Et dicantur ibi gentes ipi infideles. Patet ex his q; dominus deus exercitus bene dicitur rex Sanctus. quia suus exercitus fidelium s; non est contra fideles innocentes. sed contra summe nocentes. non ex causa irrationabili sed summe rationali. nō sine auctoritate sed cur summa auctoritate. Et ideo bellum eius vere est iustum. Unde Apocalipsi. xij. dicitur de ipō cū iusticia iudicat et pugnat. Notandum vero q; bellum iniustum est via ducens ad infernum. Unde de exercitibus tale bellū dicit Eschielis. xij. Descenderunt ad infernum cum armis suis. Bellum vero istud iustissimum. quod fit ppter filiū dei. et ad exhortationem verbi diuini ducit ad celū. Unde Apocalipsi sexto. Vidi subaltare animas interfectorū ppter verbum dei. Et expo Scda in nitur de veroq; verbo. ¶ Ecce videtis charissimi. quo ducant uitatis. bella mundi vt frequenter iniusta videris. et quo ducat bellum christi iustissimum. Mouet multos ad bella mudi amicitia seculari. moueat vos ad istud amicitia christi. mouet alios ad illa bella vane fame gloria. Moueat vos ad istud celestis patrie gloria. Mouet alios ad illa vite presentis corporalis necessitas. quia non habent aliud vnde viuant. Moueat vos ad istud propriarum animarum necessitas. Per alia bella dyabolus multos trahit ad inferos. vos autem p istud trahere dñs conatur ad celos.

Promitto enim ex parte dei patris et filij et spiritus sancti omnibus
ad exercitum istum accedentibus. si corde digno contrito et confessi
in eo morari fuerint. illud regnum celorum quod nobis dominus acquisi-
uit per crucem. Et de illo vos investio per crucem quam vobis
porrigo in presenti. Venite ergo et nullus rennuat recipere tam glo-
riosam investituram. et tantam firmitatem ad regnum gloriosum ce-
lorum. Circa tertium notandum quod exercitus iste qui non est hominis
mortalis sed dei viventis habet tres prerogativas. Prima surgit
ex benedictione divina. non enim est maledictus vel excommunicatus
sicut quidam alij sed benedictus. Unde numeri. xiiij. de exercitu do-
mini contra balach infidelem et suos congregatos. dicit dominus
Balaam. Ne maledicas populo huic qui benedictus est. et poterit
hic (narrata hystoria dici) quomodo Balaam non potuit induci
precio vel prece vel timore regio ad maledicendum illi exercitui
domini. sed potius spiritu dei in se loquente ter benedixit dicens
in figura Numeri. xiiij. Qui benedixerit tibi erit benedictus. qui
maledixerit in maledictionem reputabitur. quod si hac verum est de
illo exercitu contra balach. quanto magis de exercitu christiano
contra saracenos. Cum ex utraque parte plures rationes concur-
rant scilicet christianorum et saracenorum sicut patet diligenter intuenti.
Secunda surgit ex societate angelica. dicit siquidem quartus regum
sero. quod cum exercitus regis Syrie obsedisset Dothaim civitatem
propter heliseum prophetam qui erat in ea. et minister eius mane
consurgens. videns exercitum exclamasset dicens heliseo. heu heu
heu domine quid facimus. respondit heliseus. noli timere plures
enim nobiscum sunt quam cum illis. Cumque orasset heliseus ait. Do-
mine aperi oculos pueri huius. et vidit. et ecce mons plenus equorum
et currus et virorum in circuitu helisei. quod de exercitu angelorum
exponit. Unde secutus est quod et ipse liberatus est et ipsi capti. Item
Josue. v. legitur quod cum esset in agro visus Jericho levavit ocu-
los et vidit virum contra se stantem et evaginatum gladium te-
nentem. id est angelum in specie viri. perrexitque ad eum et dixit.
Voster es an adversariorum. Qui respondit. Nequaquam sed sum prin-
ceps exercitus domini. Et sicut dicit Magister in hystorijs. in-
struit eum de modo capiendi Jericho. ex quibus duabus hysto-

rijs colligitur. q̄ in illis exercitijs antiquis fidelij contra in-
fideles. adiungebant se angeli vt socij. ⁊ vt duces. ⁊ vt adiutores.
et vt ductores in bellis. quod si verum est de illis tunc temporis
quanto magis credendum est de exercitu christiano p̄ christo
crucifixo pugnante. et ip̄m in bello sequente. Et ideo bene dicit̄
Apocalipsis. x. de filio dei. Vestitus erat veste aspersa sanguine
et exercitus qui sunt in celo sequebatur eum sc̄a in bello. quod est
suum. Tercia surgit ex remuneratiōe excellenti que est premiuz
celeste. Vnde Leo papa. xiiij. q. viij. Omni timore et terrore
dempto p̄ra inimicos sancte fidei agere viriliter studere. Nouit
enī oipotēs si quilibz nim moriat̄ q̄ p̄ veritate fidei ac saluanda
patria ⁊ defensione christianoz mortuus est. iam a deo premium
celeste cōsequetur. ¶ Ecce iam patet charissimi q̄ adiungētes
se isti exercitij domini. benedicti erūt a domino. socios habebūt
angelos. premium eternum in fine recipiunt. Multi libentius
exponunt se p̄ pugne quando benedicunt a papa vel ab alijs vices
eius gerente. quanto magis debz ad hoc mouere benedictio diui
na. Multos mouere solet magnatū multoz societas ad adiūgen
dum se exercitui eorundem. quanto plus mouere debet hic illa so
cietas celestij angelorum. Volunt aliqui in certaminibus hasti
ludicij vel to meamentozū interesse libentius. ac viriliter agere
vt lucent cum fama capellum cum floribus. vel accipitrem vel
aliud huiusmodi. quod in fine datur melius decertanti. quāto ma
gis hic mouere debet p̄mium sempiternū in fine repositum bene
decertanti. Qui igitur benedictionē diuinam habere desiderat.
qui societatem angelorum amat. qui ad eternam coronam suspi
rat. veniat et crucem istam accipiat. per quam largiente deo
hec omnia consequetur.

Tercia
inuita
tio.

De triplici suffragio fiendo terre sancte
Capitulum tertium.

Est hec notandum q̄ postiqz predicator fecit quod
p̄ potuit bono animo ad cruce signandum homines in
aliquo loco et iam nō sperat q̄ circa hoc plus possit
p̄ficere. debet inducere auditores. vt qui corporaliter non vadiunt
saltem iuxta negotij. mittendo aliquid de bonis suis ad quod

potest pcedere per simplicem ammonitionem. vel si videatur ex
pediens facta admonitione potest inducere. vt qui proponunt
aliquid mittere. sibi post sermonem loquantur et propositum suum
declarent. in quo cauendum est simplicibus ab indiscretis obli-
gationibus vel promissis propter periculum transgressionis. In
ultimo vero sermone circa finem inducendi sunt auditores. vt qui
nec in propriis personis nec de bonis propriis subueniunt. saltem
verbo orationis subuenient terre sancte. Et sunt quedam oratio-
nes modo rogatorio pro ipso negotio imponende. Ad ista supra di-
cta potest sic pcedere. Ecce charissimi negotium hoc est totius
christianitatis. et ideo nullus christianus se debet subtrahere qui
presterit auxilium qualecumque sibi posse suum. Est autem triplex ge-
nus auxilij. Primum est corporale scilicet illorum qui vadunt in propria per-
sona. Secundum est reale scilicet illorum qui de propriis rebus mittunt.
Tercium est verbale scilicet illorum qui iuuant verbo orationis. Bo-
num est vltimum. sed secundum melius. primum vero optimum. Sunt
autem tria que debent ad primum inducere. et tria alia ad secundum
et alia tria ad tertium. Circa primum notandum quod nos tenemus
corpus a domino tanquam in feudum. quia ipse formauit illud et de-
dit nobis. Et ideo sicut miles tenetur feudum exponere pro domino
a quo tenet illud in tempore necessitatis. ita et nos corpus pro do-
mino hac ratione motus tertius septem fratrum ligam postulatus
preulit. et manus constanter extendit et cum fiducia ait. Et celo
ista possideo sed propter dei leges hoc ipsa despicio. i. Machabe-
septimo. Item dominus dedit corpus suum inestimabilis valoris
pro nobis morti. quanto magis tenemur nos corpus nostrum vile
pro ipso labori et morti etiam exponere. Qui enim magni serui-
cium recepit tenet multo magis minus exhibere. Bernhardus.
Iuste meam sibi vendicat vitam qui pro mea posuit suam. Item
domino omnibus exponentibus corpus suum pro ipso reddit me-
lius incompatibiliter. Et ideo propter istam spem audace est expo-
nendum istud vile pro ipso. Exemplo sanctorum de quibus dicitur
Ihebre. xi. Non suscipientes redemptionem vt meliorem inueniret
resurrectionem. sicut miles non formidat equum malum exponere
pro domino a quo sperat recipere deputatum. Corpus igitur proprium

debemus in isto christi seruitio et labori et morti exponere et ratione
seculi et ratione retributionis et ratione melioris restitutionis. Circa
secundum notandum quod ad dandum questuariis solent quique mouere
magnitudo indulgentie. sed hic est multo maior quique conditio
loci. pro quo predicant sed hic est melior illa enim est particularis videlicet
pro vno tali vel pro tali parte vel ecclesia. sed hic est vniuersalis vi-
delicet pro tota christianitate quoniam totam tangit istud negotium.
quique pietas ut cum sit questus pro infirmis vel leprosis vel arden-
tibus. hic autem est maior. quia illa est corporalis hec autem spiritualis.
quia per has elemosinas subuenitur fidei. qua pietate pereunt
anime innumerabiles. qua ipsa stante saluantur. Et nota quod Esdras
primo dicit de adiutorio quod fecerunt iudei remanentes in Ba-
bilonia iudeis ascendentibus in Jerusalem. ad recuperandas eam
sic vniuersi qui erant in circuitu adiuuerunt manus eorum in vasis
argenteis et aureis in substantia. supellectile et iumentis. Si autem
tantum auxilium et tam diligenter fecerunt iudei remanentes iudeis
euntibus ad recuperandum Jerusalem antequam deus tota mirabilia
fecisset in illa regione pro salute nostra. quid nos christiani debemus
auxilium impendere christianis pergentibus ad liberationem terre
istius sancte post tota et tanta mirabilia ibidem pro nobis a deo facta.
precipue cum huiusmodi elemosinarum subsidia tantas habeant in-
dulgentias ut non vni loco sed toti christianitati sunt. et tam va-
lidas rationes habeant ad operandam pietatem. Circa tertium
notandum est quod orationes facte pro exercitu fidelium multum va-
lent ad triumphandum de infidelibus. Unde Iudith. que trium-
phauit de Holiferne et exercitu eius. vadens ad eos summe petiit
orationes dicens. Iudith. viij. Usque dum renunciamus vobis nihil
aliud fiat pro me nisi oratio ad dominum nostrum. Item cum le-
uaret Moyses manus scilicet in oratione vincebat populus Isra-
hel populum infidelem Malechitarum erodi. vij. Item orante
ecclesia liberatus est Petrus de manu Herodis infidelis et de oi-
perpetuitate iudeorum infidelium. Actuum. xij. Proinde sperari potest me-
rito quod orationes multum profint contra infideles. Et ideo ordinatum est
aliqui ut in ipsa hora sacrificiorum summi spiritualis fiat oratio cum psalmo.

Deus venerunt &c. in quo dicitur Introeat in conspectu tuo do-
 mine vltio sanguinis seruoꝝ tuoꝝ &c. pro exercitu christiano con-
 tra saracenos directo ab ecclesia militante. cōformante se in hoc
 triumphanti. in qua dicunt anime interfectoꝝ ab infidelibus
 ppter verbū dei. vsq; domie sanctus & verus nō vindicas sangui-
 neni nostrū et nō vindicas de his qui habitant in terra. et debet
 quilibet qui aliud nō potest saltem pro isto negotio aliquas ora-
 tiones facere speciales nō solum ppter fructū benedictū sed vt
 etiam meriti & indulgentiarum particeps efficiatur. Sateor me
 ppter fiduciam istam motum ad compilandū presens opusculū
 quod in aliquo valere potest crucem predicantibus. quia in late-
 ranensi cōsilio participes sunt indulgentiarū omnes qui ipi ne-
 gotio auxiliū impenderūt sū subsidij quantitatē. Ad habendū
 igitur copiosiore materiam ad predicandū de cruce pdicta. vi-
 dendū est. Primo de rōne crucis imponende pergere volentibus
 in subsidium terre sancte. Secundo de priuaria inuentōe huius
 crucei iuatiōis. Tercio de motiuis ad crucē suscipiendū. Quar-
 to de remedijs cōtra impeditiua eiusdem. Quinto de consolatio-
 nibus huiusmodi peregrinoꝝ. Sexto de diuersis vbis sacre scriptu-
 re que pponi possunt in huiusmodi predicationibus. Septimo
 de his que predicatori crucis necessaria sunt ad officij istud lau-
 dabile peragendum. Octauo de necessarijs ipsis crucisignatis
 ad votum suū digne cōplendū. Circa ratiōnē crucis imponen-
 de pgentibus in subsidij terre sancte notandū est. Primo quare
 signū crucis talibus imponitur. Secōdo quare i humero. Tercio
 quare in humero dextro. Quarto quare hoc fit publice. Quinto
 quare de manu ecclesiastica. Sexto quare nullus ad hoc cogitur
 sed solum voluntate inuitatur.

¶ Quare cur imponit peregrinantibus in subsidij
 terre sancte. Capitulum quartum.

Vantū igit ad primū notandū est q̄ sicut est quedā
 pegrinatio sanctorū ad quā mouet deuotio illos ita est
 crucifixa quedā pegrinatio mouēs ad orādū i loco vbi
 steterūt pedes ei⁹ & ad osculandū vestigia pedū ei⁹. & ad videndū
 beatissima loca natiuitatis pueris passōis sepulchris ascesis ipi⁹

Quod aut talis peregrinatio futura esset in xpianitate pphetata
fuit p Esaiam dicentem, Esai. li. Qui redempti sunt a dño scz
xpiani reuertent scz a peccatis ad dñm r veniet in sion laudates
r leticia sempiterna sup capita eoz scz in intentibus eoz. quia
ppter illud sic faciet r nō fraudabunt. vñ sequit gaudiū r leticiaz
obtrinebūt r fugiet dolor r gemitus. Hec est felix peregrinatio quā
subeunt crucisignati. et ideo imponit eis crucis signū ad ostēden
dū q nō sint peregrini cuiuslibz sancti seu apli seu martiris seu cō
fessous seu vginis. sed q mai⁹ est ipius crucifiri. Item maiores
inimici quos vnqz habuit crux xpi sunt saraceni. Iudei em̄ qui
crucifixionē pcurauerūt licet credere noluerūt in crucifirū. tñ nō
mouent arma ptra crucis cultores. gentiles etiā romani qui pse
cuti sunt crucifixionem. postea in tantū satisfecerunt q r crucem
adorauerūt r ad subiugandū mūdū crucifiro multū iuuerūt. Sar
raceni vō pessimi licet in multis pcedēt nobiscū de p̄tinentibus
ad laudem xpi. tñ nō intelligentes crucis misterii. sed istud sicut
porci vilissimi pculcates. p̄stiteri q dei filius fuerit crucifixus repu
tāt fatuitatē r obprobriosuz matestatū diuine iuxta illd .i. Cor. i.
Nos pdicam⁹ xpm crucifirū gentib⁹ stulticiā. r id crucē detestā
tes nō cessauerūt a sercentis annis r. lr. r pl⁹ om̄issis iudeis r ido
latrib⁹ trucidare cultores crucis. psequētes eos nō solū in Asia r
Africa. sed etiā in Europa vsqz ad pres Gallicanas sicut patz
in historia Karoli. Rursus crucifigentes id ē varijs cruciatibus
affligētes filiū dei in mēbris suis r ostentui habentes ipm cruci
firū sicut dī hebr. vi. Verū gloriosissima crux dñi que peuntib⁹
stulticia est his q salui sūt. i. nobis xpianis v̄tus dei est. sicut dī
p̄ie ad Chou. i. Et ideo sicut dicit Rabanus. Ipa est spes xpia
noz. Bene ergo pgressuri xpiani cū saracenis pōnētes spem vi
ctorie non in multitudine vel potencia armorum vel industria.
sed in ipa cruce per quā nobiliter triumphauit. crucem accipiāt
r erigant contra saracenos exemplo Constantini Imperatoris.
qui dimicatur⁹ contra infideles signū istud in vexillo r in armis
militum suorum fecit poni ppter spem victorie. de qua dixerant
sibi angeli apparētes in visione ostensa signo illo. in hoc vinces.
sicut habet extripta r ecclesiastica historia. poro ad huiusmōdi

spem de victoria habenda de saracenis virtute crucis. multū con-
fortant que tam euenerūt Inter que est illud qđ dicit in historia
transmarina de capris e Jerusalem ibi siquidem scriptū est qđ cū
Godofridus de bello cū suis longo tpe obsidisset Jerusalem qua
dā ferta feria hū cū accensis animis inuocato dei ⁊ crucis adiuro
rio muros ascenderūt. ciuitatem ceperūt. ⁊ innumerabiles sara-
cenos occiderūt. Itē notandū qđ qđ diu homo ducit vitā pecca-
tricem: est sicut templū ydolorū plenū varijs ymaginibus demo-
niacis sez peccatis. cū vō relictis peccatis vult homo seruire in
penitentia fit templū dei. iuxta illud. Templū dei sanctū est qđ
estis vos. i. ad Corin. iij. Cū vero templū ydolorū in templū dei
pstituit ponunt ibi cruces ad exemplar eius qđ dicit in vita bea-
ti apli Bartholomei qđ cū ipse templum in quo fuerat ydolatria
consecraret. apparuit angelus qui p quatuor parietes templi di-
gito crucis signū impssit. Quia ergo pgere volentāt ad seruitium
terre sancte corde cōtrito ⁊ relictis peccatis veniāt ad seruitium
Ihesu xpi in imponit eis signū crucis tanqđ in templo denouo
dño cōsecrato. ¶ Ecce videtis charissimi qđ ista crucisignatio
est pegrinatio crucifiri. et in huius signū dat crux. Item est col-
lectio cuiusdam exercitus ptra inimicos crucis summos. ⁊ ideo in
spem victorie crux portatur. Item est quedā cōuocatio ad dedi-
candū se seruitio ihesu xpi. ⁊ in dedicatōib⁹ solent cruces apponi
Qui vult ergo esse pegrinus crucifiri. qui vult p crucifiro cōtra
inimicos crucis insurgere. qui vult relicto dyabulo se ihesu cristi
seruitio dedicare. surgat ⁊ veniat ⁊ accipiat crucem istam cantus
Item ad idem alio mō sic. inter oia que cor humanū plus debēt
accendere ad amorem dei. est crucifiro passiois xpi quā p nobis
sustinuit. Bernhard⁹. Sup oia reddit te mihi amabilem bone
ihesu calix passionis quā p me bibere voluisti. Hic ē calix inebri-
ans amore sancto. quo inebriatus Petrus apl⁹ Romam redijt
vt crucifigeret. Hic inebriatus Andreas ad crucem sibi paratam
cucurrit. Hic inebriatus Paulus continue erat in cruce propter
xpm sūm illud ad Galla. ij. Cristo crucifirus sim cruce. Et qui-
bus patz qđ crux xpi per amorem quam ingerit mouit sanctos ad
cruceis mortificationem p xpo sustinendam. et hoc est etiam qđ

Quar-
ta inui-
tatio.

mouet peregrinos nostros ad exponendū se morti p̄ xp̄o. et ideo accipiūt iuste ⁊ portant crucem quasi dicerent ad istum laborem subeundū mouet me gloriosa crux dñi nostri ihesu xp̄i. Item vt dicit̄ repitur in gestis arcturi q̄ fuit et consuetudo q̄ de facill nō comedabat in curia sua quousq; aliqui rumores fuissent delati ⁊ ecce die quadaz cū esset in locis marinis curia eius suspensa ad rumbos. quedā nauicula siue gubernatore veniens applicuit ad litus. cū autē illuc cucurrissent milites inuenerūt in illa quēdam militem iacentem vulneratū ⁊ cūentatū. cū autē inspicerent ⁊ viderent bursam eius. ip̄a apta inuenerūt litteras in ea in quibus defunctus ille p̄querebat. ⁊ petebat iusticiā ab illa curia. de quibusdam ibi notatis qui eū innocentē sic tractauerūt. quib; lectis publice corā oibus de curia aiati sunt omnes ad sumendū arma in vltionem innocentis militis sic tractati. Quid ergo debet facere tota xp̄iantratis multitudo in vltionem inimicorū dñi sui innocentē crucifiri ⁊ in nauicula crucis vulnerati ⁊ lanceati ⁊ cūentati ⁊ clamantis vniuersē terre illud Job. xvi. Terra ne opies sanguinem meū ⁊ locū latandi nō inueniet in te clamor meus clamor in q̄ sanguinis melius loquentis p̄ vindicta quam sanguis abel sicut dicit̄ Hebre. xij. Qui ergo volūt crucifiri iniurias vindicare. iuste crucem accipiūt quia crucifirio pietatem humanaz ad hoc debet munire. Item sicut cruces ponunt in vijs ad ostendendā viā rectā ita dñs ordinauit q̄ p̄ cruciatos passionū. post eū in regnū celeste p̄gatur. et ideo dicit̄ Mathei. viij. Qui vult venire post me sez in paradysum tollat crucē suā ⁊ sequat̄ me sez per viā passionis ⁊ tribulationis. qui ergo nō formidat̄ exponere tribulationibus ⁊ tormentis se p̄itis itineris in hoc q̄d p̄ hoc ad celū transeant bene crucem accipiūt. q̄ hec est viā directa ducēs in celum. ¶ Ecce patz dilectissimi q̄ crux dat̄ peregrinis nostris in signū q̄ xp̄i crucifirio que mouit sanctis ad sustinēdū mortem pro xp̄o. mouit eos ad exponendū se laboribus istis p̄ xp̄o. Item in signū q̄ mouet eos crucifirus clamās voce sanguinea ad v̄dicandū stumelias sibi factas. Item in signū q̄ sunt in viā paradisi. Quis obsecro est in vobis qui motus sit ad subeundū laborem istū p̄ crucifiri amore. Quis est qui velit eius iniurias. p̄ posse

Quinta
iuitatio.

suo vindicare. Quis est qui directe ire velit in paradysum. veniat
quicūq; talis est et accipiat crucem istam Cantus. Item ad istas
alio modo sic. Sicut populus iudeorum habuit caracterem circumci-
sionis quo distinguebat ab alijs nationibus. ita habent serui cristi
signum distinctiuū eorum a seruis dyaboli scilicet crucem. populus dya-
boli inde est in gaudio et voluptatibus. veri autē serui sunt et afflicti et
in cruce. Vñ ad Galla. v. Qui christi sunt carnem suā crucifixerunt
Bene ergo pāntibus se ad speciale et amabile seruitiū ihesu christi.
in subsidiū terre sancte reponit signū crucis: ad ostendēdū quod ipsi
sunt specialis eius familia. eius signaculo insigniti. distincti ab
alijs qui in diaboli seruitio p̄seuerant. Item signū crucis specia-
lem habet virtutem contra temptatiōes dyabolicas vitiorū. vñ refert
beatus Augustinus quod cū quidam magus adamasset iustitiā vir-
ginem et illa nullis modis induci et flecti posset ad eius concubi-
tū Cyprianus tūc incantator ad cuius auxiliū ille p̄fugerat. aduoca-
tis diuersis demonibus mittebat eos in specie diuersarū personarū
ad illas successiue ad inducendū eam ad assentiendū viro p̄dicto
Cū autē illa sentiret se in aliquo moneri ad eorum verba. statim signa-
uit se signo crucis. et illi sicut fumus euanescebat. Origenes dicit
tanta est virtus sedule meditatiōis crucis christi quod si in corde fideliter
teneatur p̄tinuo ad eius memoriā omnis dyaboli fugat exercitus
Si autē tūc valet quā est in solo corde. quanto magis valere debet
si nō solū in corde sed etiam in corpore cum deuotiōe debita insiga-
tur. Ecclesia ergo bonis istis peregrinis crucem insigit ut eius
virtute p̄tegent ab omni temptatiōe dyaboli eos impellente in
peccata antiqua. Item dyabolus solet venire in hora mortis ad
animas cruciandas sed ecclesia p̄mittit peregrinis istis quod si in isto
itinere moriantur nec mortiferā inferni penā nec etiam purgatoriū
sentiant Bene ergo imponit eis signū crucis quia ipsa est que cohibet
ab huiusmodi potestate. Ezechie. x. Omne autē sup̄ quā videritis
Sexta i thau ne occidatis. Ecce p̄ quod crucis signo signant peregrini isti
vitatio. beati in signū quod sunt vere populus ihesu christi et in munimē contra
tentatiōes vitiorū in hoc seculo. et in defensionem malorum spirituum
in futuro. Qui ergo voluerit se ostendere de familia christi quod etiam
voluerit corroborari contra tentatiōes presentes. et qui voluerit

evadere penas futuras. veniat et accipiat signum crucis. Cantus.

Quare crux portatur in humero. Capitulum quintum.

Tercia secundum notandum quod interdum portatur in humeris propter recompensationem. sicut quoniam duo socii sunt in via et unus portat una die capam vel aliquod aliud onus alterius in humeris suis. alia die alter portat similiter onus alterius. sic faciendum est de cruce. Dominus. Si quidem portavit in humeris suis crucem nostram id est peccatis nostris debitam in hac via. Johan. xii. Et baiulans sibi crucem exiit in civitatem qui dicitur calvarie locus. Iustum est ergo ut nos crucem suam in humeris nostris propter ipsum portemus. non solum habentes eam in corde per fidem. vel in ore per professionem. sed et in corpore per penitentiam sustentiam. Exemplo pauli qui dicit ad Gallat. ultimo. Stigmata passionis Domini nostri Iesu Christi in corpore meo porto. Item interdum portatur aliquid in humeris propter pondus. sicut pauper mercator portat cum baculo fordellum suum in humeris suis. sic portavit Dominus pondus peccatorum nostrorum cum ligno crucis in humeris suis. i. Petri secundo. Qui peccata nostra tulit in corpore suo super lignum. Fideles igitur peregrini digne portant crucem in humeris suis. quasi dicerent. Sicut Christus peccatorum meorum onus portavit cum ligno crucis propter me in humeris suis. ita et ego onus crucis istius assumpsi mihi propter eum secundum illud. Mathe. xi. Tollite iugum meum super vos. Quis enim possit negare. quin assumptio crucis sit quoddam iugum onerosum. Item interdum aliquid portatur in humeris propter honorem. sicut olim portabatur archa Domini in humeris. et in processibus christianis portant corpora sanctorum in humeris fidelium. et rex Francie dicitur propriis humeris portasse sanctas reliquias corone. et crucis Domini in sua capellam. Sicut fideles cruce signati volentes crucem Domini cuius precio sunt redempti honorare pro viribus et glorificare Dominum in corpore suo secundum preceptum Apostoli. Portent signum eius in humeris ad honorem Christi. Exemplo de beato Luca de quo dicitur in cruce mortificationis iugiter in suo corpore pro dei honore et amore portavit. Sunt ergo tria propter que istud signum portatur in humeris. scilicet propter recompensationem et propter oneris indicationem et propter Christi honorem. **E**cce Invita charissimi veniet ipse et cito veniet quando filius dei ventet ad nos. vij.

B

iudicium. et cum alijs insignijs passionis sue apperebit signum crucis
eius. sicut habet ex ewangelio. Et videbit eum ois oculus. et audiet
ex pbrationem passionis quam faciet dicens facture sue scilicet homini
Quid ultra potui tibi facere. Felix qui poterit tunc gloriari et dicere
Domine tu portasti crucem propter me de iherusalem versus locum caluarie qui
erat prope. ego vero portavi propter te de terra mea valde longinquam pro
mare pro terras. inter hec et illa picula. tu domine portasti onus peccato
rum meorum cum ligno crucis. et ego propter te assumpsi mihi onus non
crucis. onus inquam qualecunque et si non tamen quam tuum. tamen cum multis ex
pensis et laboribus et piculis pagendum. Tu domine passionem sustinui
istam propter me in portando crucem tuam benedictam. ego autem honora
ui et glorificavi te pro posse meo portando eam in hincis meis coram
saracenis et coram gentibus uniuersis. Felix qui nunc disponit ser
mones suos sicut in iudicio. Qui igitur sic vult disponere. veniat
et accipiat crucem istam benedictam. Cantus.

Quare crux ponitur in humero dextero Capitulum sextum.

Circa tercium notandum quod quidam sunt qui accedentes
ad crucem et eam portantes adhuc remanent in peccatis
suis minus bene penitentes. Isti sunt sicut malus latro qui
cum domino crucifixus est. sed impenitens. et ideo licet in cruce moriens.
tamen iure ad infernum. Alij vero sunt qui crucem sumentes peccata di
mittunt et digne penitent. et isti sunt sicut bonus latro qui cum ipso cru
cifixus et penitens. ipsa die cum ipso fuit in paradiso. et tales debent boni
esse crucisignati. et ideo ponitur eis crux in dextera parte que in scriptu
ra sacra bona signat. et non in sinistra que mala signat. ut per hoc in
dicet quod per crucem in statu bono penitentie et non in statu malo de
bent portare. Item sunt quidam qui verum crucis assumptionem debilitate
quirit. quoniam dicitur incepto penitentes quoniam tarde. quoniam tenuit se pantes
quoniam inceptum iter cum tristitia crequentes. quoniam ad reditum festinum su
spirantes. quoniam in bello debilitate se habentes. sic non debent facere
boni crucisignati. sed quod bene cepant debent viriliter persequi id
est esse fortes in bello domini. certantes si opus fuerit usque ad mortem
pro iusticia. exemplo filiorum Machabe. cum quibus pugnatum
pro gentilibus dixit pater. i. Machabe. ij. Vos ergo filij portamini
et viriliter agite in lege. In signum ergo huius quod fortiter debent crequi

voti crucis. ponit eis signū crucis in dextra pte. que naturaliter
est fortior ⁊ nō in sinistra que s̄m naturā est debilior. Item in se
culo futuro deus habet duas ptes. s̄z dextrā que est bonor ⁊ fini
strā que est malor. Mathe. xv. Et s̄a uer ones quidē a dextris
hedos autē a sinistris. Porro x̄ps ueniet ad dextrā dei. merito cru
cis sue. Luce. xvi. Et hoc autē. hoc est ex merito passiois. erit fili⁹
hois a dextris virtutis dei. Nō est autē dubiū quin ⁊ crucisignati
boni ad eandē prem beatā pueniāt. ppter qd̄ dicit Mathe. viij.
Qui uult uenire post me. s̄z ad locū q̄ ego ⁊ ado. tollat crucē suā
⁊ sequat me. Et ideo bñ ponit eis crux in dextra pte in signū qd̄
ducet eos ad dextrā dei patris. ¶ Ecce pars charissimi q̄ signū *Inuita*
crucis ponit in dextra pte. sicut ⁊ Cōstantinus pugnaturus por *tio. viij.*
tabat fabricatū signū istud de auro in dextro brachio s̄m ecclesi
asticā historiā. qz crucisignati debent esse i bono statu penitentie
Qui signat p dextrā ⁊ itez in signū q̄ illud qd̄ ceperūt fortiter p
sequi debent. qd̄ ⁊ signat p dextre fortitudinez. ⁊ in signū q̄ crux
ista ducit ad dextrā dei patris. Qui ergo uoluerit sinistra futurā
malor declinare. ⁊ ad dextrā illā beatā uenire. ueniat cum dignā
punitōe peccatorū suor ad cruce ⁊ uotū crucis uiriliter psequat
et sic ueniat ad dextrā dei patris ibidem cū eius filio ihesu x̄po ⁊
sanctorū angelorū societate sine fine mansurus. Cantus.

¶ Quare crux imponit publice Capitulū septimū.

Irea quartum notandum q̄ quidam sunt qui ligi in
c multis offendant publice et interdum peniteant. ta
men nunq̄ ostendunt fructum penitencie manifeste
hoc autē nō uidetur sufficere. Si em̄ paulo publicē in carcerato
non sufficit q̄ occulte liberaretur. sicut hebet Actū. xvi. quomō
satisfecit digne dño qui eum publice offendit si signum peniten
cie nunq̄ ostendit. Ideo dicit e diuerso Actū. xx. Quā bonū est
corectum alias coreptū manifestare penitentiam. Item sicut
ille qui publice peccat tot moribus dignus ē quot exempla ma
la uiuendi mittit ad alios s̄m beatum Gregorium. Ita iustum
est ut qui publice bonum facit. dummodo hoc facit bona inten
tione. sibi ex hoc maius bonum et meritum acquirit. Quia ex
hoc alios homines ad bona prouocat. Et ideo dicitur de Iuda
B ij

q̄ acquisiuit regū dignitatē. q̄ alijs trepidantib⁹ ip̄e corā eis in
gressus primus est mare rubrū. alios post se p̄uocans ad trāseun
dum. Item xp̄s habuit quosdam discipulos occultos sicut de Jo
seph. xij. dicit Johāns. quosdam autē habuit manifestos. Felices
isti. nam qui erubuerūt eum ⁊ xp̄s erubescit eos cū uenerit in ma
festate sua ⁊ patris ⁊ sanctorū angelorū. sicut dicitur Luce. ix. Qui
autē eū p̄fessus fuerit in generatione adultera ⁊ peccatrice. et ip̄se
p̄fitebit eū cū uenerit in gl̄ia patris sui cū angelis suis. sicut dicit
Mathei. xvij. ¶ Patet ex his charitissimi q̄ bonū publice factū
Inuita
tio. ix.
ualet ad digniorem satisfactionem de peccatis ⁊ ad maius meri
tum in p̄nti. ⁊ ad honorem maiorem in futuro. Qui ergo ista desi
derat ueniat ⁊ accipiat publice signum crucis eius amore ⁊ exem
plo p̄uocatus. qui p̄pter eum corā tota Tr̄m crucem portauit ⁊
in ip̄a coram omnibus publice est suspensus. Cantus.

¶ Quare cur imponit per manū ecclesie Capi. viij.

c
¶ Circa quintū notandū q̄ ecclesia habet duos gladios
s̄z sp̄ualem ⁊ materiales. Luce. xij. Dñe ecce duo gla
diū hic. primo semp̄ utit. sc̄o v̄o nō semp̄. Vñ p̄tero
utenti eo ex turbatōe quadā. dicit dñs Johā. xvij. Mittere gladiū
tūū in uaginā. Interdū tñ lit̄ raro ⁊ si nō utat eo in p̄sonis eccle
siasticis. dat tñ alijs auctoritates utendi. Vñ Luce. xij. Et nūc
qui nō habz gladiū uendat tunicā suā ⁊ emat gladiū. Porro cui
p̄stet auctoritatē utēdi gladio materiali. nō solet v̄o facere nisi
ex causis valde rōnabilibus. Circa q̄d notandū q̄ interdū facit
hoc p̄pter duriciam rebellionis. cū uidelicet aliq̄ p̄ ahortatōes
p̄ sentēcias ecclesiasticas rebellāt in aliquib⁹ negocijs ut q̄o sic
timor dei nō reuocat a malo. saltez pena coerceat t̄pat. s̄m q̄ d̄
Deutro. xij. de illo q̄ sup̄bierat nolens obedire sacerdotis impio
q̄ moriat hō ille. Interdū v̄o facit hoc p̄pter infectiōnē erroris
ut p̄tra hereticos qui sicut membruz putridū corpus inficientes
eccle p̄ errores fere sūt abscindendi. porro saraceni m̄to sūt peiō
res q̄z rebelles. q̄z rebelles saltez audiūt mādata ecclesie ⁊ si nō fa
ciūt. saraceni v̄o decapitat̄ oēs qui uellēt eos de errore suo dimi
tendo informare. sunt iterū peiōres q̄z heretici. q̄z illi solū anias
inficiūt. isti v̄o ⁊ aīas xp̄ianorū p̄ posse inficiūt ⁊ corp⁹ interficiūt

Præterea iudei tollerantur ab ecclesia triplici de causa. Prima est quia spes est de eorum persione secundum scripturas. Alia quia iuuant fidem nostram cum in oculis nostris in eis videmus impletas scripturas secundum expositiones fidelium. Alia quia non mouent arma contra nos nec mouere possunt. De persione vero saracenorum nulla scriptura loquitur. nec nos inuadit eorum vita in aliquo. sed potius multos infirmos scandalisunt. ipsi etiam inter omnia genera infidelium armis nos fortius impugnare non cessant. ex quibus patet quod nulla causa eorum propter quam tollerantur iudei occurrit in eis. Præterea dicitur Mathei xxiij. de rege qui fecit nuptias filio suo et misit seruos suos ad vocandum ad nuptias. inter vocatos quidam noluerunt venire. Et isti sunt iudei qui sola voluntatis obstinatione remanent. Alii vero neglexerunt. et illi sunt ydolatre. qui pro negligentia quia non faciunt quod in se est remanent. Alii vero seruos eius occiderunt. et isti sunt saraceni. qui in seruos dei crudeliter debachantur. Subditur autem ibi quod rex iratus non contra nolentes non contra negligentes sed contra homicidas istos. missis exercitibus perdidit illos et ciuitatem eorum succendit igni. Et quo habet auctoritas ad mouendum exercitum contra eos. Sicut igitur patet quod iusti contra eos mouent arma quia contra infideles quosdam. siue quoscumque rebelles ecclesie vel hereticos. Patet etiam quod in eis non sunt cause tollerandi eos sicut in iudeis. Patet iterum quod auctoritas ex euangelio ad hoc idem. et sunt rationes ecclesie ad dictam auctoritatem mouendi exercitum contra eos. Non solum autem ecclesia dat auctoritatem predictam sed et indulgentiam omnium peccatorum. ut sicut martires de uite sanguinis effusi pro christo fecerunt omnino dealbari. sic de uite huius abundantis indulgentie. non solum morientes sed etiam uiuentes boni peregrini a peccatis omnibus tam paruis quam magnis. tam occultis quam manifestis. tam carnalibus quam spiritualibus. tam diurnis quam nocturnis. tam notis quam ignotis. omnino sunt absoluti. tam in terra quam in celo. ex illa auctoritate quam deus petro protulit. ut quicquid in terra solueret esset et in celis solutum.

¶ Ecce igitur charissimi erunt ista benedicta bene accipit de ma. **Decima** in ecclesie. quod sacrosancta ecclesia cuius auctoritas maior est auctoritatio. auctoritate cuiuscumque imperatoris vel regis. Prestat auctoritatem huic bello. et ad hanc danda habet efficacissimas rationes et ut negotium

B iij

fiat efficacius pferat indulgentias oim peccatorū. Qui ergo volu-
erit cruciatus futurōs inferni vel purgatorij euadere. et qui volue-
rit post sordes peccatorū ad mundiciā baptismalem redire. et cum
sanctis martiribus absq; omni obstaculo ad illā beatā patriam
euolare. veniat et accipiat beatissimā crucem istam. Cantus.

¶ Quare nullus ad hoc cogitur Capitulum nonum.

c Iuxta seruum notandū q; dñi p̄pellunt suos ad sequen-
dum se. machabeus etiā per gladiū hoies ad sui seque-
lam. xps vero nō sic. ip̄e em̄ neminē p̄pulsit ad sequen-
dum se p̄ crucem sed solū voluntarios ad hoc recipit. Luce. ix. Si
quis vult post me venire abnegat semetip̄m et tollat crucē suam
et sequat̄ me. Item Deutro. xv. dicit. Quis ē homo formidulosus
et corde pauido vadat et reuertat s̄z ab exercitu in domū suam.
ne pauere faciat corda fratru suoz sicut ip̄e timore p̄teritus est. Et
quo relinquit q; nō sunt boni in bello nisi viri cordati. Quomō
tunc erit cordatus alius in illo q; facit p̄tra cor suū. Et hoc igit̄
patz inuoluntarios nō expedit ire ad bellum Ideo dicit econtra
Judicā. v. Vos qui sponte abtulistis de Israhel aias vestras ad
periculū. benedicite dño. Item sicut dicit auctoritas Coacta serui-
cia nō placent deo. et ideo vt sint accepta debent esse voluntaria
Ideo dicit dauid filio suo salomoni. p̄imi. palij. xxij. Seruite
ei corde p̄fecto et aīo volēti. Sic ergo patet q; nullus p̄pellit̄ ad
crucem. et p̄pter dñi em̄ qui neminem p̄pulsit et p̄pter vtilitatem
belli. quia tales nō sunt vtilēs in bello. et p̄pter p̄m̄m̄ maius
habendū et grato seruitio. **¶** Ecce charissimi mira benignitas
dñi nostri qua nos oī genere seruitutis sum⁹ eidem obligati. et in
tanta necessitate nos nō p̄pulsit sed solū nostrā vtilitatem malo-
rem querens in tali seruitio vt melius remunerandi sim⁹ solum
voluntarios requirit. mira rusticitas illorū qui tam curiali dño
suū seruitium denegabunt. Non sitis charissimi rustici domino
ne et ip̄se ex hoc grauit̄ p̄uocetur. sicut Nabal rustice agens euz
David eum contra se grauit̄ p̄uocauit. p̄imo regum. xv. Sed
amore is̄tus qui p̄pter nos oblatus est voluntarie in ara crucis
ad crucem p̄m̄pto aīo et voluntarie venietis. Cantus.

¶ De p̄maria crucisignatiōis inuentiōe Ca. x.

c Iuxta p̄maria crucisignatiōis nō notandū q; sicut colli

Inuita
tio. xi.

gient ex transmarina histo:ia. et ex quibusdam alijs historijs. Iste
remita quidam Petrus nomine de partibus Gallicanis. deuo/
tione quam habebat ad loca sancta et motus loca predicta visitant
eum autem in ciuitate sancta pnoctaret in templo causa orationis appa
ruit ei dominus pquerens quod filij xpiani sinebant tam diu eum ex hereditari
de terra illa. A tpebus quidem machmeti fluxerat plusquam trecenti an
ni quod loca illa redacta erant in manus infidelium et pauci illi xpiani qui
tunc erant ibidem erant sub seruitute et in angustijs miserabilibus vita
ducebant. Inuenit etiam ei sic apparens dominus quod iret ad papam ur
banum. qui tunc pererat et hec diceret ei. quod factum petrus predictus per
multos pres discurrens sollicitauit multos magnos et puos ad
subsidijs terre sancte. Ipe vero papa predictus transiens ad pres gal
licanas apud claremontem in almerina pccilijs celebravit. Anno
domini 1095. In ipso autem tanquam vir zelator xpianitatis in alia mul
ta bona que pposuit. exposuit desolatis terre sancte ad subsidijs
aians vniuersos et ordinans. quod qui vellet succurrere acciperet sig
num crucis. Sic tpe tanta fuit ad crucem suscipiendam et accipiendam
deuotio et tanta crucis signatio de omni natione que circa mare xpia
noꝝ vocat vtriusque sexus cuiuslibet etatis de omni statu hominum quod dicit
alias fulbertus carnotium. qui in exercitu personaliter fuit et ea que
pprijs oculis vidit in scripta redegit. quod alij currentes ad cruces
faciebant sibi cruces aureas. alij sericeas vel alio colore deco:as
quas sibi assumebant. et quum fuit pgregatus exercitus in partibus grecie
estimatum est quod fuerint sercies centum milia. exceptis mulieribus et
puulis et monachis et clericis et alijs ineptis ad bellum. Si autem oēs
qui egressi sunt de domibus illuc puenissent essent quasi sexagesies cen
tum milia. p istos capta est antiochia et iherusalem et cetera loca terre sancte
recupata. litz postea pccis erigentibus varijs infortunijs iam amise
rimus magnam partem. Ad sciendum vero causas que ordinavit urbanus
papa predictus quod exercitum xpianum contra saracenos esset cruce signatus
Notandum quod media passiois dñice aiatur ad strenue pugnandum p se
de. vñ legitur in historia tripartita quod Constantinus exercitui suo facie
bat preferri signum crucis et hoc maxime laborantibus aciebus
et memoria passionis milites aiaret. i. Macha. vi. Ostendebat
elephantis sanguinem vuc et mori ad acendum eos ad prelium.

B iij

Item armat p̄tra aduersarios potestates p̄pter q̄ ides Cōstan-
tinus fecit poni in armis suis ⁊ militū suorū signū crucis. sicut ha-
bet in eadem historia. i. Petri. iij. Christo igit passō in carne. ⁊
vos eadem cogitacōe armamini. Item p̄stat fiducia vincendi.
Vñ eides Cōstantino sollicito de bello iminenti. ostensō sibi signo
crucis in celo in somnis dictū est ab angelis In hoc Cōstantino
vinces. sicut habet in historia ecclesiastica. et q̄ patz q̄ in oī con-
flictu necessaria sūt aiositas. armatura fiducia obtinēdi. que oīa
p̄fert memoria passōis xp̄i Vñ ordinauit papa p̄dictus q̄ exerci-
tus p̄dictus esset cruce signatus vt p̄ hoc passio dñi reuocaret ad
memoriam que p̄dicta p̄feret. ¶ Ecce charissimi videtis q̄ ad
Inuita-
tio. xij. vni⁹ h̄um motus est papa. mora est ⁊ p̄ eū ecclesia. ⁊ tanta cruce
signatio facta est in toa xp̄ianitate nostra vt audistis. Nunc autē
papa mittit Cardinales. mittit ⁊ innūerabiles nūcios. mittit
⁊ littere innūerabiles cū indulgencijs ⁊ p̄uilegijs inestimabil ne-
cessitatis. Nolite charissimi obdurare corda vestra sed mori et
aiat ad sanguine xp̄i ⁊ sanctorū qui effusus ē in terra sancta. acci-
pite armaturā dei crucem dico benedictā. ⁊ p̄fortati nō in virib⁹
vestris sed in p̄tate v̄tutis eius. cui⁹ nō est man⁹ abbienuata. p̄fi-
dite q̄ v̄tute crucis dabit vobis victoriā de hostibus suis dñs nr̄
ihesus xp̄s cui ē honor ⁊ impiū p̄ oīa secla seclorū Amē. Cantus.
¶ De zelo diuini amoris qui mouere debet ad crucis
assumptionem Capitulum vñdecimum.

c Irea primū notandū q̄ vniuersorū dñs inter alias sui
dominij terras sp̄aliter videt dilexisse terrā sanctam
Cui⁹ sunt tria signa. Primū est q̄ in ea maiore morā
in habitādo p̄erat sicut rex in manerio q̄ plus diligit. Ibi enī
⁊ fere nusq̄z alibi habitās in mūdo morā p̄erat annis q̄si. xxxij.
Secūm est q̄ circa bonū statū illius maiores diligentia apposit
sicut magnates curā maiorem apponūt ad meliorationē locorū
que magis diligit. p̄pter hoc enī ibi p̄misit p̄phetas. post ipsos
p̄sonaliter venit. post rediens ad patriā ibi ap̄los et discipulos
ad hoc idem reliquit. Tercūm est quia locū illū ad creaturas suas
tenenda specialit̄ elegit sicut rex loca sibi magis cara ad hoc de-
putat. Ibi enī planēta cū ap̄lis ⁊ discipulis suis tenuit frequen-

ter. ibi resurgens ab inferis et inde ad celos ascendens liberatos ab inferno et angelos de celo descendentes secum in multitudine magna habuisse credit. ibi in fine mundi circa vallē Josophat ad magnū plamentū est pphetatū. Johelis. iij. Et iudicij dies assignata. Porro ab ista terra sic specialit dilecta expulerunt ipm saraceni. Colligit em̄ ex historia ecclesiastica q̄ vsq̄ circa tpa eoz annis quasi sercentis fuerunt epi christiani in Jerusalem. et ibi et in vicinio ips colebat et adorabat. Sed qd̄ iudei nō fecerūt nec etiā gentiles. saraceni pessimi fecerunt. inde xpm̄ ne ibi coleret more solito expellentes. et iam sunt plus q̄ sercenti anni. Et sicut Ab solon suū patrem David expulit de ciuitate dilecta Jerusalem. ij. regū. xv. sic isti fecerūt et faciūt patri suo xpo. Nam et ipsi filij sunt xpi per creationē. Item nō solū expulerunt sed nomen eius et memoriam ibidem extirperūt. vbi em̄ p̄conisatus est a pphetis et ab angelis cantantibus glorificatus est. et a choro angeloz p̄dicatus nō a nullo p̄dicatur. nec laudes eius resonant. nec audet aliquis extollere publice nomē suū. Nō solū aut̄ extirperunt ibi nomen eius sed sup̄ hoc nō aduersarij sui pessimi abhominabil̄ machometi ibi extulerūt. s̄m̄ em̄ legem suā in locis que subsunt eis nomē machmeti faciunt plures in die publice acclamari. et acclamādo extolli. **P**rumelia. o dedecus dei nostri ipm̄ sic expelli de terra sua sic dilecta. et nomē eius ibidē deleri. et ydolū dyabolicū aduersarij sui in illa terra sanctissima sic extolli. **O**verecundia et pfusto xp̄ianis. Si tanta prumelia deo suo facta. iam dudū et p̄tinue perseverans. nō tangit corda eoz. Posset siquidē in momento dñs oia vindicare. sed vt habeat occasionem gl̄ose remunerādi vult pbare fideles suos et scire quos tangit ignominia sibi illata. Et dicit illud psalmi. quis consurgit mihi hoc est ad honorem meū aduersus malignantes ad vindicandū s̄z prumeliaz ab eis mihi factam. Attendite charissimi quē zelū habuerunt antiqui ad dei prumelias vindicandas. Legit̄ **E**rodi. xxiij. q̄ cū populus Israhel erexisset vitulū p̄latilem p̄ deo. et hoc tñ paucis diebus. moyses accensus zelo vindicte stans in porta castror̄ dñi dixit. Qui dñi est iungat̄ meū. et collectis ad se leuitis. interfecti sūt de reis hui⁹ sceleris. xxiij. milia. nec pepererūt fratres vlt̄ amico vlt̄ primo.

Item legit. in regum. xvij. q. Helias fecit interfici quadringentos et quinquaginta de prophetis Baal iuxta torrente cyson. propter zelum divini nominis. Unde subditur post hoc eodem capitulo. xix. zelo zelatus sum pro domino deo exercituum. Item legit. iij. regum. i. q. Jehu rex Israhel fecit congregari omnes prophetas Baal et servos et ministros et sacerdotes eius in templo eius. et apposita diligentia ne cum eis esset aliquis de servis domini. omnes fecit interfici. et statua eius comminuerunt. et templum eius destruentes fecerunt de eo latrinas. hoc autem fecit ex zelo divini honoris. unde hoc facturus dixit ad Jonadab quam assumpsit secum in curru. veni et vide zelum meum pro domino eodem capitulo. ¶ Ecce charissimi quantum zelus fuit apud antiquos pro vindicandis divinis promelijs graviter est promelia de erectione ydoli machmeti propter eum. que iam duravit plusquam sexcentis annis quam de erectione ydoli vitulini. que paucis diebus duravit. Item falsus ille propheta plures seduxit et seducere non cessat quam propheta Baal. Item qui serviunt ei magis sunt perarum ipocritarum patrum quam ministri Baal. Item advertite charissimi quod fideles servi david inientes bellum propter peccatorem filium Absolon de ipso gloriose triumphaverunt et regem cum magno honore in Jerusalem reducere fecerunt. iij. regum. xvij. Si qui ergo sunt quorum corda tangit promelia ihesu christi. si qui sunt qui velint iuvare ad reducendum regem suum christum ihesum in terram suam dilectam. Si qui sunt qui pro eo pugnare velint contra malignantes in eum. surgant et accipiant signum crucis. sperantes et confidentes quod eius virtute devictis hostibus. et promelia regis glorie vindicata. in illa benedicta terra et sancta. et sibi specialissime quondam dilecta. adhuc honorabitur dominus noster Ihesus christus. Cantus.

¶ De zelo christiane legis ad idem Capitulum duodecimum.

Iuxta secundum notandum quod ab initio mundi usque nunc fuerunt date tres leges vivendi. Prima fuit Judaica a Moysse data. Secunda christiana a christo data. Tercia saracenicam a machameto redacta in librum qui dicitur Alcoranus. prima fuit bona ad tempus sed usque ad adventum seculi. Nam sicut umbra noctis recedit adveniente die. ita et ipsa que erat umbra cessavit adveniente luce. que christus est propter quod dicit Apollonius ad Hebræos. nono.

Legalia usq; ad tempus correcedis inposita. Et cetera nunq; fuit
bona nec vnq; esse sibi semper fuit bona: et semper erit bona, ymo
sine ipa nec valuit. Iudicia spm ipe quo aliquid voluit q; nulli
tunc salu abant iusticia darent in christi saltem implicite. Et ex
go christiana sup omnes est quita bona p; rōe offi sacra enica. Et
quia inmutabiliter bona q; nō offi iudicat et quia sira ipa nihil
valoris fuit vnq; in aliqua illa an aliquid voluit. Item sarace
nica est vtilissima. alie tradite sunt a vritis sanctis, a sanctissimo
moysē s; r ipō. illa vō aulbaldo vtilissimo macthameto. Ipe enī
gloriat in lege sua q; data sit sibi p; rōe s; r i i lumbis ad coeum
dū supra viros alios. al. Item aū ad amasset vō rem cuiusdam et
phibuisse in lege sua ad vltimū ad inuenit q; hoc p; rōe legum
eras sibi tanq; summo p; rōe conuassim ad coeum q; rōe q; nu:
lier maritata velle se sibi supponere gratis p; rōe q; rōe q; sine
peccato. et hoc publicauit. dicens hoc sibi reuelatū rōe q; rōe q;
alias viros posset ad suaz faallius. alie rōe vlyptate. Et q; rōe
alia multa nephanda de vita eius legant. an hęc duo salum debe
rent sufficere omni cōdi humano ad cōi vitandū. rōe q; rōe q;
sua post mortem de s; rōe albus lapidandam. Item alie leges
nihil continent inhonestū. rōe q; rōe q; rōe q; rōe q;
honestatem. Et vero istius vbaldi licet aliqua honesta conu
neat extracta a legibus Moysi et christi rōe q; rōe q; rōe q;
eamen multa continet inhonestā. Concedit anī homī plures
viros rōe q; rōe q; rōe q; rōe q; rōe q; rōe q;
et alia multa que humana ratio detestatur. cōi. Item ad s; rōe q;
dum q; rōe q; rōe q; rōe q; rōe q; rōe q; rōe q;
deus innumeris miraculis consummavit. Iste vero filius dyabo
li hoc non potuit facere ad suam legem consummandam. Super
que cū aliqui querebant ab eo quare non faceret sic ut Moyses
et christus. Respondit qui a sōmp miracula calūmian habuerit
sic genti simplici sua rōe q; rōe q; rōe q; rōe q;
litate persone tradentis q; rōe q; rōe q; rōe q;
q; rōe q; rōe q; rōe q; rōe q; rōe q; rōe q;
solet deus facere vilitas legis huius. Sacerdōs vō q; rōe q; rōe q;
tam dignissimū saraceni voluit desinere p; rōe q; rōe q; rōe q;

Dicit enim Machmetus suus. q̄ sicut christus maior fuit Moysē
missus a deo ad legis eius correctionē. ita ip̄e maior ip̄o fuit ad
correctionem et expositionē legis eius. Et ip̄e suo q̄n adeptus est
p̄tatem in regno Persarū. coegit innumerabiles xp̄ianos ad dese-
rendū legem xp̄ianā p̄pter suam. et illos qui noluerūt crucidavit
Et sui vsq̄ hodie idem in nostris faciūt quā possunt ei⁹ exemplo
et doctrina. Et nisi boni xp̄iani defendissent legem xp̄ianā et de-
fenderent. quantū in saracenis fuerit. eam iā oīno oboleuissent.
Proinde charissimi accendit zelus vester ad defensionem legis
nostre sanctissime ab istis vilibus saracenis. Sunt autē tria que
debent ad hoc accendere cor cuiuslibet xp̄iani. Primū est aliorū
enim legem suam etiā miro mō zelantiū. ip̄i enim saraceni sic zelant
p̄ lege sua q̄ sine misericordia decapitat omnē hōiem ubiq̄q̄
habent potestatem. qui p̄tra legem suam p̄dicat. Item ip̄i iudei
cū Anthiochus vellet eorū legem abolere. sic accensi sunt zelo. q̄
p̄ legis sue defensione damna exilia mores graues et innumerabiles
passiones plia et mirabilia vsq̄ ad sanguinis effusionem cōmise-
runt. sicut patz in libro Machabe. fere per totum. Si autē isti sic
fecerunt p̄ suis legibus talib⁹. qualibus. quid nos decet facere p̄
lege nostra sanctissima. Felix ille de quo poterit adhuc cantare
tota ecclesia. Iste sanctus p̄ lege dei sui certauit vsq̄ ad mortem.
Scdm̄ est utilitas legis huius. Est enim sola p̄ quā saluati sunt et
saluant et saluabunt quicūq̄ venient ad salutē. Et ip̄a destructa
nullus saluaret. Actū. iij. Non est salus in aliquo sc̄ q̄ in ip̄o
id est in fide ip̄i Utilitas ergo eius est salus totius mundi. q̄ ergo
zelat p̄ defensione legis huius zelat p̄ salute totius mūdi. Et q̄
felix est qui in die iudicij dicere poterit ap̄tis et p̄dicatorib⁹. dñe
ego zelavi et laboravi p̄ salute illius vel illius gentis. et p̄ salute
totius mundi. ymo fidem tuā p̄ quā mundus saluat defendendo
Et sicut tu crucē subiisti p̄ mundi salute. ita et ego crucē sumpsi
ad succurrendū saluti mundi. Tercium est fructus hui⁹ zeli qui est
tripler. Primus est adeptio regni celestis. Vñ helias. Vñ zelat
zelum dei receptus est in celum. Scdm̄ est acquisitio fame gl̄ose
Vñ Machathias dixit filijs suis. nūc o filij emulatores estote le-
gis et date anias vestras p̄ testamento p̄m. et post. et accipietis

gloriam magnam et nomen eternū id est gloriosum. nomen sicut
pbi milites bene pugnant. Tercius ē meritū boni exempli. ij.
Machabe. vi. Adolescentulis forte etiam relinquitur si p̄mpto aīo
ac fortiter p̄ grauissimis ac sanctissimis legibus honesta morte
perfungat. Patet ex his quā debem⁹ p̄ lege xp̄iana zelare cū alijs
legisse sic zelare p̄ suis legibus et ab ista totius orbis salus depen
det et zelatoꝝ tantus fructus adueniat. ¶ Legit charissimi p̄io **Inuita**
Machabeo. ij. q̄ Mathathias zelans legem sicut phinees ex cla tio. xiiij.
mauit voce magna in ciuitate dicens. Omnis qui zelū habet le
gis statutes testamentū creat post me. et fugit ip̄e et filij eius. relin
quens oīa que habuit in ciuitate. et multi secuti sunt eos in deser
tum. Et si qui sunt in dō qui zelum habeant legis xp̄iane similem.
veniant qui tales sunt et accipiant signum crucis p̄ defensione
fidei christiane. Cantus.

**De Fraternali charitate que mouere debet ad
crucis assumptionem Capitulum. xij.**

Circa tertium notandū q̄ charitatis fraterne est dili
gere fratres corde. i. Johānis. iij. Hoc mandatū ha
bemus a dño deo vt qui diligit dñm diligat et fratres
suū. Qui? aut̄ etiam mirabile dedit Paulus qui dicit ad Roma. ix.
Esprabam anathema esse p̄ fratribus meis xp̄o. Item eiusdem
est nō solū diligere corde sed in necessitate etiaz de bonis p̄p̄ijs
subuenire debet. i. Johānis. iij. Qui habuerit substantiā huius
mōdi et viderit fratrē suū necessitatē habere et clauserit viscera sua
ab eo. quomō caritas dei manet in eo. Etiam in p̄uincia ecclesia
Accus. ii. Discipuli aut̄ put quisq̄ habebat p̄posuerūt in mini
steriū mittere habitantib⁹ in Iudēa fratrib⁹. Item nō solū hoc
sed etiam p̄ ip̄is interdū si opus fuerit pugnare. i. Machabe. v.
Dixit Judas exercitui. pugnate hodie p̄ fratribus vestris. Etiam
de sancto Abraham. qui audita captiōe fratris sui Loth nūeratis
ecc. xviij. vel 3 18 vñaculis expeditis et inito bello cum hostibus
liberauit fratrem suū et oīa sua. Gene. xiiij. et nota. i. Macha. v.
legitur q̄ cū gentes que erant in Galaath p̄mississent bellū aduer
sus Israhelitas qui erant in finibus eoz et vsq̄ ad mille viros pe
missent et captiuos durissent multos eoz natos et spolia multa

tulissent. miserunt litteras ad Judam et fratres eius in Judea pro
auxilio. et cum littere legerentur ecce alij nuncij cum scissis vestibus
missi a iudeis qui erant in Gallilea protra quos puenierant ptholo
madia et tyro et sydone. gentes similiter petentes auxilium. quibus
auditis conuenit ecclesia magna cogitare quid facerent fratribus
suis qui erant in tribulatione et expugnabantur a gentibus et habi
to consilio missus est Symeon frater Jude in Gallilea cum tribus
milibus: Judas autem et Jonathas frater eius in galaadithim cum
octo milibus et habita victoria utrobique liberauerunt fratres suos
et terras eorum. sicut patet in historia. Ecce charissimi ibi fratres
nostri pauci qui sunt ultra mare. circumdati sunt a saracenis et
iam hec et hoc mala eis intulerunt. non est autem tribulatio eorum protra
sed magna. quia terre eorum in no[n]stre sunt in periculo. maiora quia
corpora marina quod propter fidem ihesu christi. de qua multum timeat. ne
ibi pereat. miserunt autem inde frequenter et mittere non cessant ac
multiplicare nuncios et litteras ad nos circa mare in occidentem. quod
aliunde non possunt auxilium habere. quia ab oriente et austro et aquilone
habent inimicos ut supra dictum. pro gratiam autem dei christianitas non
habet aliunde infestationem urgentem. Quid obsecro poterit di
cere christiani in die iudicij ihesu christo domino nostro qui precepit eis per
apostolum suum. i. Johannis. iij. ut pro fratribus animam ponerent. si fratri
bus suis in minore tribulatione constitutis et ad vnicuique in incertis
locis pluribus tam celeriter et tam viriliter succurrerunt. Preterea
legit numeri. xij. quod cum tribus ruben et gaad peterunt a Moysse ter
ram circa Jordanem pro possessione non domini acquisita tota terra pro
missionis. culpans eos moyses dixit. Numquid fratres vestri ibi sunt
ad pugnandum et vos hic sedebitis. Illi responderunt. caulas ouium
fabricabimus et stabula iumentorum. puulis quoque nostris verbes mu
nitas. nos autem ipsi armati progemus ad plium ante filios Israel.
donec ducamus eos ad loca sua. et sic fecerunt. Item equitas etiam
gentiles requirit ut obsessa ciuitate aliqua ciues communiter pug
nent. et modo istis quiescentibus. alij pugnent et sic successive de
omnibus. Item apud milites non reputantur fideles si acie pri
ma existente in periculo alij non succurrunt ei. mira ymo misera
res. Iudei circa Jordanem collocati noluerunt ibi requiescere

alijs pugnantis ultra Jordanem. sed precesserunt eis semp in bello quousq; terraz pmissionis acquisissent. Et nos christiani circa mare quiescamus et habemus solatia nostra in terris nostris cum fratres nostri expellantur de terra illa sanctissima pmissionis. Gentiles in ciuitate obsessa successiue pugnant et diuidunt onus belli. Et nos christiani obsessa dei ciuitate scilicet christiana cuius ciues sumus. ab infidelibus saracenis totum pondus belli relinquimus super illos paucos fratres nostros. qui sunt ultra mare. Milites non possunt se excusare a prodicione si constituti in ipsa acie in periculo existentibus non fuerunt. Et nos fideles dici volumus non succurrentes fratribus nostris ultra mare contra saracenos in prima acie in tanto periculo constitutis. Non sic charissimi non sic est faciendum sed requirit fraternitas charitas ut celeriter et strenue succurramus eisdem. ¶ Porro ad Inuita hoc faciendum debet nos multum confortare visio que scripta est. tio. xv.
.ij. Machabeo 2. xi. Ibi siquidem dicitur quod cum audisset machabeus. et qui cum eo erant. gentiles ingressos Iudeam ad expugnandum Jerusalem et loca vicina. rogauit ipse et omnis turba dominum cum lachrimis. ut ipsis bonum angelum mitteret ad saluandum Israel. et ipse pennis armis sumptis ceteros adhortatus est similiter secum subire periculum et fore auxilium fratribus. Cumque pariter proprio animo procederent Ierosolimis apparuit precedens eos equos in veste candida. armis aureis hastam vibrans. Tunc omnis Israel benedixerunt dominum et conuoluerunt animis. non solum homines et bestias ferocissimas. sed et muros ferreos parati penetrare. Ibant igitur de celo habentes adiutorium et more leonum irruentes in hastas. prostrauerunt ex eis trii. milia pedum. et equites millesecentos. et in fugam conuerterunt. Et vos igitur accipite armaturam crucis. horribilem hostibus. festinantes in auxilia fratrum nostrorum christianorum. confidentes quia qui tam nobilem dedit triumphum Machabeis in fratrum succursu. vobis etiam non deerit in hoc casu. dominus Iesus christus. qui fraternitatem christiana in fecit. et semper vult esse ligatam summo vinculo charitatis. Cantus.

De deuotione habenda ad terrā sanctam Ca. iiii.

Tercia quartū notandū q̄ inter omnes terras xp̄iant:
tatis maior debet haberi deuotio ad terrā trāsmarinā
In hac enī homo plātinatus ē primus pater oīm s̄z
Adam. Item in hac nati cōuersati ⁊ mortui sunt oēs patriarche
s̄z Abraham Isaac Jacob ⁊ filij eius Moyses ⁊ Aaron ⁊ alij mul
ti qui in xp̄m sibi reuelatū crediderūt. similiter ⁊ reges sancti vt
Dauid Ezechias ⁊ Josias ⁊ alij multi de quib⁹ ortus est cristus.
S̄z ⁊ omnes pphete qui de xp̄o ⁊ xp̄i aduentu futura ppheta
uerūt. Item de hac fuerūt omnes apostoli ⁊ discipuli xp̄i et tota
ecclesia primitiua. Cū igit habeat a fidelibus deuotio. est haberi
da ad illā terram sanctam. rōne tot ⁊ tantoz sanctorz. Amplius
nō sunt aliqua miracula ita certa sicut illa que p̄tinent in scriptu
ra diuina. que est a spiritu veritatis pdita. Omnia autē miracula
que p̄tinent in scriptura sacra que sunt maxima et innūerabilia
facta fuerūt in illa terra. Item quicquid p̄tinet in scriptura diui
na historiale post mūdi creationē. totū gestū est in illa terra. ⁊ ibi
dez instituta ⁊ tradita sunt oīa sacramēta. p̄ que aīe sanctificant
Item in illa tradita est oīs doctrina salutis. que i veteri lege vel
noua p̄tinet. Item omnes visiones celestes siue dei siue angelo
rum que in mundo apparuerunt s̄m scripturas diuinas ibidem
facte sunt. Item gloriosi ⁊ mirabiles triumphi fidelij p̄tra infr:
deles qui quasi innumerabiles in scripturis p̄tinent diuinis ibi
sunt facti. Id duritia o in deuotio cordis xp̄iani. qui nō desiderat
videre terram illam sanctam. que tam certa miracula. tot gesta
magnificata sanctissima sacramēta. tam salubrem doctrinā tam
beatas visiones. tam nobiles triumphos p̄tulit. ⁊ ad huc singuloz
loca demonstrat. Nō fuit talis paula que lig mulier ⁊ nobilissi
ma romanor. tū s̄m qd dicit Jeronimus. iuit illuc ⁊ p̄ huiusmodi
loca discurrens. suam ubiq̄ deuotionem effudit. Amplius. filius
dei venturus in mundū nō ex partibus Europe vel Africe. sed
Judee elegit matrem de cui⁹ carne sanctissima atq̄ mīdiissima
factum est p̄rium redemptionis oīm animar. Si habet deuotio
ad aliquā ecclesiam citra mare beate h̄gnis. q̄ dicit̄ ibi aliquid
esse de veste vel aliqua alia re sua modicū. quanta debet haberi

deuotio ad terram in qua nata fuit et nutrita. et in qua apparuit
ei angelus Gabriel. annūciāns saluatoris natiuitatē. in qua ipm
virgo pcepit et peperit et nutritiuit. In qua visi et auditi sunt angeli.
laudantes filiū dei nup̄ exorti canentes. de qua portauit filiū et re-
portauit. In qua ostendunt loca p̄uersationis sue. et locus sepul-
ture eius. et deuotissime ecclesie postmodū in eius honore miro
ope sunt edificate. Si ad locū ubi peperit pastores ab angelo missi
sunt. et magi ab oriente celesti signo duce illuc vsq; uenerūt. que
est deuotior peregrinatio illis qui deuotionē habent ad gl̄osam
virginem. q̄z huiusmodi loca ob eius reuerentiam uisitare. Pre-
terea filius dei q̄z diu fuit in mundo. et ante resurrectionē et post.
solum in illa terra p̄uersatus est. Ibi em̄ natus est. ibi nutritus.
ibi p̄uersatus. ibi baptisatus. Ibi ieiunauit. ibi cū dyabolo pug-
nauit. ibi p̄dicauit. ibi miracula fecit. Ibi passus. ibi sepultus. ibi
resurrexit. ibi resurgens discipulis apparuit añq; ascendit ad ce-
los. et hor̄ oia loca ostenduntur ibidem. Dicit q; nō reputat vn̄
saracenus. qui nō uisitat sepulchrū istius ribaldi Machometi.
qualis est igitur xp̄ianus qui nō habet deuotionem ad uisitandū
loca tam beata ubi steterunt pedes saluatoris dei. Felices qui di-
cere poterint aliqñ. Adoram⁹ in loco ubi steterūt pedes eius. Di-
citur q; cum quidā miles deuotus uisitasset omnia loca in quib⁹
fuit dominus. tandem ueniens ad locū unde ascendit. adorauit et
dixit. Domine secutus sum uestigia tua in terra. utinā possim te
sequi in celū. Patz et p̄dictis q; deuotio magna habenda est ad
terram illam. et rōne operū excellentium que ibi facta fuerunt. et
ratione gl̄iose v̄ginis et benedicti filij sui. qui sua in habitatiōe
eam sanctissimā reddiderūt. Et nota q; hec est deuotio que nō
solum viros sed etiaz nobilissimas mulieres trahit ad uisitandū
illa loca. Sicut patz in Helena matre Constantini. que sicut di-
citur in historia ecclesiastica et in legenda eius plenius. cuz mari-
ma deuotioe uenit illuc. et cum maximo comitatu. et mirabilem
deuotionē ostendit circa loca sancta. Idem dicit de Eudochia
uore Theodosij imperatoris in historia tripertita. Item trahit
nō solum ad uisitandū sed etiaz ad moriendū tam uir̄e s; maxnes
ut patz in beato Jeronimo. q; relicto cardinalatu illuc se r̄as u

C

ut ad finiendam vitam suam q̄z etiam mulieres. ut patz in pau-
la nobilissima romana. que relicta urbe et diuicijs suis. illuc se
trāstulit et inter virgines quas educavit dño ibidem vitā finiuit
Item traxit nō solum ad moriendū sed ad se mortuos illuc trans-
ferendos patres antiquos. ut patz in Jacob. qui fecit iurare filiū
suum q̄ illuc corpus suum transferret. Gene. xlvij. Et Joseph
moriens. idēz mādauit de ossibus suis illuc trāsserendis. Gene.
vltimo. Quod fecerunt sicut dicunt expositores ppter deuotiōz
quā habebant ad terram illam ratione xpi ibi nascituri. Si autē
res futura sic mouit. quanto magis debent mouere p̄sentia.

Inuita
tio. rvi.

¶ Ecce charissimi mira deuotio que fecit patres antiquos mor-
tuos illuc se transferre sanctos. et sanctas nostri xpi illuc ire ad
moriendū. in patricēs ad videndū illa loca trāssire. q̄z in deuotus
est ille qui saltem semel in uita sua nō desiderat loca illa visitare
qui nunq̄z desiderat ire non est qd̄ amplius expectet. Ecce pul-
cherrima societas talis. et talis ecce indulgentia plenissima que
nō datur in aliquo alijs peregrinis. Alij peregrinantes accipiūt
peram et baculum. Qui autē uolunt peregrinationem q̄z deuotiōis
simam facere ueniant et accipiant crucem. Caneus.

¶ De conditione belli in saracenos Capitulum. xv.

¶ Treca quintum notandū q̄ quidam mirant quomō
deus tanto tempore permittit Machometū filium
p̄ditionis cum suis durare in mūdo. Quibus respon-
dendum est q̄ magis possunt mirari quomō p̄misit deus ab ori-
gine mundi dyabolū infestare hominem. Dicendū igitur q̄ sicut
ab origine mundi male herbe crescunt cum bonis. et animalia ve-
nenata cum alijs sine uenenis. et demones cum bonis uicis sunt
permitti. Ita ab imo ecclesie permittit deus semper in mundo
esse aliquos eam uerantes. Inter quos fuerunt modo principes
mō heretici. qui aliqui habuerunt magnam potestatem in p̄secu-
tionem fidelium. Quia sicut dicit beatus Augustinus. Deus nō
p̄mitteret aliquod malum fieri in suo regimine nisi inde eliceret
aliquod bonū. Sicut igitur noluit domin⁹ deletē gentes omnes
sed aliquas reseruaui cum quibus pugnarent filij Israhel. Et
hoc ad bonum suum sicut patet Iudiciū. iij. Ita permittit et p̄e

mittit deus saracenos tam diu viuere sup terram ppter tribula-
tionem christianoz. Est autē triplex huius rei utilitas. Prima
est manifestatio fidelium christi. Sicut em̄ patz fidelitas militis
ad regem cum pugnat viriliter p eo contra inimicos Ita et hic.
Vnde Exodi. xxiij. Moyses bellatorus p domino ait. Qui dñi
est iungatur mecum. Dicitur autē prime ad Choin. xi. Sporet
id est expedit hereses esse vt qui pbati sunt manifesti fiant. Et
eadem ratione hec utilitas est ex parte saracenoz. Secunda est
exercitium bonum. Dñs siquidem nō vult suos esse otiosos sed
semp in aliquo bono exercitari. ppter quod datus dicit cuilibet
vnus angelus malus ad exercitium deo ordinante. Sicut igitur
sustinent reges torneamenta in regnis suis ppter militum exerci-
tationem Ita et dominus permittit istos aduersarios saracenos
esse in mundo vt fideles se cum eis exercitando in bello merita
sibi accumulent. mandata domini de eis expugnādis implendo.
Iudicā. ij. Non delebo gentes quas dimisit Josue vt in ipis ex-
periat Israhel vtrū custodiant mandata domini. Tercia est sa-
lutis facilitas. Innum erabiles em̄ christiani qui nūqz fecissent
longas penitencias vel asperas per assumptionem crucis cōtra
saracenos. saluati sunt et saluant cotidie facile et cito. Vnde nūc
vere potest dici illud. Apli. Ecce nunc nō anni nō tempora sed
dies salutis. quia in paucis diebus homines nunc saluantur. Et
nota bonam conditionem huius belli. In alijs siquidem bellis
potest homo pdere et lucrari. in hoc vero nō nisi lucrari possunt
christiani. Si em̄ vincunt christianos. lucrant. Si vero vincūt
plus lucrant. Si em̄ amittūt vitā istam breuem lucrant eternā.
Si amittunt corpus hoc corruptibile. redditur eis melius sine
estimatione. Si ad terras suas non reuertant. quid ad rem cum
vadant ad paradysum. Contra vero accidit saracenis. nam et
corpus et animas perdunt. et ed in infernum descendunt. **¶ Ecce**
charissimi conditionis felicis quo ad nos. pessime vero quo ad **Iunita**
hostes. Quis est qui velit se ostendere felicem militem christi. **no. xvij.**
Quis est qui velit sibi merita cumulare. Quis est qui velit leuis
ter et cito ad regnum peruenire. celorum veniat et accipiat signū
crucis. Cantus.

De exemplis antiquorum que inducunt ad bellum
contra saracenos. Capitulum. xvi.

Circa sextū notandū q̄ inter multa que solent aniare
hoies ad strenue bellandū p̄cipuū solent esse exēpla
precedentiū p̄pter q̄d in pallacijs nobilitū ubi solent
multi nobiles p̄uente depingunt in parietibus gesta fortia an
tiquoz bellatoz. et etiā in cantilenis ⁊ neomenijs ibidem p̄ueni
entibus eadem referunt. ad aiandū eosdem ad silia. Sit r̄m̄ ea
dem de causa in ecclesia ⁊ gesta militū xp̄i depingunt et redigunt
in scripturis. ⁊ a p̄dicatozibus recitant ad aiandū fideles. Hinc ē
q̄ p̄imi Machabe. vi. dicit. Ostendebāt elephantis sanguinez
vire ⁊ mori ad acuendos eos ad plū. q̄ sancta ecclesia reducit ad
memoriam fidelibus sanguinez xp̄i ⁊ martiz suoz ad eos incitan
dū. Hinc est q̄ Mathathias moriens. volens aiare filios suos ad
pugnandū viriliter p̄ lege sancta. dixit eis. Nūc ergo o filij emu
latores estote legis. ⁊ date animas vestras p̄ testamento patrū.
Et addidit ⁊ mementote opez patrū. que fecerunt in generatio
nibus suis. vt sz eoz exemplo animemini. i. Machabe. ij. Hinc
em̄ est etiā q̄ Paulus enūeratis multis que sancti sustinuerūt p̄
fide ad aiandū fideles. subiungit Hebr. xij. Ideo q̄ ⁊ vos haben
tes impositā tantā nubem testium. per patientiā accurrat̄ ad
p̄positū nobis certamē. aspicientes in auctorem fidei ⁊ p̄sumato
rem ihesum. qui p̄posito sibi gaudio sustinuit crucem. Et nota
q̄ tria sunt que faciunt vt efficacius sit em̄. Primū est magnitu
do p̄sone dantis em̄. Ideo dicit̄. i. Petri. ij. Christus passus est
p̄ nobis. vobis relinquens exemplū. quasi diceret ip̄e Qui talis
⁊ tantus est. Et ideo debet vos magis mouere em̄ tale. Sc̄dm̄
est fortitudo facti. de quo dicit̄ em̄. i. Mach. vi. Dicit Eleazar
adolescentibz. Em̄ ferro relinqūā si p̄mpto anio ac fortiter pro
grauissimis ac sanctissimis legibus honesta morte p̄fungar. Ter
cium est fortitudo exemploz. Et ideo dicit̄ Jacobi quinto. Em̄
accipite fratres exitus mali lōganimitatis ⁊ laboris et patientie
prophetas. qui locuti sunt in nomine domini. Et post. Sus
ferrentiam Job. Audistis et finem domini vidistis. Quasi dicea
ret. Et si non mouet. vos vnū em̄ saltem moueat tot exempla.

Porro ad impugnandum saracenos relinquerunt nobis preceden-
 tes viri et illustres. magna exempla et fortia et quae plurima. Circa
 enim annum domini octingentesimum primum. Karolus magnus intrauit
 Hispaniam. et secundo et tercio illuc rediens cum pugnatoribus viris illu-
 strissimis et exercitum innumerabilem. saracenos qui eam occupauerant
 et usque ad zancronas et agatonum deuenierant. Inde expulit et resti-
 tuit christianis. interfectis innumerabilibus saracenis. et nostrorum plu-
 ribus ibidem martirio coronatis. sicut plenius continetur in epistola
 Turpini archiepiscopi. quam scripsit de gestis illis que propriis oculis vi-
 dit. quatuor annis ambulans cum eo in Hispania. Item circa an-
 num domini 1095 ad comotionem petri heremite et predicationem sancti
 aliiis urbani sedis in concilio claremontensi et aliorum prelatorum de
 mandato eius cruce signati sunt Godfridus de boillon et alij viri
 nobiles et clericus et populus innumerabilis. qui transientes per greciam
 et sustinentes labores innumerabiles et mores et angustias. ceperunt
 Antiochiam et Jerusalem. et commorantes in partibus illis alia loca
 successiue ceperunt. et erunt terra sancta erepta de manibus sarace-
 norum. in manus transiit christianorum. triumphis mirabilibus acquisita
 sicut plenius continetur in historia antiochena. de qua scripsit Sul-
 cerius carnotensis. et quidam episcopus tyrensis. Item circa millesimum
 centesimum septuagesimum octauum presidente Clemente tercio. cum sol-
 danus terras acquisitas iam fere omnes recuperasset. procurate predicto
 papa. cruce signati sunt Imperator Fredericus et rex Francie Phi-
 lippus. et rex Anglie Richardus et alij innumerabiles. per quos Achaon
 et alia loca multa recuperata sunt. et erunt usque hodie non cessauerunt
 afflictus inter nos et saracenos. modo pualentibus nostris modo illis.
 Et innumerabiles viri magni et parui ad istud certamen fidei suc-
 cessiue transientes sanguinem pro domino effuderunt. **Inuita;**
 Inuita; **uo. 18.**
 Inuita; **uo. 18.**
 quoniam quot et quanta et fortia exempla ad saracenorum impugnationem
 quae vilis et defecti cordis est qui ad hoc non accendit. Accingimini
 ergo et estote filij potentes per imitationes precedentium. quoniam melius
 est nobis mori in bello quam videre mala gentis nostre scilicet christianorum
 qui sunt ultra mare et sanctorum scilicet locorum prophanationem. Quorum
 ergo ista tangunt corda. veniant et accipiant signum crucis illius
 anno: e qui pro nobis mortuus est in cruce. Cantus.

C iij

De gratijs ecclesie datis ad idem Capitulum. xvij.

c Irca septimū notandū q̄ sicut reges thesauros suos alio tpe clausos tpe necessitatis effundunt. ita et ecclesia thesauros gratiarū alio tpe clausos nunc effundit habūde. faciens gratias mltas et magnas in terre sancte favorē. Nota sunt autē septem gratie iste. Prima ē plenaria indulgentia oim peccatorū. per quā liberant homines nō solum a penis inferni sed etiam purgatorij. Secūda est relaxatio penarū. Cū em̄ penitentie fiant in p̄senti ratione pene t̄p̄alis ad quā remanet obligatus peccator post culpe deletionem. Certū est q̄ relaxato debito pene. relaxantur obstagia que ratione debiti debebant. et ideo ab omnibus penitencijs fractis. et alijs omnib⁹ per talem indulgentiam omnes homines liberant. q̄zuis nō debeant homines esse sine aliqua penitencia p̄pter dubium incertitudinis. Tercia est votoꝝ oim p̄terq̄z p̄tinentie et religionis vota in istud mutatio. Quarta est excommunicationem oim absolutio. p̄pter quas solēt homines vsq̄ Romam laborare. Quinta est p̄prie p̄tectionis defensio. modo em̄ ecclesia sicut gallina cōgregat crucesignatos sub alis suis et defendit. et p̄ prelatos et p̄prios executores et ipsos et bona eoz sicut personas ecclesiasticas. Sexta est gravaminum multoz relaxatio. vult enim ecclesia q̄ tales sint liberi a gravaminibus taliarum et exactionū. Item q̄ nō possint citari extra dyoceses. Item q̄ relaxentur eis iuramenta p̄ vsuris et quedam alia. Septima est specialiter circa clericos in quibusdā dispensationibus et beneficiorū obligatorū et alijs quibusdā. Ecce igit̄ nunc cataracte celi ecclesie aperte sunt. Sicut dicit̄ Gene. vij. Et factum est diluuiū gratiarum sup̄ terram. Ecce nunc mulier fortis et timens deum sancta s̄z ecclesia. manū suā aperuit inopi et palmas suas extendit ad pauperem. s̄z ad peccatores pauperem parū s̄z habentem. et inopem. bonis s̄z multis carentem. et fecit dona magna. Ecce nunc Iubileus non iudeoz de quo habetur Levitici. xxv. sed xp̄ianoz multo melior. In illo enim relaxantur debita damnandoz et donarioꝝ. In hoc autem debita peccatoꝝ In illo reditur ad possessiones terrenas. In hoc ad possessioes celestes. In illo serui hoim transeunt ad libertatem seculi. In

hoc serui dyaboli transeunt ad libertatem glorie filiorum dei. Et nota q̄ in terris in quibus raro pluit nō dimittunt homines transire pluuiaz quando venit quin impleant cystemas suas. Item quando sunt dona magna nullus pauper omittit illuc currere. Item quando est tempus bonū ad aliquod. nō est preceundum aliqua particula talis diei bone. q̄stulti ergo erūt qui habitantes in terra arida. de ista pluuia gratiaz nihil colligunt. q̄stulti qui cum sint pauperes in spiritualibus ad ista dona dum durat nō currunt. q̄stulti qui istum Iubileum siue annū benignitatis sine fructu pertransire permittunt siue dimittunt. ¶ Ecce charissimi quot et quante et q̄ desiderabiles gratie vobis offerunt. Videte sicut ait Ap̄tus ad Hebr̄eos. xij. Ne quis desit gratie dei Et alibi. hortamur vos ne inuacū gratiaz dei recipiatis. i. ad Chor̄. vi. Cito siccabit fluuus iste. Abierunt inquit in sicco flumina. Stultus est qui indiget aqua flumis et nō vadit illuc. Stultior est qui oblatū sibi tenuit. Sed stultissim⁹ qui expectat donec desiccetur. q̄stulti ergo sunt qui cum indigeant istis gratiis. nec accurrunt ad eas. nec oblatas recipiūt. nec cogitant de siccitate futura. Non sic charissimi non sic est faciendum. Sed sicut ceruus desiderat ad fontes aquarū. ita et anime vestre sitire debent ad aquas istas. Qui ergo sititis venite ad aquas s̄m verbum p̄phete. et accipite crucem cum qua omnes iste gratie vobis conferuntur. Cantus.

Inuitatio. xij.

¶ De eodem ad idem aliter sic non est capitulum sed articulus capituli.

¶ Etandum q̄ sicut aque puteorū que latuerunt longo tempore infra puteum sic existunt q̄ super terram quandoq̄ effunduntur. sic mō gratie quandoq̄ habunde erūt de puteis ecclesie. Iuxta illud Ecclesiastici quinquagesimo. Emanarunt putei aquarū et quasi mare adimpleri sunt supra modum. Sunt autem tria genera gratiarum. Quedam em̄ sunt temporales. Istas modo effundit ecclesia sup̄ cruce signatos cum ipsos et bona eorum recipit in sua protectione. et etiam prouidet eis ne extra dyoceses verentur in causis. et compellat d̄iurarios ab eorum grauanantibus. Et cetera his similia.

C iij

Et bene hoc facit. Iustum est enim ut qui se tpaliter et sua tpalia
ppter deū exponūt. gratiis tpalibus fulciant. Alie sunt spūales.
istas nunc effundit in votoꝝ pmutationibus et similibus. et bene
hoc fit. Iustum est enim ut qui spūitus suos dedicant in seruitium
creatoris. gratias spirituales assequantur. Alie sunt salutaree.
ad salutem videlicet corpis et anime que in illo tpe exponunt cre
atoris seruitio p̄tinentes. et iste sunt magne indulgentie que nūc
dant. Et nota q̄ homo p̄ditōnis filius incurrit quatuor mala
per peccatū. p̄ peccatū enim obligat ad graues penas. Excluditur
a regno celoꝝ. tradit̄ potestati diabolice. separatur a bonoꝝ p̄sortio
Contra que quatuor indulgentie iste quatuor bona inferunt va
lencia ad salutem. Liberant enim ab omni pena. Item decedentes
faciunt statim ad paradysum introire. Item liberat̄ a demonū po
testate. Quia tū nihil inueniunt de suo vel culpe vel pene debite
in cruce signato. nihil potestatis habet̄ in eo in hora mortis. nec
audent tangere ferentem ehan. Item aggregat non solū bonis sed
etiam sanctis. Quid enim est esse sanctū aliud q̄z esse plene purga
tus ab omni culpa et pena. q̄z miseri et infelices sunt et erūt q̄ hora
mortis baratrū apertū inuenient celū clausum. demones occur
rentes et capientes. sanctorū neminē assistentem. q̄z felices econ
tra crunt. qui baratrū sibi clausum inuenient hora mortis. celum
apertū. fugientes demones. sanctos assistentes. Hec autē quatuor
beneficia tante indulgentie que dant. cū cruce designant̄ in qua
tuor brachijs crucis. Nota misterū crucis in cruce signatis. Vñ
xpiane crucē istā p̄sidera. Ecce in brachio inferiori p̄mittit̄ tibi
liberatio ab oī pena subterranea. id est purgatoꝝ ali vel infernali
post mortem. In brachio superiori p̄mittit̄ tibi statim introit̄ in
paradisum. In sinistro liberatio ab oī aduersarij potestate. In
dextro societates et assimilatio sanctorū. Ecce charissimi gratie tpa
les. gratie spūales. gratie salutaree. quas non facit ecclesia. Ista
sunt flumina gratiarū que de petra xp̄o s̄z in cruce passo et p̄cusso
emanāt. Et eduxit inquit tanq̄z flumina aquas s̄z de petra per
cussa. Egiptū cū Nilus sup̄ excreuit. p̄vident sibi de aqua quas
reponunt in cysterne ad totum annū. Ecce charissimi deficiet
ista inundatio. ve illis qui mō sibi non p̄vident p̄tra societatem

inferni futuram. Ecce charissimi modo sunt mundine in quibus regnū celoz est ad bonū forū. ⁊ p nihilo inquit habuerunt terrā desiderabilem. qđ implet mō. ve illis q dimittit mundinas illas trāfire. veniet em̄ tempus in q nō inuenient tale forū. ymo forte nec cū aliquo foro inuenient regnū istud. Sicut nec Esau herēditatez suā recuperare potuit quam qz cū lachrimis eā inquisisset. Ecce charissimi verus Joseph nūc apuit horeā sua in Egipto huius mundi ad sustentationem animaz in sterilitate. ve illis qui nō veniunt et nō pudent. Si em̄ veniebant omnes puincie ad illa horeā apta. sicut dicit Gene. xli. ppter corpoz necessitatem quanto magis ad illa veniendū est ppter animaz utilitatem.

¶ Attendite charissimi. Intrauit aliquis religionem quācum cūqz asper. m. ⁊ cū in ea vixerit quantūcūqz sancte. quanto cumqz tpe. nō pmitit ei talis indulgentia. Item sancti ludibria ⁊ verbera expti insup ⁊ vincla ⁊ carceres ⁊ alia mltā grauiora hebreos nō habuerūt indulgentie tante pmissionem. Item Karolus qui tanto tpe ⁊ totiens pugnavit cū suis pugnantib⁹ in exercitu innumerabili in Hispania ptra saracenos nunqz legit ppter hoc aliquas indulgentias habuisse. Si igit isti tot ⁊ tanta fecerunt p rpo sine indulgentiis. quāto magis ad hoc tante indulgentie nos debeat mouere. Qui igit vult tot ⁊ tantaz indulgentiaz dū durat esse piceps. veniat ⁊ accipiat signū scrissime crucis Cāt⁹.

Inuita
tio. 20.

¶ Contra illaqueationem peccati. que retrahit multos a crucis assumptione Capitulum. v. vij.

Intra impedimenta cruce signatiōis ⁊ media ptra illa notandū est q octo sunt que solent retrahere a crucis assumptione. Primū est illaqueatio peccati. Scđm est nimis timor pene corpis. Tercū est nimia dilectio patris sue. Quartū mala hoim verba. Quintū est amicoz exempla praua. Sextū est nimia affectio erga suos. Septimū est ficta impotencia. Octauū est minor fides. Circa primū notandū q qdaz sunt qui scientes q indulgentiā nō psequerent nec esset eis salutaris peregrinatio crucis nisi dimitterent peccata mortalia. cū sic sunt illaqueati in aliquo vel in aliquib⁹ peccatis q nullo mō volūt ea dimittere. ppter hoc retrahunt a tanto bono. Isti sunt sicut

isti miseri iudei qui magis eligerunt remanere in Babilone sꝫ in
pꝫsione peccati qꝫ ascendere cum alijs iudeis in Jerusalem. ⁊ in
terra pꝫmissionis ad recuperandū ⁊ repandū eam. sicut habetur in
Esdrā. Isti sunt etiā sicut ille qui pꝫpter vices in quo notat vi-
tium luxurie. ⁊ domos in quo notat vitium auaricie. ⁊ vineas in
quo notat vitium gula remanebant a bello olim nec ibant cū alijs
in exercitu dñi in terra pꝫmissionis pꝫtra infideles Sicut habetur
Deutro. xx. Isti sunt sicut canes ignobiles quoz quidaz ducunt
de macello ⁊ sequunt in testina. quidaz de camera qui sedent sup
res aliquas ad custodiendū eas. quidaz de vico sicut gripi quidaz
qui nō faciūt nisi latrare circa vicinia. Sicut autē canes nobiles
ad cornu dñi euntis in venationem currunt ⁊ insiliūt ad sequen-
dū cum ad feraz venationem. Isti remanent vt iuxta in testina.
vel sup manticas vl in vicis ad latrandū. sic ⁊ isti vel amore rez
carnalium vel amore pecunie. vel pꝫpter pꝫtentiones quas habēt
sꝫ cum vicinis. remanēt a sequendo dñm pꝫtra feras saracenicās.
Non sic charissimū est faciendū. nec sic fecit Ethay getheus dñō
suo David. Cui cū dauid egrediens cū exercitu suo diceret vt re-
uerteret ad quiescendū. respōdit ei dicens. viuit dñs ⁊ viuit dñs
meus rex. quia in quocūqꝫ loco fueris dñe mi rex suē morte suē
in vita. ibi seruus tuus erit. Et notandum qꝫ aliqui volunt alijs
peccata dimittere. sicut qñ timore mortis vel alterius piculī vel
pꝫcoactionem ecclesie. nō ex bona voluntate pꝫmittūt correctōz
sed tñ peccata nō relinquūt eos sed tradūt in manibus demonū.
sicut dicit de simeā que ferum suū que multū diligit qꝫ tenet in
brachia sua ⁊ in quo multū delectat in sequentibus venatoribus
cū multū angustiat vult pꝫncere sed ferus adherens collo eius re-
tro tradit eam in manus venatorz ⁊ facit incidere. sic ⁊ de istis ac-
cidit. Trenoꝝ. i. Involute sunt ⁊ imposite collo meo sꝫ iniquita-
tes mee. infirmata est vꝫtus mea. sꝫ ad resistendū hostibꝫ. Dedit
me dñs in manu de qua nō potero surgere sꝫ dyaboli pꝫpetuo. Alij
sunt qui litz aliqñ peccata ex bona voluntate relinquūt ⁊ eos pec-
cata relinquūt. tñ non ex toto eos dimittūt. ⁊ habet em̄ dyabolus
duas manus quibus tenet hominem. sꝫ per peccatū et penam.
Istos ergo ⁊ si quoad culpam relinquat dyabolus. uō tamē quo

ad penam omnino. q̄ adhuc ad eam remēnent obligati. Quod
signatū fuit. Johānis. xi. In lazaro qui q̄zuis suscitatus. tamen
adhuc ligatus erat insitio. Alij sunt qui ⁊ peccata dimittit et ex
toto dimittentur a peccatis. Sicut fit modo in vere contritis et
confessis quibus virtute diuina culpa dimittitur ⁊ virtute clauū
tota pena debita ab ecclesia relaxat. et felices isti. ¶ Ecce patet
charissimi q̄ nunq̄z potest homo tam viriliter peccata dimitte
re in casu aliquo sicut mō. videat quilibz ne aliquis amor babilo
nicus vel imitatio aliqua iudaica vel ignobilitas aliqua canina
eum retineat in peccato aliquo. ⁊ retrahat a crucis assumptione
sed relicto oibus peccatis ad ip̄am veniat sequendo. Item ad
crucem vt eius dono ac gratia qui peccata nostra tulit in corpe
suo sup lignū. psequat ⁊ ipe plenā indulgentiā peccatorū Cātus.
¶ Contra nimium timorem pene corporalis. que facit
ad idem. Capitulum. xix.

Jca scdm notandū q̄ quidā p̄siderantes penas ⁊ la
bores hui⁹ pegrinatiōis que accidunt ex piculis maris
et angustijs in nauī. et calorib⁹ ⁊ infirmitatib⁹ terre.
et mortib⁹ i bellis ⁊ similib⁹ ⁊ timētes corpi suo p̄centes eidem. re
trahunt a cruce. horū corpa sunt sicut pale fredi quorū dā q̄ nūq̄z
exponunt laborib⁹ armorū vel alijs sicut quidā alij equi sed solū
inpinguant in stabulū ⁊ cottidie pulchrificant a seruitorib⁹ ⁊ du
cūt p̄ plateas ad solatiū ⁊ silia. Sūt itez sicut boues pasurales
qui nō ponunt ad iugū vel aliū laborem sed solū inpinguant sed
heu ducunt ad victimā. Ferē q̄ cū xpianus exercitus esset semel
ultra mare ⁊ saracenis supuentibus exclamaret ad arma cur
rentibus alijs ⁊ viriliter occurrentib⁹ quidā gallicus qui incepit
facere salsam nunq̄z dimisit mortariū vel pastillū. sed cū magna
diligentia faciebat salsam. Sic ⁊ isti carnales hoīes. corpi ama
tores. quibuscūq̄ laboribus alij p̄pter dñm se exponūt. nūq̄z nisi
circa carnis curā vsant. Nō sic filij nō sic. nō sic charissimi fecit
ille Eleazarus qui vniuerse genti memoriā mortis sue exen plū
virtutis et fortitudinis reliquit. Qui dixit. ij. Machabeorū. xi.
Domine qui habes sanctam scientiam manifeste tu scis quoniam
cum a morte possem liberari duras corporis sustineo labores.

Inuita
tio. 21.

Sic vero animam propter amorem tuum libenter hec patior. Non sic etiam fecerunt illi beati de quibus dicitur Apoc. xij. Nam dilexerunt animas suas usque ad mortem. Non sic etiam ipse qui propter nos dedit corpus suum pro peccatis nostris et genas suas vellantibus. Et felices qui horum exemplo corpus exponunt suum propter dominum ad penas et labores ut sint de numero illorum de quibus cantat ecclesia. Tradiderunt corpora sua propter deum ad supplicia et meruerunt habere coronas perpetuas. Nam de alijs eorum non cantando. sed lugendo dici poterit aliquando. retraxerunt corpora sua a supplicijs transitorijs sustinendis propter dominum et ideo ierunt ad supplicium eternum. Et nota quod vita presentis corporalis est exponenda propter deum penis et laboribus. etiam usque ad mortem multis de causis. Prima est propter maiorem penarum evasionem. Qui enim fugit istas penas incidet in maiores. Job. vi. Qui timet pruinam que est modicum. quid veniet super eum nix que est quid magni sicut accidit equo umbratico qui fugiendo modicum quid terribilem cadit in foveam interdum que est maius quid. Secunda est propter meliorem vite affectionem. Job. vi. Qui odit animam suam. id est vitam suam. in hoc mundo. id est ad modum odientis se habet. eam exponendo penis et laboribus. in vitam eternam custodit eam que est longe melior. Tercia est propter anime interioris custodiam. Job. ij. Pellem scilicet exteriori. pro pelle interiori dabit homo. sicut pellis foetularis exponitur pro pelle pedis. Quarta est propter feudalem obligationem. Tenet enim quilibet vitam suam corporalem. scilicet in feodum domino. a quo habet eam. et ideo tenet eam exponere pro domino propter eum. sicut fecit unus de septem fratribus qui respiciens membra que expetebant ad toanentum ait. Et celo ista possideo. sed propter dei leges hec ipsa despicio. ij. Mach. vij. Quinta est propter spem coronae gloriose. Non coronabitur enim quis sine apostolice nisi qui legitime certaverit. quomodo autem certat qui corpus suum pugne non exponit. Sicut ergo in mundi certaminibus exponunt homines seipsum propter spem victoriae. et premij assequendi. Ita et hic faciendum suadet beatus Bernardus sic dicens. Impudentissime mihi arrogo autem victoria sine pugna. aut coronam sine victoria. Sexta est propter vicissitudinem retribuendi ipse. qui vitam suam et semetipsum dedit coram nobis. Bernardus. Juste meam sibi vendicat vitam.

quod pro mea misit suam. ¶ Ecce charissimi videtis quod valide sunt Inulta
rationes propter quas quilibet tenet se exponere corporaliter propter tio. 22.
deum penis et laboribus et etiam morti. Nunc autem est summa necessitas
eas fidei christiane propter quas nunc plures homines ad hoc tenent quod
alio tempore. Nemo ergo nunc parcat corpus sed repulsa omni corporali
grauamine timore veniat ad crucem paratus etiam mori in cruce et
cum cruce si necesse fuerit propter christum. Et felix et plus quam felix qui
domino exprobranti in die Iudicii peccatoribus passionem pro eis
tolleratam respondere poterit et dicere. Domine tu pro me fuisti in cru-
ce una die. et ego pro te in cruce et cruciatibus multis propter te mul-
tis diebus. Tu in cruce habuisti pedes affixos propter me. et ego pro-
pter te in nauis inter multitudines peregrinorum sic fui angustiatus ut
non possem pedem extendere. Tu vinum corruptum in cruce bibisti
propter me semel. et ego aqua putrida omnibus scaturiente usus sum
in nauis propter te multis diebus. Tu fetorem cadaverum in loco cal-
uarie sustinuisti ad horam. et ego fetorem sentine propter te multis
diebus. Tu in cruce pugnasti contra inimicos meos. et ego cum cruce
tua exposui me ad pugnandum multoties contra tuos. Qui igitur
vult disponere sermones suos sic in iudicio. veniat et accipiat
signum crucis. Cantus.

¶ Contra nimium dilectionem patrie que ad idem Ca. 20.

¶ Circa tercium notandum quod quidam sunt ita ligati amore
circa patriam et cognationem suam et domum paternam
propter bona que habent ibi quod retrahunt ab illa sancta
peregrinatione per quam ab his omnibus elongantur. Isti sunt sicut
galline domesticæ que nunquam elongant se tantum a domo sua quin
nocte qualibet redire possint et iacere in ea. Sed solet istis pringere
quod cum multum circa domum suam volitauerint et conuersate et pul-
los multos fecerint tandem ponunt in veru. Sunt igitur sicut vacce
flandrensium que circa domum ligantur ad parillum aliquod cuius corda
ut non possint longius ire sed solum ibi tota die pascantur. Ita et dy-
abolus ligauit istos circa predicta in quibus reficiunt nec permittit
longius ire. Item ista sunt obstagia in quibus tenet dyabolus
multos donec reddunt vniuersum debitum pene eterne. Item isti
sunt sicut pisces fluuiales qui nunquam volunt egredi loca dulcium

aquarū sed statim quā sentiunt mare retrocedunt et morantur in dul-
cibus aquis quousque capiunt et interficiunt. ita et isti abhorrentes
a mari remanēt in dulcedine natalis soli. quousque a piscato: e dia-
bolo capri ducunt ad mortem eternā. Item isti sunt quos dyabo-
lus obsedit in propria terra. sicut olim iudei fuerūt obsessi in Jerlm
ita ut nō possent ingredi. ymo fuerūt ibidem ligati. Trenoꝝ. iij.
Circūedificauit me ut nō egrediar aggrauauit pedem meum.
Item dyabolus facit istis sicut Pharao Israhelitis quos aliquātu-
lum pmittebat exire. sed tñ nō vsq̄ ad terram pmissionis. Unde
Exodi. viij. Dixit pharaos ego dimittam vos ut sacrificetis dño
deo vestro in deserto. verūtamē longius ne abeatīs Ita et dyabo-
lus bene pmitit quod isti in terra faciāt aliquāz pegrinationem in
vicinia sed vsq̄ ad terrā pmissionis nō pmitit. Non sunt isti si-
cut Abrahā. cui cū dixisset dñs. Gene. xij. Egredere de terra tua
et de cognatiōe tua et de domo patris tui. statim obediens dño exi-
uit in locum quē nesciebat. et cū paucis et nō reuerturus. Sicut ha-
bet Hebreo. xi. Isti autē ppter dñm nolunt ingredi ad locū certū
et cum tanta et tam glōsa societate et in breui dante dño reuersuri.
Item nō possunt se cōpare isti illis iudeis rubenitis et gadditis.
qui remanentibus vxoribus et parvulis et iumentis in possessione
sua. transferunt Jordanem in terram pmissionis et pugnātes vi-
rilitate ante fratres suos quousque fuit acquisita terra pmissionis.
sicut habet Nūmeri. xxxij. Item apostoli relictis oibus patribus
et matribus et cognatiōe et alijs que habebant. pfecti vbiq̄ expo-
suerūt se innūerabilibꝫ laboribus et passionibus ppter fidem xp̄i
dilatandam. Et isti magis volunt fidem xp̄i p̄ire ibi vbi incepit
quā egredi terram suam. Montes et colles et maria et picula in nū-
rabilia transeuntēs ppter epalia lucra cito p̄itura. Et isti ppter
salutem animarū eternam nolunt dimittere sua loca. Item dñs
ppter nos dimisit domū suā celestem. tradens dilectam aniam
suā piculis. sicut habet Johānis. xij. Et isti nolunt ppter eum
exire tuguria sua vel alicui labori exponere vitā suam. Quā cito
veniat tempus in quō optebit velint nolint eos relinquere et patri-
am suam et suos et sua et pegrinationem facere vitis sanctis etiaz
formidabilem. Quā aīa mea quis erit ille p̄uor cū dimissis oibus

quoz tibi penitencia tā iocunda. sola nunc egredieris in incogni
tam regionem. Nunquid nō meli⁹ esset ppter xpm ad breue tem
pus relinquere ista cū multo merito q̄z ppter mortem et necessi
tate in eternū relinquere sine fructu. Ideo dicit beatus Bernhar
dus. An ea reliques poti⁹ xpi amore vel morti. ¶ Considerate **Inuita**
charissimū q̄z misera est patria huius mundi. et oīa que in ea sunt **uo. 23.**
et q̄z paz durabit. Considerate q̄z felix illa patria eterna et oībus
bonis referta et relicta ad horā patria vestra et solacijs eius p̄ cru
cis pegrinationē. festinate ad illā beatā patriā puenire **Cantus.**

¶ Contra verba hominum mala que faciunt ad
idem Capitulum. 21

Circa quartū notandū q̄ interdū accidit q̄ aliqui ho
mestici alicuius. cū p̄sentū q̄ aliquis habeat animū
ad crucez suscipiendā statim impedire nitunt̄ sanctū
discōsulentes ppositū. et quē nō retraherent ab alijs laborib⁹ p
mundo vel lucro seculi susceptis. cū piculo anie retrahere nitunt̄
ab itinere saluari. Isti sunt suscinule dyaboli cū quib⁹ demones
retrahunt hoīes a salute. isti et si videant amici hoīs tñ sunt eius
pessimi inimici. Math. vi. Inimici hoīs domestici eius. ideo
nō sunt sup his p̄sulendi. Amicus p̄sulat qui non audiuit inimici
hominis domestici eius. Imo nec est eis credendū si forte dissua
deant inconsulti. Mich. viij. Nolite credere amico. Alij sunt
qui derisiones multāmodas faciūt de assumentibus crucez Isti
sunt sicut illi pueri qui Eliseum ascendentem de Jericho in Be
thel deridebāt dicentes. Ascende calue ascende calue. sed ad eius
maledictionem egressi duo vrsi de saltu lacerauerunt eos. iij. re
gum. ij. Felices sic derisi. quia similes sunt apostolis. quos cum
essent pleni spiritu sancto iudei irridebūt dicentes eos esse ebrios
Act. ij. Alij aut̄ irridebant eos dicentes. quia musto sunt ple
ni. ita et isti derident de itinere concepto et spiritu sancto. poro
tanto debent ex huiusmodi irriisionibus in bono pposito confir
mari. quāto ex hoc maius meritū cumulat. cū et bonū faciūt et ma
la patiūt ab illis qui retribuūt mala p bonis. poterūt enī dicere
cū ppheta David. Dñe ppter te sustinui ob p̄biū. opuit p̄fusio
faciem meam etc. Item zelus domus tue s̄z ecclesie comedit me.

Alij sunt qui detrahunt negotio terre sancte. Quid pdest inqui
unt tot expensas facere. tot hoies mori. tot alia vtilia relinquere
p isto negotio. qd nunqz ducet ad finem. cu saraceni sint tot r in
terra sua r silia. Isti sunt sicut illi exploratores. qui redeuntes de
terra pmissionis. confregerunt corda populi ppter detractiones
suas. Numeri. xij. Detraerunt inquit terre qua inspererant apud
filios israhel dicetes. Terra qua lustrauim? deuorat habitatores
suos. populus que asperimus pcere statuere est. ibi vidimus mo
stra quedā filioz Enath de genere gigantesco quibus compati xi
debamur quasi locuste Sed attendendū ē qz grauit isti detracto
res puniti sunt a dño. Omnes inquit Numeri. xiiij. reuersi mur
murare fecerunt populū detrahētes terre mortui sunt atqz pcussi
in p̄spectu dñi. Nō solū aut illi sed r omnes qui ad eoz detractio
nem murmurauerūt. eodem. in solitudine hac inquit iacebūt ca
dauera vestra omnes qui murmurati estis a viginti annis. Et
ideo nō sunt audiendi huiusmōi detractores sed potius cōfortari
debem? in verbis Josue r Caleph. qui opposcentes se detractoi
bus dixerunt. Numeri. xiiij. Ne timeatis populū terre. quia sicut
panem ita possumus eos deuorare. recessit ab illis omne p̄sidium
Dñs nobiscū est nolite metuerē. ¶ Ecce charissimi qz quidam
malis p̄silijs retrahere nitūt alios a crucis assumptioe. Sic etiā
beatus Petrus qñqz carnaliter diligens dñm. cū reuelasset ei de
passioe sua. volens eū retrahere assumpsit eū r cepit eū increpa
re dicens. Absit a te dñe nō erit tibi hoc. sed dñs repellens dixit ei
vade post me sathanas scandalum mihi es. quia nō sapis ea que
dei sunt sed hoim. Math. i. xvi. Alij derisionibus sed dñs derisus
est. nō a paucis r ab extraneis sed ab oī populo r suo. Factus sum
inquit in derisum omni poplo meo s; in cruce Trenz. iij. Nec
tñ ppter hoc dimisit ire ad crucem. Alij detractionibus sed quis
posset nūerare detractioes quas xps audiuit r futuras scivit su:
p̄ra se occasione opatiōis salutaris qua opabat in terra. Pro eo
inquit vt me diligerent. i. p eo p quo debebāt me diligere. detra
hebant mihi qm sequebar bonitates. Nec tñ ppter hoc dimisit
crucem. Sicut igit xps nec ppter p̄siliū petri amicissimi sui. nec
ppter derisionem populi nec ppter detractionē aliquā dimisit.

Inuita
tio. 24.

quin iter ad crucem Ita nec vos ppter huiusmodi mala verba de
betis dimittere. quin veniatis ad crucem venite igit. Cantus.

¶ Contra alioꝝ vba prava que ad idem faciūt Ca. 22.

¶ Ita quintū notandū qꝫ quidā respiciētes ad q̄sdam
qui crucem nō accipiunt. hoꝝ pravo exemplo magis
a crucis assumptione retrahunt q̄ multoꝝ qui ferūt
et sunt bono exemplo. ad hoc puocent libentiꝝ accipientes malū
erū q̄ bonū. Mira res libentiꝝ accipiūt bonā monetā q̄ prauā
bonū cibum q̄ malū. bonā vestem q̄ malā. et sic de multis alijs.
et tū libentius accipiunt malū q̄ bonū erū. Contra quos dicit
Johannis in terciā epla. Charissime noli imitari malū sed q̄
bonū est. Item ois scriptor accipit libentiꝝ bonū q̄ malū exem
plar vel minus bonū ad scribendū in pelle mortua Et isti liben
tius accipiunt malū exemplar q̄ bonū ad transformandū in vi
ta sua. Contra q̄ dicitur Hebr. viij. Vide oia facito s̄m exem
plar. q̄ tibi monstratū est in monte. In monte inquit nō in val
le. Valles siquidē sunt hoies cordis deiecti. qui nunq̄ ad altum
se erigunt. mons vō signat eos qui se erigunt ad opa pb̄tatis vt
faciunt cruce signati. Hoꝝ igit erū est imitandū. nō refugientū
cruce laborem. Item in vtilitatibus ep̄alibꝝ hoies nō respiciūt
ad sequit agentes. verbi gratia. qui lucrari volunt de labore suo
nō respiciūt ad somnolentes. nec qui denegotationibus. rema
nentes in domo. nec qui de artificio aliq̄. ad otiosos. vt eos imi
tentur. Cum ergo vtilitas anime in infinitū sit melior q̄ ep̄alis
Iuxta illud Math. xvi. Quid p̄dest homini si mundū vniver
sum lucret. anie vero sue detrimentū patiat. quāta stulticia hois
est qui vult illoꝝ exempla sequi. q̄ suā salutes negligenter opant.
Item Deutro. xviij. dicit. Cave ne imitari velis abhominabiles
gentium. id est res abhominabiles deo. quas gentes faciūt. Porro
reupiditas abhominabilis est deo valde. Iuxta illud. Sed q̄ repi
dus es incipia te euomere ex ore meo. Apoc. iij. Quomō igit isti
qui nullo sermone mouent ad crucem sed semp in sua reupiditate
remanent sunt imitandi. Item cū rex aliquis p̄gregat exercitum
quāto pauiores sunt qui eum sequunt. et plures qui remanent.
tanto grauius irascit p̄tra remanentes. et magis acceptat seruitū

D

se sequentiū. cū sume. l. i. c. xxxij. z Dentro. i. de Josue z Caleph
qui primi fuerūt ad sequendū dñm in terra pmissionis. alijs re/
manentibus. Et ideo alijs interfectis a dño in deserto. ipi intrā
tes magnificati sunt a dño vehementer. Quid igit opret imitari
remanentes z nō illuc pergentes. Item Josue. iij. fecit Josue ac
clamari in transitu Jordanis omnib⁹ z dicere. Quādo videritis
archam z sacerdotes stirpis leuitice portātes eam. vosq; psurgite
z sequimī pcedentes. pcedentes inquit nō remanentes. Eadem
ergo rōne cū ecclesia transit mare imitandi sunt transeuntes nō
remanentes. Item cū dñs diceret Petro. Jo. ultimo. Sequere
me. sz ad passionem. z Petrus viso Johāne diceret. Dñe hic autē
quid. rñdit Ihesus. quid ad te. sz de Johanne si nō cito sequat
me. tu me sequere. Non ē ergo voluntas dñi vt respiciam⁹ ad nō
sequentes. sed vt ipm sequamur. ipis dimissis. Deniq; si dñs re/
spexit ad discipulos suos qui secū erant. nō iussit ad crucem. sed
cum ipis fugisset. nō aut sic fecit. sed fugientibus illis crucem ipē

Inuita
tio. 25.

accessit. ¶ Patz charissimi etiam dicitis quāta insipientia quā
deieci cordis est respicere em̄ remanentiū z tales imitari. Nō si
tis igit sicut ignavi milites cū ignavis remanētes in domo. sed si
cut pbi z codati. gesta fortū imitātes. z venite ad crucē isū q
passus est p nobis. vobis relinquens em̄ vt seqmī vestigia ei⁹.

¶ Contra nimia affectioz erga suos que ad idē facit. Ca. xxiij.

Ica sextim notandū q quidam tanta teneritudine
c affectiois mouent circa suos q nō solū curā aliquā
de lege diuina domesticis exhibent sed eos contristari
nolentes de sui absentia carere sibi intollerabile reputantes. re/
trahunt a cruce. Quomō inquit possim relinquere matrem
meā. vxoem meā. liberos meos z sūa. huiusmōi affectio carna
lis ē que fecit p̄mū hoīez pmittere pctm̄. p qd mūdus totus est
submersus siue subuersus. Augustin⁹. Noluit adā euam peritari
quā credebat sine suo solatio p̄abescere z a se alienatā oīno inte/
rire. carnali vice? p̄cupiscentia. quā nō dū senserat. sed amicabil
quādā beniuolentia qua plerūq; fit vt offendat deus. ne offen/
dant amici. Item hoc est qd facit hoīem indignū deo. Mach. i.
Qui amat patrē aut matrē plusq; me nō est me dign⁹. et q amat

filium aut filiam super me non est me dignus. Quod autem non amat suos plus quam deum qui dei negotium dimittit propter eos. Item non solum facit indignum deo sed etiam discipulum eius. Luce. xiiii. Siquis venit ad me et non odit patrem suum et matrem et uxoribus et filios et fratres et sorores non potest me esse discipulus. Item impedit aduentum spiritus sancti. Jo. xvi. Si enim non abiero pacifice non ueniet ad uos. quod dictum est propter quandam carnalem dilectionem quam habebant discipuli ad christum. Si autem ille affectus ad christum impediens aduentum spiritus sancti quanto magis dilectio nimia carnalium amicorum. Item facit esse sine christo. Luce. ij. Et requirebant eum inter cognatos et notos et non inuenierunt unde sequitur et regressi in terram inuenierunt. Bernhardtus. O bone ihesu si mater tua non inuenit te inter cognatos et notos tuos. quod inuenit te inter meos. Qui ergo uult christum inuenire non dimittat terram sanctam propter cognatos suos. Et nota quod quia huiusmodi nimia affectio erga suos facit tot mala. christus uenturus in mundum apposuit iura magna ad eam extinguendam. Hinc est quod dicit Math. x. Veni separare hominem aduersus patrem suum. et filiam aduersus matrem suam et uerum aduersus socrum suam. sicut enim natura producit nouum filium inesse destruit umbilicum quo fetus ligatur cum matre. ita christus producit nouos filios gratie inesse. dissoluit huiusmodi affectum qua homines ligantur carni suorum. Hinc est iterum quod loquens matri sue et de matre et fratribus non uerba sapientia affectus teneritudinem sed potius duritiam dicebat. Unde Jo. ij. Quid mihi et tibi est mulier. et Math. xij. Que est mater mea et fratres mei. ad dandum enim contra teneritudinem huiusmodi affectionum. Hinc iterum uolenti eum sequi post patris sepulturam dicit Math. viij. Dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Ergo extra cognatos et priores suos quisque debet fieri si uult perire omnem ueritatem iungi. Hinc iterum ut huiusmodi affectum extinguat relinquentes parentes propter eum magnas promissiones facit Math. xix. Qui reliquerit domum uel fratres aut sorores aut patrem aut matrem aut filios aut uxorem propter nomen meum. centuplum accipiet et uitam eternam possidebit. Hinc iterum circa christum passionis. et matrem commendauit iohanni. nec enim propter eius dolorem uel amorem crucem dimisit. sicut patet Jo. xix. ut doceret ut et si cura habenda sit domesticis tamen non tamen. quod propter eos crucem dimittenda sit dummodo qualescumque habeant promissiones

Et vide quantum huiusmodi christi doctrina sit in sanctis operata
Christi enim apostoli propter hoc non solum diuites parentes sed etiam pa-
peres dimiserunt. Et de Jacobo et Johanne. Math. xiiij. Et pro-
cedens inde inquit vidit alios duos fratres Jacobum zebedei et
Iohannem fratrem eius cum zebedeo patre eorum reficientes recta In
qua refectioe secundum Crisost. notat paupertas. et tamen relictis reci-
bus statim etiam patre tam paupere secuti sunt eum. Item ipsi mar-
tires ipsi amore absorpti. propter parentes non dimiserunt martirium.
Etiam egregium de Marco et Marcelliano. de quibus legitur in le-
genda beati Sebastiani quod cum capitalem subissent sententiam
et bona eorum omnia essent percipienda et ad preces amicorum dare fuissent
inducie 30 dierum ut emollirentur ab eis et ad hoc laborassent amici
et pater et mater et uxor: cum puulis quos secum adduxit sibi inuicem
succedentes. uobis et gestibus quibus efficari possent eos emollire
uerentes. tamen non potuerunt eos retrahere a martirio. illis impleribus
in se illud Apostoli. ad Corinth. v. Jam neminem nouimus secundum car-
nem. Et illud Deuter. xxiiij. Qui dixerunt patri et matri sue et fra-
tribus suis. ignoro illos et nescierunt filios suos. Item quis posset
enumerare quot sancti confessores. quot sancte uirgines. quot sancti
religiosi. egressi de terra sua. et de cognatione sua. et de domo patris
sui propter amorem ipsi. affectum huiusmodi dimiserunt et bene. Si
enim propter uorem relinquunt homines patrem et matrem quanto magis
propter ipsum sunt amici huiusmodi relinquendi. ¶ Ecce charissi-
mi uidetis quot mala sequuntur ex huiusmodi affectione carnali.

Inuita-
tio. 26.

Item quantum curam apposuit ipse ad affectionem istam erigendam
in mundo. Item quantum affectum curam suam reliquit in sanctis. Horum
igitur exemplo eringat in uobis huiusmodi affectus nec retrahat
uos a cruce affectus uel etiam lacrimae amicorum. Sed uidete quid
Paulus fecerit. cuius cum amici eius uellent eum retrahere cum fletibus
ab ascensu in Ierusalem de Cesarea propter periculum uinculorum quod ibidem
sibi futurum Agabus prophetabat. Quid facitis inquit flentes et af-
fligentes cor meum. ego non solum alligari sed et mori parus sum in
Ierusalem propter nomen domini ihesu. Actuum. xxi. Audite etiam quid dicat
sanctus Hieronymus super istis. Litigat inquit puulus ex collo pendeat
nepos. litigat sparsis crinibus et scissis vestibus que te lacrauerunt

vbera. mater ondat. licet in limine iaceat pater. p. calcatu pge pa
trem. p. calcata pge matre. z siccis oculis ad verillu crucis euola
solum misericordie genus est in hac re fuisse crudelem.

¶ Contra impotentia ficta que idem facit Ca. xxiij.

Ireca septimū notandū q̄ quidaz excusant se a crucis
c assumptione ppter impotentia. Et est triplex huius
mōi impotentia. quedam est que surgit ex impotentia
vitiū. quedā ex defectu expensaz. quedā ex implicatiōe negotioz
P: i ni dicūt. libenter irem sed nō habeo vires ad tm̄ laborem su
sti nendū. Isti sunt sicut mītibosech. qui excusauit se erga David
q̄ cū secutus nō fuit ppter claudicationez. Dñe mi rex inquit. ser
uus meus cōtemsit me. dixitq̄ ei vt sterneret asinū et ascendens
abiret cum rege. claudus em̄ sum seruus tuus. ij. regū. xij. Licet
autē huiusmōi excusatio interdum sit vera. tm̄ frequenter est ficta.
multi em̄ eoz qui sic dicūt ad ea que mundi sunt fortes inueniūt
z ad ea que dei sunt debiles se faciunt. et sunt sicut asinus q̄ fortis
est in posteriorib⁹ z debilis in anteriorib⁹. sed viri sancti posteri
oz oblici z ad anteriora se extendentes. spem suam abstrahētes a
mūdo z transferentes in deū. mutant huiusmōi fortitudinē circa
secularia in fortitudinē circa spūalia. Esai. xxvi. Qui sperāt in
dño mutabūt fortitudinē in illā de qua dicit Psal. Fortitudines
meā ad te custodiam. Sc̄i dicūt. libenter irem sed nō habeo de
quo possem ire. z liz hoc interdū sit verū. tm̄ sunt multi hoc dicen
tes qui ad expendendū in eis que dei sunt nihil inueniunt. cū tm̄
multa expendant in vñs. que p̄tinent ad carnis delicias. Et hū
sunt sicut filius pdigus. qui omnia sua p̄sumpsit in luxuria. et sicut
Esau qui primogenita p̄sumpsit in gulā z in vāntatem. Et hū
sunt de quibus dicit Osee. i. Argentū z aurū fecerunt Baal. qd̄
sm̄ papiam dicit vāntas v̄l seruitiū dyaboli in varijs malicijs
exercendis. Et hū sunt quib⁹ dicit Benedab rex syrie. sz dyabo
lus. qui est rex sublimiū qd̄ interpretatur syria. Argentū tuū z aurū
tuū meum est. z respōdit frater dyabolus sz Achab. qui interpre
tur frater patris istī⁹ sz de quo dicit. Vos ex patre dyabolo estis.
Dñe mi rex tuus sum ego. et omnia mea sz sunt tua. iij. regū. ix.
Et nota q̄ caro mundus z demonia sunt inimici dei et domini

D ij

vilissimi. et tales qui nihil possunt boni retribuere. quanta igitur
offensa potest esse dei a quo habemus omnia contra hominem. qui
bona que habet ab eo expendit in horum servitium. et in suum servitium
non expendit. Ideo querens dominus per Ezechielem. xvi. Su-
mens de vestimentis meis fecisti tibi excelsa. Ecce mundi vani-
tas. et fornicata es. ecce carnis deliciae. et de auro meo et argento
meo. que dedi tibi. fecisti tibi imagines masculinas. Ecce opus
dyabolicum scilicet ydolatrie. et post pauca ve ve ve tibi ait dominus deus
Non sic fecit David et populus suus. qui aurum et argentum et alia
innumerabilia bona offerentes in edificium domus domini dicentes
pro alijs. i. Paralip. xxxii. Tua sunt domine omnia et que de ma-
nu tua accepimus dedimus tibi. Horum igitur exemplo dimissis stul-
tis expensis. bona recepta a domino sunt in eius servitium expenden-
da. Tertium dicunt. libenter irem sed habeo hec villa negotia que
non possum dimittere imperfecta. isti sunt sicut illi de quibus dicitur
Luce. xiiij. Qui vocati ad cenam excusaverunt se propter varia ne-
gotia. scilicet de villa. de bobus. de uxore. sed de illis. quia nemo illorum
gustavit de illa cena gloriosa. sicut dicitur ibidem. Et hoc idem
timendum est de istis. ista siquidem secularia negotia sunt illa retia
in sine supplantantia. de quibus dicitur Job. xviij. Inmisit in
rete pedem suum et in maculis illis ambulat tenebitur planta eius
laqueo. Ideo viri sancti negotia dei et animarum suarum preferentes
huiusmodi negotijs. cavent ab huiusmodi implicationibus. ij. Thimothee. ij. Nemo militans deo implicat se negotijs secularibus.
Et si forte ceciderint in huiusmodi vincula sicut fera in rete. dis-
tumpunt ea pro posse. iuxta illud Psalmi. Distumpuntur vincula eorum.
Inimitio. 27. Attendite charissimi quod in magnis periculis. ut cum supervenerint
hostes. nemo fingit se impotentem. nemo negligit. quin de pau-
pertate sua emat arma. que potest. nemo est qui non relinquit mi-
nora negotia propter tantum negotium. Cum igitur tanta imminet
nobis necessitas. hostibus fidei supervenientibus. dicat infirmus quod
fortis ego sum. sicut dicitur Jobelis. ij. Et qui non habet gladium
vendat tunicam et si quid aliud habet et emat gladium. put dicitur
Luce. xiiij. et dimissis negotijs etiam necessarijs sum id quod etiam
dicitur Jobelis. ij. Concidite arma vestra in gladios et ligones

vestras in lanceas. veniat ad crucem ad subueniendum fides. in
qua consistit salus sua et omni saluandorum. Cantus.

Multi retrahuntur a cruce propter defectum
fidei. Capitulum. xxv.

In octaua notandum quod fides catholica tenet quod per
mortale peccatum incurritur obligatio ad pe-
nam eternam. iuxta illud. Mathe. xxv. Ibunt hi in
supplicium eternum. cum vero penitet et si dimittatur culpa. non
tamen remittitur ei pena ex toto nisi contritio eorum ita magna quod
per illam se sufficienter puniret. Sed in hoc agitur cum eo mise-
ricorditer quod commutatur illa pena eterna in transitoriam. que si non
sustinetur in hoc seculo in penitentia. oportebit eum sustinere in
purgatorio. non quidem leuem. sed acerbissimam. iuxta illud quod
dicit. i. ad Corinth. iij. Ipse tamen saluus erit sic tamen quasi pignem
Si vero alicui plena indulgentia conferatur. liberatur plene ab
omni huiusmodi pena transitoria. ad quam remanebat obligatus
post contritionem predictam. iuxta illud quod dictum est beato
Petro. Quodcumque solueris super terram erit solutum et in celis.
Mathe. xvi. Hec est fides quam tenendam docent omnes magi-
stri. probantes hoc per rationes et per sacras litteras et per dicta
sanctorum. Hec est fides quam tota tenet ecclesia. et a qua nunquam
aliquis sanctus discordauit ab origine mundi. Hec est fides cui
resistentes in aliquo viri illustres catholici de heresi conuicerunt.
et cauendos ab omnibus fidelibus iudicarunt. sed sunt quidam
vicini heresi. qui circa fidem istam vacillantes. non faciunt
opera vere et viue fidei. sed potius opera infidelium. qui non
credentes penas futuras inferni vel purgatorii. nec penitent de
peccatis. nec currunt ad remedia contra penas futuras. Esai. **xvi.**
Qui incredulus est infideliter agit. Isti sunt sicut prima
mulier. que ad interrogationem dyaboli vacillans circa commi-
nationem domini de morte factam. et dicens. ne forte mouamur.
et penam comminatam incurrit et totum mundum secum dam-
nauit. Item isti sunt etiam sicut increduli in diebus Noe. per
fidem de comminatione sibi facta. ut apparet sibi archam in
salutem. Sicut dicitur ad Hebreos undecimo. Ipsi increduli.

D iij

Sicut dicitur prime Petri. iij. Edebant et bibebant et uxores ducebant quousque creuit diluuium et perdidit omnes. sicut dicit Luce xviij. Item isti sunt sicut sodomice generi loth. quibus cum de mandato angelorum loth predicaret perditionem ciuitatis. suadens eis ut egrederent. visus est eis quasi ludens loqui. sicut dicit Gene. xix. Et increduli verbis eius edebant et bibebant. emebant et vendebant plantabant et edificabant. die autem qua loth exiit de sodomis per fidem quam habebat de perditione predicta. pluit dominus ignem et sulphurem de celo. et perdidit omnes. sicut dicit Luce. xviij. De re imitatoribus istorum. qui sicut dicit in proverbio vulgari de saturo. non credunt quousque accipiunt. Peiores autem isti ninivitis. quorum ciuitatem dominus disposuerat diruere. sed ipsi ad predicationem unius hominis crediderunt deo. et ad remedium profugientes penitentiam. penam pernitentiam euaserunt. sicut dicit Ione. iij. Isti vero vniuersitati totius ecclesie minus credentes penis futuris. ad remedium penitentiam et indulgentiam non profugiunt. et ideo grauius in die iudicii quam ninivite infideles habebunt. Luce. vi. Viti ninivite surgent in iudicio cum generatione hac. et perdam ab eam. quia penitentiam egerunt ad predicationem Ione prophete. Preterea notandum quod populus iudaicus qui specialiter notatus est de incredulitate. iuxta illud quod Luce v. dicit. Populo huic factum est cor induratum et incredulum. Tria mala incurrit. propter incredulitatem suam. Primum fuit exclusio a terra promissionis sibi promissa. ad hebre. iij. Non poterunt ingredi in requiem ipsius propter eorum incredulitatem. Secundum fuit puocatio dei ad iracundiam flagellantem. Ecclesiast. xvi. In gente incredibili erardebat ira. Tertium fuit finalis eorum destructio propter hoc enim. quia non credebant prophetis sanctis perminantibus eis ex parte dei. Aliqui deiecti fuerunt ultra montes caspios. aliqui in babilone. aliqui in terra sua destructi. nec non sicut apparet pro totum mundum dissi et deiecti Baruch propheta. Erant incredibiles ad dominum deum nostrum. et adheferunt nobis mala multa et maledictiones quas constituit dominus Moysi. Timendum est igitur istis incredulis christianis. ne ipsis accidat in re quod illis accidit in figura. videlicet ne ad vitam ingredientur eternam. et iram gravem dei incurrant. et ne finaliter damnati in corpore et anima destruantur.

Johan. iij. Qui incredulus est filio nō videbit vitam eternam. ecce p̄m̄i sed ira dei super eum. ecce sc̄m̄. r nō ad horam sed finaliter. vnde dicit manet. ecce terciū. Hoꝝ vero p̄traria p̄mittuntur bonis r fidelibus cruce signatis videlicet vita eterna. et larga dei misericordia. r liberatio ab omni pena futura. quia ergo tot mala sequuntur ex huiusmodi incredulitate. bene dicitur Eccle. i. Ne sis incredibilis timori dñi. id est circa illa que dñi timorem inducere possunt. qui autē sic timent p̄ timorem istum. inducuntur ad remedia ista contra penas futuras. Ecclesiasti. iij. Qui timent dominū custodiant mandata eius. r paciētiā habebūt in aduersis s̄z vsq; ad inspectionem illius debentes. Si penitentiam nō egerimus incidemus in manus dei nō in manus hoim. S̄m̄ magnitudinem em̄ ire illius. sic misericordia illius cū ipso est. q. d. Et bene debemus agere penitentiam p̄pter istius timorem. quia sicut est magnitudo ire illius sup inpenitentes. ita et magnitudo misericordie istius sup penitentes. Hinc est q; viri sancti firmiter credentes que dicunt de penis futuris vt illa euadant. eligunt potius in hoc mundo puniri. vñ Abacuc. iij. Ingredietur putredo in ossibus meis et subter me scateat vt requiescam in die tribulationis. Et Job. i. Dimitte me vt plagam paululum dolorem meū. ante q; vadam ad terram tenebrosam. r opeam mortis caligine. id est potius hoc q; illud. Et Augustinus. Dñe hic vre. hic seca. vt in eternū pcas. ¶ Ecce charissimi vidētis quantū viri sancti nō solum crediderunt. sed et tinnuerūt penas futuras. r timentes ad remedia p̄tra eas in p̄senti confugerunt. Vos ergo relicta fatuitate incredulor. eorū sapiētiā imitemini. q; sicut dicit Eccle. Homo sensatus credit legi dei. Audite item vel itez. qd dicit in eodez. ij. Qui timetis dñm credite illi r non euacuabitur merces vestra. et illud qd dixit Josaphat populo. ij. Paralipo. xi. Credite in domino deo vestro r securi eritis credite p̄phetis eius r cuncta eueniant vobis p̄sp̄era. In fide ergo et spe r per crucem plenā consequamini indulgentiā peccatorum. r vt omnes penas futuri seculi euadatis. et ad gaudia perueniatis eterna. venite ad crucem. Cantus.

Inuitatio. 28.

De nouem que faciunt consolationem huiusmodi
peregrinorum. Capitulum .xxvi.

Circa consolationem peregrinorum notandum quod peregrini
propter alleviationem redii laboris et fatigationis solent
indigere aliquibus consolationibus. Sunt autem multa
ex quibus potest multimode consolari istis peregrinis euenire. Primum
est gaudium scientie. Sunt enim multi qui nunquam plene fuerunt
confessi. nunquam vere penitentes. nunquam absoluti a multis excom-
municationibus vel vicibus aliquibus. nunquam satisfecerunt de iniu-
riis alienis. nunquam habuerunt bonam concordiam cum vicinis suis.
Istis autem qui huiusmodi sunt. quod gaudium esse potest ex quacumque
re de foris veniente. cum conscientia eos semper corrodat interius.
Porro boni peregrini cruce signati de omnibus istis se expediunt.
et sic transeunt ad gaudium scientie. nunquam ante expertum a mul-
tis. quod tantum est. quod vocatur ab apostolo quasi quedam gloria.
gloria inquit nostra est testimonium scientie nostre. Quanta ma-
teria non solum gaudendi sed etiam cantandi habent huiusmodi
peregrini et dicendi istud Psalmisti. Cantabiles mihi erant. id est
materiam cantandi dabunt iustificationes tue. in loco peregrina-
tionis mee. Secundum est securitas de salute. Sunt enim multi qui
videntes in peccatis certi sunt de damnatione. si veniat mors ex
improviso. Sunt aliqui qui sunt in statu dubio. etiam si faciant
alias peregrinationes vel alia bona multa. Sed sunt alii qui sunt
omnino securi de salute dummodo peniteant. et tales sunt boni cruce-
signati. si enim contingat eos mori in hoc itinere statim euolant in
celum. Unde in miraculis beate virginis legitur. quod cum quidam
cruce signati transirent mare. et orta tempestate naus fracta
fuisset. quidam euadentes in scapha. viderunt tot columbas ascen-
dentes in celum. quot cruce signati fuerant submersi in mari. Quanta
consolatio potest esse tali peregrino. qui in omni periculo
sue maris sue belli sue infirmitatis sue mortis subite. securus
est de salute. Proverbi. xv. Secura meus quasi iuge comitum. Ter-
cium est societas bona. Sicut enim solitudo est peregrino occasio

tristitie. ita bona societas cum alij pcedunt alij subsequuntur. alij
sunt a dextris. alij sunt a sinistris. alij cantant. alij tumores referunt.
alij ludunt. alij alios iuuant. alij alios pfortant. et similia.
solent esse ad magnam pfolationem. que aut potest esse melior
societas qz cruce signatorz peregrinantiu. in qua sunt tot magna
tes. tot nobiles. tot clerici. tot boni viri. tanta multitudo populis
societas in qz. in qua diuites subueniunt paupibus. fortes debiles.
maiores no grauant minores. sed mutuo se iuuant inuicem omnes.
Societas in qua no est inuidia. no est discordia. no fit inuicem
iniuria. sed omnes vno animo sunt in seruitio ihesu cristi. Ecce
inquit qz bonum et qz iocundum habitare fratres in vno. quanto
magis est iocundum tot fratres in christo simul stare. simul ambu
lare. simul transire. simul tentoria collocare. simul xpi hostes
inuadere. simul paratos esse ad exequendum domini voluntates.
Quartum est ducatus angelicus. Sunt enim quidam deputati sin
gulis hominibus. iuxta illud. Angelis suis mandauit de te. Alij
vero qui presunt exercitibus diuinis. iuxta illud. qd dicit Josue
quinto. Princeps suz exercitus. Pie aut credi potest q exercitus
christianoz tendens in terram sanctam. ptra infideles. habeant
aliquem magnum ductorem. cum exercitus iudeoru pergens ad
eamdem terram ad expellendum inde gentiles. hoc idem habuerit
iuxta illud. quod dicit Exodi. xxiij. Tu aut vade et duc populu
isruum quo locutus sum. et angelus meus pcedat te. Cu aut habe
re aliquem magnum ductorem mortalem. cedat ad pfolationem
totius exercitus quanta debet esse consolatio peregrinorum exer
citu. qui habent tantum celestem ductorem. Ideo dicitur. ij.
Nachabe. xi. q cum gentiles ingressi Judeam obsedissent pre
sidium quoddam quod erat. quinque stadijs distans a Ierusalem
et Judas cum suis et populo volentes succurrere rogassent domi
num. vt bonum angelum mitteret ad salutem Israhel. et appa
ruisset eis pcedens equus in veste candida. armis aureis. hastu
vibrans qui putatur angelus fuisse. benedixerunt omnes dnm et
aduenerunt armis. no solu hoies et bestias ferocissimas s et muros.

ferreos parati penetrare. Ecce quanta consolatio orta est ex hoc.
Quintū sunt orationes ecclesie. Orat siquidem quasi tota eccle-
sia p istis pegrinis sicut et orabat p Petro qñ erat in carcere. Di-
citur q cū rege Philippo transeunte mare p subsidio terre sancte
orta fuisset grauis tempestas de nocte et frequenter quesuisset a
nautis rex philippus qua esset hora noctis. et tandē fuisset rñsum
ei q erat ultra mediā noctem. psolatus est om̄s dicens. anio no-
lite timere. quia iam surrexerūt in Francia religiosi et alij boni vi-
ri. qui orant p nobis. et liberati sunt. Nec mirū si tantā fiduciam
habens in oratiōibus ecclesie psolatus est. q sunt efficacie marie
Math. xviij. Dico vobis si duo ex vobis sup terrā pfererint. de
omni re quā petierint fiat eis a patre meo. qui in celis est. quāto
magis qñ tota ecclesia postulat. pfidendū est q fiat qd postulat.
et psolatio debet esse illis p quibus oratur. Sertū est sanctorū sub-
sidium. p quo notandū q dicit. ij. Mach. xv. q Onias qui fuit
summus sacerdos. et vir bonus. a puero vturibus exercitatus ap-
paruit. inde pugnaturus ptra infideles nichanorem. man⁹ pteri-
dens et orans p populo iudeorū. Similiter et Jeremias vir erate
et gloria. mirabilis amator fratris et populi Israhel. p quo multū
orauit. qui et extendens dextram dedit Jude gladiū aureū dicens
Accipe gladiū sanctū munus a deo. in quo deicias aduersarios
populi mei. Si autē sancti veteris testamenti sic solliciti fuerunt
p illo populo antiquo contra infideles pugnaturus. quō non est
magis credendum q apostoli et alij qui populum christianū ge-
nerunt in christo. iuuent christianū exercitum contra infideles
pergentem. In historia Anthiochena legit. q capta Anthiochia
beatus Lucas apparuit cuidam furiano in tripoli dicens q ve-
mebat de Anthiochia. vbi dominus congregauerat celi militiaz
et apostolos et martires ad pugnandum cum nostris contra Tur-
cos. et post modicum habuerunt nostri vitteouam mirabilem et
insperatam de turcis. Inde est qd dicit in Psal. Leuauit oculos
meos in montes. id est ad sanctos. vnde veniet auxilium mihi.
Quantū gaudiū quantā leticiam. pnt habere. qui tales se pfi-
dūt adiutores habere. Ideo dicit. ij. Macha. xv. Pposito dig-
no. fide somno. s; de adiutorio. Onie et Jeremie oēs letificati sūt

Septimū est mirabilū memoria antiquoz que fecit similibus
pegrinis. Quis em̄ posset enarrare quot ⁊ quāta miracula fecit.
quot ⁊ quātas gl'osas victorias dedit. quot ⁊ quātas visiones ce-
lestes ostendit p̄ illo populo ascendenti de Egipto de mandato
suo. ad terram sanctā purgandā a gentibus ⁊ suo seruitio acqui-
rendā. Qui autē vult scire quō silia miracula fecerit in prima pe-
grinate cruce signatorū qm̄ tota terra sancta fuit acquisita. ⁊ quō
silia qm̄ rex Francorū Philippus ⁊ rex Anglorū Richard⁹ recupa-
uerint Achaon. iam a soladino occupatam. ⁊ quedā alia loca ac-
quissierunt. legat historias Anchioenā ⁊ transmarinā. Quāta
psolatio p̄t ex his nasci nostris pegrinis. Tūquid em̄ abbreviata
est manus dñi. vt silia non posset. Hec sunt que Moyses memo-
randa dicebat poplo dicens Deutro. viij. Recordare que fecerit
dñs deus tuus Pharaoni regi Egipti et cunctis Egiptijs pla-
gas marinas quas viderūt oculi tui ⁊ signa atq; potentia. manū
q; robustam ⁊ crentū brachium. vt educeret te dñs deus tuus sic
faciet cunctis populis quos metuis. Hec sunt que Judas macha-
bens referebat ad populi psolationem. ij. Mach. xv. vbi dicitur.
Judas machabeus autē psidebat semp cum oi spe auxiliū de celo
assuturū. ⁊ hortabat suos ne formidarent. sed in mente haberent
adiuroia sibi facta de celo ⁊ nūc sperarent ab oīpotenti sibi assu-
turam victoriā. Octauū est pditio terte ad quā tendūt isti pe-
grini. Terra siquidē illa sancta dicitur in psalmo desiderabilis.
Quis em̄ nō desiderat videre terrā illā vnde in Adam p̄ratim⁹
originem. Terra itez de qua manauit nōstra regeneratio bap̄tis-
malis. terra in q; vnde venit nōstra salus quā dñs est opatus in
ea. Letatus sum inquit Psalmista in his que dicta sunt mihi in
domū dñi ibim⁹. Quare hoc nisi q; erat dom⁹ desiderata. Eadez
ergo ratio debent gaudere pegrini psiderantes q; desiderabilis
debet esse pegrinatio oī homini xp̄iano ad videndū terrā illam
ad quā ducit ista pegrinatio. Nonū est psidentia de dei adiuro-
rio. Dñs siquidē nō dicit esse cū aliquibus qm̄ nō vult eos iuuare
Deutro. ij. Nolite descendere neq; pugnetis nō em̄ sum vobiscū
ne cadatis coram inimicis vestris. Ecce tra dicit esse cū aliquib⁹
qm̄ iuuat eos Jeremie. iij. Nō erit que formides qm̄ ego tecū sum

s; ad adiuuandū. Pte autē credi potest q; dominus qui fuit cum
 exercitu suo antiquo. exercitu ascendenti ad terram pmissiōnis.
 s; illud Exodi. xxiij. Et verbū illud qd locutus es faciam. s;
 q; ipemet pcedam vos. qui etiam pmitte cum fidelib; suis esse
 vsq; ad cōsumationem seculi Mathei ultimo. cū exercitu pegrin-
 noꝝ istoz esse debeat ad adiuuandum eos. Si autē consolatio est
 peregrino habere secū aliquā de cui; adiutorio p̄fidere possit in
 omni sua necessitate. quāto maior debet esse p̄solatio in infinitū
 habere deuz secum adiutorem. Ideo dicitur Agge. ij. populo qui
 ascendebat in Jerusalem. Confortare omnis populus terre dicit
 Inuita dñs exercitū. ⁊ facite qm̄ ego vobiscū sum. ¶ Felices pegrini-
 tio. 29. qui habent gaudium p̄scientie. qui securi sunt in omnē euentum
 de salute. qui pergunt in tam bona societate. qui habent ducatus
 angelicum. qui orationib; ecclesie fulciunt. qui sanctorū vallant
 subsidijs. qui sunt in illa pegrinatōe. quā deus olim tot mirabi-
 libus insigniuit. qui tendunt ad terram desiderabilem omnibus
 fidelibus ad videndū. et qui deū secū esse p̄fidere possunt. Qui
 ergo vult esse particeps tā beatā p̄solationū veniat ⁊ accipiat
 signum crucis. ⁊ adiungat se peregrinis istis. Cantus.

¶ Sequuntur themata ex tota biblia ad
 p̄dicandum crucem. Capitulum. 27.

- 1 e Credere de terra tua. ⁊ de cognatione tua. ⁊ de domo
 patris tui. ⁊ veni in terram quā monstrauero tibi. Gene. xij. ca.
- 2 Jacob cōuocato omni domo sua ait. Abijcite deos alienos. qui
 in medio vestri sunt. ⁊ mūdaminī. ac mutate vestimenta vestra.
 surgite ⁊ ascendam; in bethel ⁊ faciam; ibi altare dño. Gene. 35.
- 3 Venit Amalech ⁊ pugnavit cōtra Israhel in raphadum. dixitq;
 Moyses Josue. Elige viros et egressus pugna contra Ama-
 lech cras. Exodi. xvij.
- 4 Nota p̄cedentia ⁊ sequentia. Si quis est dñi iungat meū s; ad
 assumendum vindictam de ydolarris. Exodi. xxxij.
- 5 Eleuata est nubes de tabernaculo federis p̄fectiq; sunt filij Isra-
 hel per turmas suas. Numeri. i.
- 6 Dixit Moyses Heliab filio Baguel. madianiti sui cognati. Pro-
 ficiscimur ad locum quem dñs daturus est nobis. veni nobiscuz

- ut bene faciam? tibi. qz dñs bona pmisit Israhel. Numeri .r.
 7
 Caleph compescens murmur populi. qui oriebatur cōtra Moy
 sen ait. Ascendamus et possideamus terram quoniā poterimus
 obtinere eam. Numeri. xiiij.
 8
 Nolite esse rebelles p̄ra dñm ⁊ neq; timeatis populū terre hui⁹
 quia sicut panem eos possumus deuorare. Recessit ab eis omne
 presidū. dñs nobiscum est nolite timere. Numeri. xiiij.
 9
 Josue quozq; in isto tempore p̄cepit Moyses dicens. Oculi tui
 videntur que fecit dominus deus noster dnobus his regibus. sic
 faciet omnibus regnis ad que transurus es ne timeas eos. dñs
 em̄ noster pugnabit p̄ nobis. Deutro. iij.
 10
 Si audieris in vna urbium tuarū quā dñs deus tuus dabit tibi
 ad habitandū dicentes. Egressi sunt filij Belial de via bona. et
 auerterūt habitatores urbis tue atq; direrūt. Eam⁹ ⁊ seruiam⁹
 dñs alienis quos ignoratis. quare solcite ⁊ diligenter rei verita
 te inspecta. si inueneritis verum esse qd̄ dicit̄ et abhominatio
 nez hanc apud te p̄petratam. statim p̄cutias habitatores istius
 urbis in ore gladij. et delebis eam et omnia que in illa sunt vsq;
 ad pecora. Deutro. xiiij.
 11
 Viriliter agite ⁊ confortamini ⁊ nolite timere. nec pauetis ad
 p̄specrū eoz. qz dñs deus tuus ip̄e est ductor tuus. et nō dimittet
 te. neq; derelinquet te. Deutro. xxxi.
 12
 Ascendit Josue de galgalis. ⁊ omnis exercitus pugnatoz eius cū
 eo viri fortissimi. diritq; dñs ad Josue. In man⁹ em̄ tuas tradidi
 illos. nullusq; tibi resistere poterit. Josue. x.
 13
 Vsquequo m̄ccetis ignauia et non intratis ad possidendam
 terram quam dominus deus patrum vestroꝝ dedit vobis.
 Josue. xviiij.
 14
 Qui p̄pria volūate obtulistis discrim̄ bñdicite dñm. Judi. v.
 15
 Stelle manentes in ordine et cursu suo aduersus Sysaram pug
 nauerunt. Judicū. v.
 16
 Factum est autem cū Samuel offerret holocaustum philisteis
 inire bellum contra Israhel. Inconuuit autem dominus fragore
 magno in die illa sup̄ philestīm. ⁊ exterruit eos. et cesi sunt a fi
 lijs Israhel. i. regum. viij.

- 17 Insuper spūs dñi in Saul cū audisset hec v̄ba z iratus est furor
 eius nimis. z assumens v̄trūq; bouem p̄cidit in frustra. misitq; in
 omnes terras Israhel p̄ manū nūcioꝝ dicens. Quicūq; nō erietie
 et securus fuerit Saul z Samuelem sic fiat bobus eius. Inuasit
 ergo tūdo: dñi populū. z egressi sunt quasi vir vnus s̄z p̄tra illos
 qui inuaserat suos. i. regū. xi. Nota p̄cedentia z sequentia.
- 18 Hec dicit dñs exercitūū recensui quecūq; fecit Amalech Israhel
 quō restitit ei in via cū ascenderet de Egipto. Nunc ergo vade
 z percutite Amalech z demolire vniuersa eius. i. regum. xv.
- 19 Et nunciauerunt David dicentes. Ecce philistini oppugnant
 zeilam z distump̄it areas. Cōsultuitq; dñm david dicens. Num
 vadā z pcutiam philisteos. Et ait dñs ad David. Vade z percutite
 philisteos z salues zeilam s̄z ecclesiam. i. regum. xxiij.
- 20 Cōsultuit David dñm dicens. Persequar an nō latrūculos hos
 z p̄phendas eos. Dixit ei dñs. Persequere. absq; dubio em̄ p̄phen
 des eos z ercuties p̄dam. i. regū. xx. Nota p̄cedentia z sequentia.
- 21 Esto vir fortis z pugnemus p̄ poplō nostro z p̄ ciuitate dei n̄st̄
 dñs em̄ faciet qđ bonū est in conspectu suo. ij. regum. i.
- 22 Contraxit David omnez populū z transiuit Jo:danem z venie
 in Elama z direxerūt syri aciem ex aduerso David z pugnauerūt
 p̄tra cum. fugeruntq; syri a facie Israhel. ij. regum. i.
- 23 Et ait Urias ad David. Archa dei z Israhel z Iuda habitant
 in papilionib;. z dñs meus Joab z serui dñi mei sup facies terre
 manent. et ego ingrediar domum meam vt comedam z bibam z
 dormiam cum vxore mea. Per salutem tuam z per salutes anime
 tue non faciam hanc rem. ij. regum. xi.
- 24 Persequar inimicos meos et conteram z non reuertar donec cō
 sumam eos. ij. regum. xxiij.
- 25 Egressi sunt pueri p̄ncipum p̄uinciar ac reliquis exercitus se
 quebatur z p̄cussit vnusquisq; virū qui p̄tra se veniebat. fugerūt
 q; syri z p̄secutus est eos rex Israhel. iij. regum. ix.
- 26 Accedens p̄pheta ad regē Israhel dixit. vade z p̄fortare z cito vi
 de qđ facias sequenti em̄ anno rex syrie ascēdet p̄tra te. iij. regū. ix.
- 27 In diebus saul p̄liati sunt p̄tra agarenos. z interfecerūt illos ha
 bitauerūtq; p̄ eis in tabernaculis eoz. p̄imi. Paralipo. v.

Silij Ruben ⁊ Gaad ⁊ dimidia tribus Manasse. viri bellatores
scuta portantes ⁊ gladios. ⁊ tendentes arcum. cruditiq; ad prelia
quadragintaquatuor milia. et septingenti seraginta pcedentes
ad pugnam. dimicauerunt ptra agarenos. Ithurei vo ⁊ napheti
⁊ nodab pstituerunt eis auxiliu. traditiq; sunt in man⁹ eoz agareni
⁊ vniuersi qui fuerunt cum eis. quia dominu inuocauerunt dum
preliarentur. et exaudiuit eos. eoq; credidissent in eu. ceperuntq;
omnia que possiderant. .i. Paralipo. quinto capto.

28

Vnterunt David regem sup Isthel. iuxta sermonem dñi que lo
cucus fuerat in manu Samuel. abijt quoq; David ⁊ ois Isthel
in Irlm. hec est Jebus. vbi erat Jebuzet habitatores terre. dire
ctiq; qui habitabnt Jebuzet ad David. nō ingredieris huc. por
ro danid cepit arcem suā que est ciuitas david diritq;. Eis qui p
cussit Jebuzet in pūnis erit pñiceps ⁊ dur. .i. Paralipc. vi.

29

Egressus est ptra Judam zara ethiops cum exercitu suo decies
centena milia. ⁊ currib; trecentis. ⁊ venit vsq; maresa. Porro asa
perit obuias ⁊ instruit ad bellū aciem. in valle sephara. que est
iuxta maresa. ⁊ inuocauit dñm ⁊ ait Dñe nō ē apud te vlla distan
cia. vtz in paucis auxiliis aut in plurib; Adiuua nos dñe deus
noster. In te ⁊ in tuo noie habentes fiduciam venim; ptra hanc
multitudinem. dñs deus noster es tu. non pñaleat ptra te homo.

30

Exterruit itaq; dñs ethiopes coram Asa ⁊ Juda ⁊ fugerūt ethio
pes. ⁊ psecutus est eos Asa ⁊ populus qui erat cū eo. ij. pali. xiiij.

31

Cum audisset Asa vba s; ⁊ ppheciā Azarie filij Obeih pphete
pfortatus est ⁊ abstulit ydola de oi terra Juda ⁊ Beniamin. ⁊ de
urbibus quas cepat. montis Effraim. ⁊ dedicauit altare domio.
quod erat ante porticum domus domini. scbi. Paralipo. xv.

32

Constituie Ezechias pñicipes bellatoz in exercitu. ⁊ puocauit
vniuersos in platea porte ciuitatis. ⁊ locut; est ad cor eoz dicens
viriliter agite ⁊ pfortamini ⁊ nolite timere. nec pauentis regem
assyrio ⁊ vniuersam multitudinē que est cū eo. multo em̄ plures
sunt nobiscū qz cū eo. cum illo em̄ est brachiū carnesū. nobiscū
dñs deus noster. qui auxiliator n̄r est. pugnabitq; cū nobis. pfor
tatusq; ē populus huiusmodi vbis ezechie regis iuda. ij. pali. xxxij.
Quis est in vobis de vniuerso populo dñi. sit deus illi; cum eo.

33

¶

ascendat in Ierlm que est in iudea. et edificet domū dñi dei Ierl.
Ipse est deus qui est in Ierlm. et omnes reliqui in cunctis locis
vbiamq; habitant adiuuent eum viri de loco suo argento et au-
tor substantia et pecoribus. primi Esdre primo capitulo.

- 34 Hec dicit Cyrus rex psal. Dia regna terre dedit mihi dñs deus
celi. et ipse pcepit mihi vt edificare sibi domū i ierlm que ē i iudea.
35 Natiōes ex longin q; ad te veniēt. et munera deferentes adorabūt
in te dñm. et terrā tuā in sanctificatiōz habebūt. nomenq; magnū
adorabūt in te. maledicti erunt qui premiserint te. Thobie. iij.
36 Memores estoze moysi serui dei qui Amalech pfidentē in virtute
sua. et in exercitu suo et in clipeis suis et in currib; suis et in equitib;
suis. nō infero pugnādo sed p̄cibus sanctis adorando deiecit. sic
pstrati erunt vniuersi hostes Irahel si perseueraueritis in hoc
ope qđ cepistis. Judith. iij.

¶ De thematibus sumptis ex libris Job. Psalterio. et
Sapientialibus. et Machabeoz.

- 1 Lapidem caliginis et ymbriam mortis diuidit torrentis a populo
peregrinante. Job. xxxvij.
2 Cōtere bā molas iniqui et de dentib; ei; aufferē bā p̄dā. Job. xiv.
3 Ad dexterā orientis calamitates mee illico surrexerūt. pedes me;
os subuerterūt et p̄fferūt quasi fluctib; semitis suis dissipauerūt
itinerā mea. insidiari sunt mihi et p̄ualuerunt et nō fuit qui ferret
4 auxiliū. Job. xxx. Astiterunt reges terre et principes puenerunt
in vnum aduersus dñm et aduersus xp̄m eius. Distumpamus vin-
cula eoz et p̄ciamus a nobis iugum ipsoz. Psal.
5 Ab insurgentib; i me exaltabis me. a viro ini q; eripias me p̄pte
rea p̄stebor tibi in natiōib; dñe et noi tuo psalmū dicam. Psal.
6 Tu es ip̄e rex meus et deus meus qui mandas salutes Jacob in te
inimicos nostros ventila bim; comū et in noi tuo spernemus in
surgentes in nobis. Psal. Nota p̄cedentia et sequentia.
7 Memor esto dñe p̄gregatiōis tue quā possedisti ab initio. redemi
sti v̄gam hereditatis tue. mons syon in quo habitasti in eo leuā
man; tuas in supbias eoz in finez quāta malignatus ē inimicus
8 in sancto. Psal. In mari via tua et semite vie in aquis multis.
9 Abstulit sicut oves populū suū et p̄dūit tanq; gregem in deserto

et dedit eos in spe et non timentur et inimicos eorum operuit mare et induit eos in montem sanctificationis sue montem quem acquisiuit dextera eius et eiecit a facie eorum gentes et forte dimisit eis terram in funiculo distributionis. Psalm. Deus venerunt gentes in hereditatem tuam polluerunt templum sanctum tuum. Ecce inimici tui domine sonuerunt et qui oderunt te exultaverunt caput. Super populum tuum malignaverunt consilium. et cogitaverunt adversus sanctos tuos. Dixerunt venite et disperdamus eos de gente. Psalm.

10

Pone principes eorum sicut areb et zeb et zebec et salmana omnes principes eorum qui dixerunt hereditatem possideamus sanctuarium dei. Deus meus pone illos ut rotam et sicut stipulam ante faciem venti sicut ignis qui perurit silvam et sicut flamma perurens motes. Ita persequeris illos in tempestate tua et in ira tua turbabis eos. Psalm.

11

Quis perurget mihi adversus malignantes. aut quis stabit mecum adversus operantes iniquitatem. Psalm.

12

Da nobis domine auxilium de tribulatione quia vana salus hominis in deo faciemus veritatem et ipse ad nihilum deducet inimicos nostros. Psalm. Nonne qui oderunt te domine oderam et super inimicos tuos tabescebam. Perfecto odio oderam illos. Psalm.

13

Sapientia edificavit sibi domum. excidit calumnias septem imolavit victimas suas. miscuit vinum et posuit mensas suas. misit acillas suas ut vocaret ad arcem et ad menia civitatis scilicet ecclesie defendende. ps. 9

14

Frater qui iungatur a fratre quasi civitas fortis. proverbiorum. xviiij.

16

Tempus belli et tempus pacis. Ecclesiastici. iij.

17

Equitatum meo in auribus pharaonis assitavi te amica mea scilicet ecclesia. Cant. i. Capite nobis vulpes puulos que demoluntur vineas. nam vinea nostra flouit. Cant. ij. In lectulo salomonis. lx. fortes ambiunt ex fortissimis Israhel qui sunt omnes tenentes gladios et ad bella doctissimi. Cant. iij. Sicut currus david collum tuum que edificata est cum per pugnaculis. mille clipei pendunt ex ea omnis armatura fortium. Canticoz. iij.

18

Que est ista que pergitur quasi aurora consurgens pulchra ut luna. et electa ut sol. terribilis ut castrorum acies ordinata scilicet ecclesia. Canticoz. vi. Quid videbis in sumamite. nisi choros castrorum. Canticoz. vij.

19

20

21

22

23

Et ij

- 24 Pone me sicut signaculū. s; p̄ crucis assumptiones sup̄ cor tuum
vt signaculum sup̄ brachium tuū. quia fortis est vt mors dilectio
dura vt infernus emulatio. Can. ultimo.
- 25 Accipiet armaturam in ultionem inimicorū. Sapien. v.
- 26 Sapiencia populū iustū r̄ semē sine querela liberavit a nat̄isib⁹
que illū opprimebāt. intrauit aut̄ in aiām serui dei r̄ stetit cōtra
reges horrendos in potentis r̄ signis. r̄ reddidit iustis mercedez
laboz suoz. r̄ deduxit eos in via mirabilī r̄ fuit illis in velamēto
diei et luce stellarum nocte. r̄ transfudit illos p̄ mare rubium. et
transuerit illos per aquam nimiam. Sapientie. x.
- 27 Illos antiquos inhabitatores terre sancte tue quos exhoruisti.
qm̄ odibilia tibi opa faciebant pdere voluisti a medio sacramen
to tuo per manus parentū nostrorū vt dignā p̄cipere p̄grina
tionem puerorū dei que tibi oim̄ carior est terra. Sapien. xij.
- 28 Exiguo ligno cōmendant homines animas suas r̄ transcuntes
mare per r̄atem liberati sunt. Sapientie. xliij.
- 29 Sedes ducum sup̄borū euerit. et sedere fecit mites p̄ eis iudices
gentiū sup̄barū arefecit deus. r̄ plantauit humiles ex ip̄is gentib⁹
terras gentiū euerit dñs r̄ pdidit eos vsq; ad fundamētū. Eccl̄. x.
- 30 Allea dñe manū tuā sup̄ gentes alienas vt videant potentiam
tuā. sicut em̄ in p̄spectu eoz sanctificat⁹ es in nobis sic in p̄spectu
n̄ro magnificaberis ī eis. Eccl̄. xxxvi. Nota p̄cedentia r̄ sequētia.
- 31 Fortis in bello Ihesus naue successor̄ Moysi. in p̄phetis q̄ fuit
magnus s̄m̄ nomē suū marim⁹ in salutes electorū dei impugnare
insurgentes hostes vt p̄sequant̄ hereditatē israhel. Ecclesi. xlvj.
- 32 Ibunt populi multi et dicent. venite ascendamus ad montem
domini et ad domū dei Jacob. Esaie. ij.
- 33 Congregamini populi r̄ vincimini. in te p̄siliū r̄ dissipabitur
loquimini verbū r̄ nō fiet. q̄ nobiscum deus. Esaie. viij.
- 34 Leuabit dñs signū in nationes et congregabit p̄fugos Israhel
r̄ dispersos Juda colliget a quatuor plagis terre. r̄ auferet̄ zelus
Efratim. r̄ hostes Juda perturbunt. Esaie. xi.
- 35 Sup̄ montem caliginosum s; machometū cū suis leuate signū
r̄ exaltate vocem. leuate manū. r̄ ingrediant̄ portas duces. Ego
mandauī sanctificatis meis r̄ vocauī fortes meos in ira mea cū

tantes in gloria mea. <i>Esai. xliij</i>	
Affer filios meos de longe. et filias meas ab extremis terre. et omnem qui inuocat nomen meum in gloriam meam. <i>Esai. xliij.</i>	36
Transite transite transite per portas. parate vias populo planum facite iter et eligite lapides et leuate signum ad populos. <i>Esai. lxiij.</i>	37
Effunde domine indignationem tuam super gentes que non cognouerunt te et super potentias que nomen tuum non inuocauerunt que comederunt iacob et deuorauerunt eum et presumpserunt illum et decorem eius dissipauerunt. <i>Jer. x.</i>	38
Erit dies in qua clamabunt custodes in monte samarie. et in monte effraim surgite et ascendam in syon ad dominum deum nostrum. <i>Jer. xlii.</i>	39
Auditum audiui a domino et legatus ad gentes missus super. congregamini et venite contra eam et insurgamus in bellum. <i>Jeremie. xlii.</i>	40
Preparam contra babilonem per circuitum omnes qui intenditis archam de bellare eam. non parcatis iaculis quia domino peccauit. <i>Jeremie. l.</i>	41
Legate signum in terra. clangite buccina in montibus. sanctificate super eum gentes. <i>Jeremie. li.</i>	42
Recordamini domini periculum et iherusalem ascendat super eum vestrum. <i>Jer. li.</i>	43
O vos omnes qui transitis per vias. attendite et videte si est dolor vestester sicut dolor meus. <i>Trenor. primo capitulo.</i>	44
Vide domine quid acciderit nobis et respice opprobrium nostrum hereditas versa est ad alienos. <i>Trenor. vltimo.</i>	45
Erurge iherusalem et sta in excelso et respice ad montem et vide collectos filios ab oriente solis usque ad occidentem in verbo sancti gaudentes dei memoria. <i>Baruch. v.</i>	46
Omnem super quem videritis thaurum ne occidatis. <i>Ezechielis. i.</i>	47
Hec dicit dominus deus. congregabo vos de populis. et adunabo vos de terris in quibus dispersi estis. daboque vobis humum iherusalem. <i>Ezechie. xi.</i>	48
Sanctificate bellum. suscite robustas. ascendant omnes viri belatores. aratra vestra in gladios. et ligones in lanceas. in firmum dicat quia ego fortis super. erumpite et venite omnes gentes de circuitu et congregamini. ibi occidere faciet dominus robustos tuos. <i>Johel. vltio.</i>	49
Auditum audiui a domino. et legatum ad gentes misit. surgite et congregamini aduersus edom in bellum ab die. circa principium vnicuius capitis. <i>Johel. vltio.</i>	50
Circumdabo domum meam ab his qui militant mihi euntes et reuertentes. <i>Johel. vltio.</i>	51

E. iij

centes et non transibit super eos ultra exactor. zach. ii.

¶ Sequitur de libris Machabeorum.

- 52 Et dixit Machabias. ve mihi ut quid natus sum videre contritionem populi mei et perditionem civitatis sancte. i. Mach. ii.
- 53 Et ecce sancta nostra et pulchritudo nostra et claritas nostra desolata est et coinquinabunt eam gentes. quod ergo nobis adhuc vivere. eos.
- 54 Nunc ergo o filii emulatores estote legis et date animas vestras pro testamento patrum. et memento opere patrum. que fecerunt in generationibus suis. et accipietis gloriam magnam et nomen eternum. Eodem.
- 55 Et surrexit Judas qui dicebatur Machabeus filius Machabie. pro eo et adiunxerunt eum omnes fratres eius. et universi qui se numeraverant patri eius et plerique plerumque Israhel cum leticia. Ibidem. iij. capitulo.
- 56 Et direxerit unusquisque ad primum suum. erigamur deiectionibus populi nostri et pugnemur pro populo nostro et pro sanctis nostris. Eodem.
- 57 Accingimini et estote parati in mane ut pugnetis adversus nationes has que pervenerunt disperdere nos et sancta nostra. quam melius est nobis mori in bello quam videre mala gentis nostre et sanctorum. Sicut autem fuerit voluntas in celo sic fiat. Eodem.
- 58 Dixit Judas vobis qui secum erant. Ne timeatis multitudinem eorum et imperium eorum ne formidatis. memento quod salvi facti sunt patres nostri in mari rubro cum sequeretur eos pharao cum exercitu multo. et nunc clamemus in celum et miserabitur nostri deus noster et memor erit testamenti patrum nostrorum et preterit exercitum istum ante faciem nostram. Ibidem quarto capitulo.
- 59 Convenit ecclesia magna cogitare quid faceret fratribus suis qui in tribulatione magna erant et expugnabantur a gentibus. ibidem. v. ca.
- 60 Et mandavit Judas dicens. Neminem hominum reliqueritis sed veniant omnes ad plium et transferantur ad illos prior et omnis populus post eum et pretere sunt omnes gentes a facie eorum. ibidem. v.
- 61 Et congregavit Judas universos Israhelitas. qui erant a gallilea a minimo usque ad maximum et viros eorum et natos et exercitum magnum valde ut venirent in terram Juda. Eodem. v. ca.
- 62 Et voluerunt inimici iudeorum calcare sancta auertere regiones ipsorum et extendere manus in sancta sanctorum. tunc resistit Symon et pugnavit pro gente sua. et erogavit pecunias multas. et amavit

viros virtutis gentis sue et dedit illis stipendia et munivit ciuitates iude. Eodem. xliij.

Et vocauit Symo duos filios seniores Juda et Johannem et ait illis Ego et fratres mei et domus patris mei expugnauimus hostes Israel ab adolescentia usque in hunc diem. et prosperatum est in manibus nostris liberare Israel aliquotiens. nunc autem senui. sed estote loco mei et loco fratris mei. et egressi pugnate pro gente vestra. auxilium autem de celo vobiscum sit. Ibidem. xvi.

Judas vero machabeus. et qui cum illo erant letanter introibant castella. et puocantes cognatos et amicos. et eos qui manserant in iudaismo adiunxit ad se sex milia viros et inuocabant dominum ut respiceret in populum qui ab omnibus calcabatur. misereretur quoque templo quod preamabatur ab impijs. misereretur quoque exercitibus ciuitatis que esset illico explananda et voces sanguinis ad se clamantis audiret. memoraret quoque iniquissimas mortes puerulorum innocentium. et blasphemias nominis sui illatas. et indignaretur super his. At machabeus congregata multitudine intollerabilis hostibus efficiebat. ira autem in misericordiam puerfa est. ij. Macha. viij.

De autem Machabeus et qui cum eo erant cognouerunt expugnari presidia. cum fletu et lachrimis rogabant dominum et omnis turba simul. ut bonum angelum mitteret ad salutem Israel. et ipse prius machabeus sumptis armis ceteros adhortatus est simul secum subire periculum. et ferre auxilium fratribus suis. Ibidem. xi.

Crudelitatem in sue gentis homines factam ut cognouit Judas precepit viris qui erant cum eo et inuocato iussu iudice deo venit aduersus interfectores fratrum. Ibidem. xij.

Exhortati itaque iude sermonibus bonis valde de quibus extolli posset impetus et iuuentum animi confortati statuerunt dimicare et proficere fortiter ut virtus de negocijs iudicaret. eoque ciuitas sancta et templum piclitate rentur. Eodem. xv.

¶ Sequuntur themata de nouo testamento.

Et ego homo sub prete constitutus habens sub me milites et dico huic vade et vadit. et illi veni et venit. et seruo meo fac hoc et facit. Quanto magis hoc debent facere milites et serui christi. Math. vlij. Ascendente ihesu in nauiculam secuti sunt enim discipuli eius. Eodem.

¶ E iij

63

64

65

66

67

Ascendens Ihesus in nauiculam transfretauit. et venit in ciuitatem suam. Eodem. ix.

Nolite arbitrari. quia ueni pacem mittere in terram. nō ueni pacem mittere in terra. sed gladium. ueni em̄ hominem separe aduersus patrem suum. Mathi. x.

Qui nō accipit crucem suā & sequit̄ me nō est me dignus. Eodem. Impulit christus discipulos ascendere in nauiculaz. & precedere eum transfretum. Mathi. xiiij.

Si quis uult post me uenire. abneget semetip̄m & tollat crucem suā & sequat̄ me. qui em̄ uoluerit aiām suā saluā facere pdat eam qui autē pdiderit aiām suam ppter me inueniet eam. Ibi. xvi.

Et ascendentes discipuli in nauem abierunt in locum desertus deorsum & uiderūt eos abeuntes & cogitauerūt multū & pedestres & de omnibus ciuitatibus cucurrerunt illuc. Mathi. vi.

Et coegit discipulos suos ascendere nauem ut precederent eum transfretum ad bethsaidam. Eodem.

Qui non baiulat crucem suam et sequitur me non potest meus esse discipulus. Luce. xiiij.

Sed nunc qui non habet gladium uendat tunicam suam et emat gladium. Luce. xiiij.

Abijt ih̄s trās mare galilee & sequebat̄ eū mltitudo magna. q̄a uidebat̄ signa que faciebat sup̄ his qui infirmabant. Johā. vi.

Et baiulās sibi crucem erunt in eū qui dī caluarie locū. Jo. xix.

Sicut exhibuistis mēbra ustra in mūdiciē & iniquitatē ad iniquitatē ita nūc exhibete mēbra uestra seruire iusticiē in sanctificatōz. Apl̄s Verbū crucis penitib⁹ stulticia ē his autē qui salui sunt. i. nobis uerus dei est. i. ad Corinth. i. Dei adiutores sum⁹. ad. Corinth. iij. ptra saracenos. Ecce nūc tps acceptabile. ecce sunt dies salutis. ad Corinth. vi. Qui autē sunt christi carnem suam crucifixerunt cum uicijs & concupiscencijs ad Galatos. quinto.

Mihi autē absit gloriari nisi in cruce dñi nostri ih̄s xp̄i. Gal. vltio.

Ego stigmata dñi nostri ih̄s xp̄i in corpore meo porto. Eodem. Confortamini in domino & in potentia uirtutis eius. Induite uos armatura dei ut possitis stare aduersus insidias dyaboli factas per machinationem. ad Ephe. vi.

Accipite armaturā dei ut possitis resistere in die malo et in omnibus perfecti stare. Eodem.

Nunc autem flens dico inimicos crucis christi. Quorum finis est interitus. ad Phillip. iij.

Certa bonum certamen fidei apprehende vitā eternā. ad Thi. vi.

Labora sicut bonus miles christi. ad Thimo. ij.

Bonū certamē certant. cursum psumant. fidez servant. eodē. iij.

Sancti p fidem vicerunt regna operati sunt iusticiam. et adepti sunt repromissiones. ad Hebre. xi.

Per patientiam curramus ad ppositū nobis certamē aspicientes in auctore et in psumatore ihesus. q pposito sibi gaudio sustinuit crucem p fisione pempta atq; in dextera sedis dei sedet. Heb. xij.

Exeamus ergo ad eū extra castra in ppetuū ei⁹ portantes. Heb. xij.

Quid facitis flentes et affligentes cor meū. ego non solū alligari sed et mori in Ierlm parus sum ppter nomē dñi nostri ihesu. vbi ē pauli exponētis se ad crucē in terra illa ppter dñm deū. Act. xxi.

Finem dñi vidistis s; quomō mortuus est in cruce. Jacobi. v.

Christus passus est pro nobis. vobis relinquens exemplum ut sequamini vestigia eius. Petri. ij.

Christo igit passio in carne et vos eadē cogitatio et arm. Pe. 4.

Sunt magistri mēdaces qui introducunt scetas p ditis. quoz vnus fuit Machometus. ij. Petri. ij.

Et sicut audistis quia cum christo veniet nunc ante anti p facti sunt multi s; saraceni. Joh. ij.

Charissimi omnem sollicitudinem faciens. scribendo vobis de p muni vestra salute necesse habui vobis scribere depcans super certari semel tradite a sanctis fidei. Jude. i. Respice sequētia.

Esto fidelis vsq; ad mortem et dabo tibi coronā vite. Apoc. iij.

Fidelis est vsq; ad mortem qui se morti exponit p fide.

Frates nostri vicerunt draconem ppter sanguinez agni et ppter vbum testimonij sui et nō dilerunt aias suas vsq; ad mortē. ppte rea letamini celi et qui habitatis in eis. Apoc. xij.

Habens nomē scriptū q nemo scit nisi ipse. vestitus erat veste aspsa sanguine. et vocabat nomen eius verbū dei. et exercitus qui sunt in celo sequebant eū. vestiti bisso albo et mūdo. Apoc. xij.

De necessarijs pdicatoribus crucis Capitulum. xviii.

Circa necessaria ad erequendū laudabiliter affectū
c crucis pdicando. notandū qd ad hoc necessaria sunt
nonē. quoz p̄mū ē vite sanctitas. Cū em̄ huiusmōi
predicatoribus incumbat assidue tractare de passione ⁊ de cru
ce dñi ⁊ huiusmōi facere. requiritur in eis sanctitas sicut in sacer
dote. quia assidue tractat sacra. ides in psalmo ediuersō dixit de⁹
peccatori. Quare tu enarras iusticias meas ⁊ assumis testamen
tum meum per os tuū. quia iusticia ⁊ verba testamēti sunt sacra.
Sc̄m est penitentie signa. Indecens em̄ est vt qui ad crucem
⁊ mortem tota die alios inuitat. nulla crucis in se signa p̄tendat.
Ideo beatus Paulus qui pdicabat ihesum ⁊ hunc crucifitū dixit
Semp mortificationem ihesu in coipe nostro circūferentes vt ⁊
vita ihesu in cordibus nostris manifestet. ij. ad Corintheos. iij.
Tercium est crucis assumptio. Item requiritur crucis assumptio
si est persona sue potestatis. ⁊ hoc vt faciāt qd dicunt faciendum
ne sint sicut scribe ⁊ pharisei. qui alligant onera graua in hūie
ris hominū que ipi digito tangere nolunt. Ideo dixit beatus An
dreas. ego si crucem expauescerem. crucis gloriam nō pdicarem.
Item discretio in agendis. si em̄ talibus multa ⁊ magna cōmit
tantur circa taxaciones absolutiones dispensaciones ⁊ alia mul
ta. si careant discretione multas maculas contrahent peccatoꝝ
ideo dicitur Levitici. vi. Omne animal qd̄ habet vngulā sed nō di
nidit eam s̄ per discretionem. nec tuminat per meditaciūam de
liberationem. inmundū erit. Item diligens sollicitudo. vt enim
fructuosum faciant officium suum nō debent pdicare crucem sed
per familiares locutiones ⁊ nō per alios ⁊ p̄ omnes modos qui
possunt excogitari. esse debent solliciti ad negotium pmouendū
exemplo Pauli qui de sollicitudine quā habebat circa pmouen
dū salutem ephesioꝝ. vt dicitur Actū. x. Per triennū nocte et die
nō cessauit cum lacrimis m̄dens vnūquēq; vestrum. Item scriptū
est prudentium consiliū. Cū em̄ in isto negotio ⁊ in agendis ⁊ in
iudicandis ⁊ in consulendis ⁊ alijs multis. multa occurrunt fre
quenter dubia. piculosum valde est sine cōsilio prudentū ad ista
pcedere. ppter qd̄ dicitur Thobie. iij. Consiliū semp a sapiente

requirere. Item septimum est orationū suffragia. Cū enī in minimis diuinū auxilium sit implorandum s̄m Platonis sententias quanto magis in magnis. et ideo cū negotium crucis sit magnum quid. quia ad fidem pertinet et animarū salutem frequenter rogandus est dominus a p̄dicatore et orationū suffragia ab alijs p̄pter hoc imploranda. quia sic dicit auctoritas. impossibile est preces multorum non exaudiri. Item octauum est temperatus zelus. Sunt enī aliqui qui tantum zelant pro negotio p̄mouendo q̄ sicut questrarij p̄umpant q̄sq; ad veri silia vel dubia dicenda vel dolos aliquos faciendo q̄d valde reprehensibile est. Job. xiiij. Nunquid deus nostro indiget mendatio vt p̄ eo laquamini dolos. Item nono et postremo est istis necessaria scientia de pertinentibus ad negotium. Sicut enī annunciandis opera dei necesse est cognitionem habere de eis. iuxta illud. Annunciauerunt opera dei et facta eius intellexerunt. ita et predicantibus crucem contra saracenos necesse est scire ea que pertinent ad negotium. de quib; loqui oportet frequenter ne sint de quib; dicit paul; Th. i. **N**ō intelligentes neq; que loquunt neq; de quib; affirmant.

De sex generibus scientie que sunt necessaria eisdem Ca. xxiij.

Tendendū igitur q̄ in talibus necessaria est scientia
a de his que continentur in biblia de terra p̄missionis. que nunc dicit̄ terra sancta. quia frequenter incūbit eis loqui de terris illis. Item scientia imaginaria de mappa mūdi vt p̄ hāc sciant cū de terris illis loquunt̄ sicut illaz que videlicet ad austrū. et que ad aquilonē. que ad orientem. que ad occidentes que lōge. que p̄pe. et silia. Item scientia de origine et vita machometi. q̄ p̄tra eum et legem suā oportet multotiens loqui. de his autē habet̄ in alcorano et in libello petri alfonsi cōtra iudeos et in alijs scriptis multis. Item scientia de p̄cessu machometi et suorū p̄tra nostros et nostroz cōtra illos vsq; hodie de quib; habet̄ in epla turpini de gestis Karoli magni in hispania. et in historijs antiochena. et Transmarina et in Cronicis multis. Item scientia de his que eis cōmittuntur cum officio p̄dicationis vt bene intelligant et sane et virtutem indulgentiarum et priuilegia cruce signatorū et quā potestatem habent in absolutionib; et dispensatōibus

et similibus. ne per errorem faciant aliquid quod non licet. Item scientia narrandi aliquid que interdū vtile est narrari in sermonibus aut collationibus familiaribus ad edificatiōz. maxime tñ sint verisimilia auctenticis et alius auctoritatis. de quibus in sequentibus aliqua subiungantur.

¶ De diversis narrationibus ex Ecclesiastica historia vtilibus p̄dicantibus crucem Capitulum. xxx.

¶ Vnq̄ Constantinus aduersus Marentiū vrbis romę tyrannū bellum parat. iam christiane religionis fautor. veriq̄ dei venerator. nondū tñ c̄ vt est solenne nostris inilitari signo dñice passionis accepro. de imminētis belli necessitate multa secum puoluens iter agens. ad celum sepe oculos leuaret. et sibi inde diuinū p̄caretur auxilium. vidit p̄ sopores ad orientis plagam in celo signum crucis igneo fulgore iurilare. et exterritus vidit angelos asiantes sibi et dicentes. Constantine in hoc vinces. Tunc letus signū crucis in sua fronte designans. et in militaria vexilla transformans labarum quod ducunt in species dñice passionis exaptat. et ita aduersus impioꝝ arma p̄ficiscitur. sed et in dextra manu signum crucis ex auro fabricatum habuisse dicitur. Ergo vbi diuine virtutis adiutorio certus de victoria effectus est die nocteq̄ deum cui iam se familiarem senserat p̄cabatur. ne dextra sua quam signo munierat salutari cruo: e sanguinis romani macularet. et cū iam nō p̄cul a ponte mulso castra posuisset. ecce subito Marentius agitur in occursum. et ingressus pontem quem sup̄ naues parari fecerat. in p̄fundum demersus totius belli futuras cedes vnus nephandi capitis diremit interitu. et ipse vrbem romam triumphaturus ingreditur. et omnes romani liberati a iugo tyrannice inmanitatis. ipsuz velut auctorem salutis leti accipiūt. Statim vero vbi imagines ob honorem victorie senatus sibi erexit. vexillū dominice crucis iubet depingi. et subter describi. In hoc signo singulari. qđ est vere virtutis insigne. poplū romanū iugo tyrannice ereptū pristina libertati nobilitatiq̄ restitui. Item idem Constantinus q̄ totus erat p̄fidens in deo ad oia se illo signo qđ ei ceteris oñsim fuerat munitabat. nec vllis p̄ hoc insidijs fieri ob noꝝius poterat.

Item libro. i. Cū reptis tribus crucibus in loco caluarie dubium
esset que nam esset crux vera. accidit in eadem civitate primariā
quandā illius loci. gravi egritudine pfectum seminiuā facere. ad
quā allatis crucibus macharius quidam eiusdem loci episcopus
cū regina Helena ingressus. desitis genib⁹ ⁊ finita oratiōe vt de⁹
ostenderet que esset crux vera dñica adhibuit primo vnā ad mu-
lierem ⁊ nihil p̄fuit. adhibuit scđam nec sic aliquid factū est. vt
vero adhibuit terciā repente mulier ap̄tis oculis p̄surrexit et sta-
bilitate virtū recepta alacrior mlr q̄z ante sana fuerat p̄ totam
domū discurrere ac magnificare dei potentiaz cepit. Sic regina
voti compos effecta misericordiam templū in loco in q̄ crucē repierat
regia ambitione p̄struxit. claudos quoq; quibus dñicū corp⁹ affixū
fuerat portauit ad filiū. ex quib⁹ ille stenos v̄l stena p̄posuit. qui
bus vt erēt ad bellū. ⁊ ex alijs nichilomin⁹ galeā belli vsib⁹ aptaz
fertur amasse. ligni v̄o ip̄ius saluatoris p̄tem detulit filio. p̄tem
vero thecis argenteis cōditam dereliquit in loco eodem. Item
de eodem cū de licencia Iuliani impatoris. iudei puenissent in
magnaz multitudinem ex diuersis puincijs. ⁊ p̄parassent oia ad
edificandū necessaria ad templi reparationem. ecce nocte que sola
ad incipiendū opus. restabat terre motus ingens oriebat̄ funda-
mentoz sara longe lateq; tactant̄ totiusq; loci edificia cōplanant̄
Porticus quidā in quibus iudeoz multi. qui p̄bant ad opus cō-
manebant. ad solū deduce oēs iudeos qui repti sunt opp̄essere
Edes aut̄ erat quedā. in inferioribus templi demersa. in qua fer-
ramenta ⁊ alia op̄ necessaria seruabant̄. ex qua luce facta globus
igneus egrediens. ⁊ p̄ mediū platee discurrens. iustis qui erant
iudeis vltra citraq; ferebat̄. Quod p̄ totū diem frequentissime
repetens populi temeritatem. flammis v̄lricib⁹ coercebat. Qd̄
ne casu crederēt factū. in sequenti nocte in vestimētis oim̄ signa-
culū crucis ita euident̄ apparuit vt qui diluere. p̄ sui infidelitate
doluisset. nullo genere valeret abolere. sicq; territi iudei atq; gen-
tiles. locū simul ⁊ opa inaniter dimiserūt. Item libro. ii. ca. xxx.
Apud alexandriā cū signū dñice crucis in porticib⁹ in ingressib⁹
in fenestris in parietib⁹ pingerent̄ vbi ante erat to:aces serapis
quidā ex paganis. qui tūc p̄uertebant̄ in recordationē rei magne

sibi antiquitus tradite. dixerunt signū hoc inter sacerdotales litte-
ras haberi p̄ vita. et interpretat̄ vita ventura. et sibi traditū ab anti-
quis. q̄ hoc qui colebant. eam diu starent. q̄ diu viderēt signum
istud venisse. in quo erat vita. Vñ accidit q̄ hī qui magi erant
ydolorū puererent. Item de eodem. Cū Theodosius p̄tra barba-
ros in acie p̄stitutus acies suorū pueras videret stans in rupe. vñ
videre posset et videri. ab utroq̄ exercitu. pietatis armis ad celi se
puerit auxiliū et p̄stratus in p̄spectu dei dicit. Dipotens deus tu
nos si q̄ in noie xp̄i filij tui vltionis iuste plia ista suscepi. si secus
in me vindica. si vō cū causa pbabili et in te p̄sūsus huc veni. por-
rige dexterā tuā. ne forte dicāt in gentib⁹ vbi est deus eorū. Quo
facto duces aiant et p̄ milia iuentū ad ip̄m tyrannū pueniunt. cō-
p̄tumq̄ est ita vehementē ventū exortū post oratiōis p̄dictam ut
hostium in eos qui iecerāt tela retroqueret. fractoq̄ aduersarioꝝ
año Eugenius añ Theodosij pedes vincitū post tergū manibus
adducitur. ibiq̄ vite eius et certaminis finis fuit.

¶ De historia Triperita ad idem Capitulum. xxi.

Historia triperita libro primo. Cū in amentū tyran-
nū rome impudens adulteria exercitātes. et eorū viros
occidentē. p̄stantinus vellet opprimere et romanos li-
berare cogitabat. quē in bello deū haberet. sciens nihil p̄desse de
os q̄s dyocleianus venerabat. In his igit̄ sollicitudinib⁹ p̄sti-
tutus vidit in somno signū crucis in celo splendide collocatum.
mirantiq̄ astiterūt angeli dicentes. O constantine in hoc vince
fortit. Fert̄ autē et ip̄m xp̄m apparuisse ei et signū crucis mōstrasse
et p̄cepisse ut figurā similem faceret et in plio hoc auxiliū haberet.
Eusebius q̄s Pamphili⁹ iurando ip̄o impatore dicente. au-
disse se refert. quia circa meridiē declinatē se ias sole. crucis signū
ex lumine factū. et scripturā p̄seruatā. ei dicentem. In hoc vince
vidisset et ip̄e et milites qui cū eo erant. Cūq̄ cogitaret quid esset
vor supuenit. dormienti q̄ xp̄s apparuit cū signo illo qd̄ viderat.
iussitq̄ ut fieret ei⁹ signi figuratio. que ferret auxiliū in p̄gressiōi-
bus plioꝝ. die vō facta puocatis sacerdotib⁹ et inquisito quid de
ip̄o opteret credere. et ip̄is p̄ferentib⁹ libris p̄pheticis ad os den-
dū quid de ip̄o p̄dixerūt. admiratus p̄phetias de ip̄o p̄missas et

viros eruditos. ex auro & lapidib⁹ p̄ciosis in verillā crucis trāssor
mari iubet signū qđ labaz vocabat. qđ impatores p̄cedere & ado
rari a militib⁹ moys erat. Vñ reor p̄stantinū nobilissimū imp̄ij
decus in signū crucis mutasse. ideo vt frequenti visione ei⁹ dissue
scētes a puore more. cū solū arbitrent deū. quē coleret impator
& q̄ auxiliatore vteret aduersus hostes. Semp̄ em̄ hoc signū fere
bat añ vniuersos. & marime laborantib⁹ acieb⁹ in pl̄ijs. p̄stituitq̄
ceretos signiferos vt vicib⁹ eū vherēt. & oēs acies ita lustrarent.
Ferturq̄ q̄ cū irruentib⁹ hostib⁹ quidā hoc ferens dedisset illud
alteri. de plio se subtrahens iaculo p̄cussus subito interijt. Alius
vō ferens multis se iaculantib⁹ illisus eruit. Diciturq̄ nullū ali
quū hui⁹ signi mīstrū in bello mortuū aut clades captiuitatis per
pessum. Item idē p̄stantin⁹ assuescens milites vt sicut ip̄e deū
colerent. ideo signo crucis eorū arma signabat. Item in eodē. De
niq̄ suplicij crucis qđ p̄mit⁹ apud romanos erat in vsu. lege
p̄hibuit insignatōib⁹ autē solidorū & imaginib⁹ hoc signū iussit in
scribi semp̄ & figurari. & testant hoc ei⁹ imagines hoc scemare de
corate. Item libro .ij. de hoc signo Sibilla dirit. O beatū lignū
in q̄ deus creatus est. Item in eodē. p̄stantini mater p̄tez crucis
saluatoris donarijs regalib⁹ distribuit. quā p̄stantinus suscipiēs
& credens saluari ciuitatē vbi hec p̄ricula seruaret. in sua statua
sicut fert̄ fo: o cōstantini sup̄ columnā deuo to condidit. Item in
eodez Cū quidā paganus factus xp̄ianus crucem nollet adorare
diuina v̄tus apparens et monstrauit ei signū crucis. qđ erat post
tum in altari ecclesie sancti Michaelis illius loci. et ap̄te palam
fecit. q̄ et q̄ ip̄s crucifixus est. oia que ad vtilitatē hūani generis
facta sunt: p̄ter v̄tutes adorāde crucis. facta nō essent neq̄ ab an
gelis neq̄ ab hoīb⁹. Item libro. v. ca. quinq̄gesimo. cū p̄stantin⁹
impator fact⁹ arrianus p̄sequeret xp̄ianos & catholicos. & venissz
vsus anethochiā vindemia iā collecta circa occasuz pliadarū de
nuo fuisse. platas. insup̄ etiā imbrez ex aere descendētē in veste
ei⁹ sit & ceterorū guttas singlas crucis signaculū formasse. q̄ facto
dixerūt quidā nostrorū signū borrorū p̄ter eps significare p̄ditōz
imperatoris ad instar huiusmodi borrorū & parui ep̄is eius fore
imperitium. de cruce vero dicebant prenunciare. quia sit celeste
dogma christianorum. et oporteat signari cunctos hoc signo.

utrumq; autē dictū. optime sequens tempus ostēdit. nā post modū
cum appoplexie passione defunctus est. Item libro. vi. Cū Ju
lianus aspirans ad impiū p̄suleret vates r̄sa reddentes inuenit
quendā virū qui ei desiderata se dicere sateret. cūq; eum duceret
ad quendā locū ydolorū abditū. ⁊ demones aduocasset. ⁊ ip̄i sole
miter apparerēt. territus Julianus in fronte crucis formabat sig
naculū. ⁊ illi statim disparuerunt. cū autē magus culpasset super
hec Julianū. ⁊ ille ⁊ timores suū significasset. ⁊ eos crucis dirisset
obstupuisse v̄tutem. dixit magus. Nō suspicaris bone vir. quia
timuerūt demones. sed abhominati hoc signū potius discesserūt
et ita capiens miserū. odio xp̄iani signaculi repleuit Julianum.
Item hodie fert̄ q; dum aliquū Julianus factus impator sacrifi
cari oñsum sit ei in visceribus pecudis immolati signaculū cru
cis corona circūdatū. quo viso et territi sunt ministri. existimātes
religionem crucis eternitates habere. ⁊ q; corona que crucem cir
cumdat. ac victorie esset indicium. ⁊ ambitus circuli. a suo principio
nunq; terminare. Item eodem in Eleopoli ciuitate dyaconus
quidā Cyrillus noīe impante constantino zelo diuino succensus
multa ydola que illuc adorabant peritit ⁊ igne succendit Cuius
actionis memores quidā nō noīandi. Juliano impante. ventrē
eius secātes. ex ei⁹ iecore comederūt. Sed quicūq; illo scelere p̄ci
pites sunt. dentibus caruerūt. ⁊ lingues sunt facti. visum quoq;
p̄diderunt. et passionibus suis v̄tutes p̄dicauerūt oībus pietatis
Item eodem Cū in cesarea Philippi insigne esset xp̄i simulac̄
qđ a sanguinis p̄fluis liberata p̄stiterat. Julianus eo deposi
to. suā ibi statuam collocauit. que violente igne de celo cadente
circa pectus diuisa est. ⁊ caput cum ceruice vna p̄te defectū. ⁊ in
terra fixū. reliqua vero pars hactenus restitit. ⁊ fulmis indicium re
seruauit. Item eodem Julianus iudeos armans cōtra xp̄ianos
ip̄is puocatis quesuit quare nunc imolatiōib; nō vterent. cūq;
r̄ndissent sibi. tū in vno loco p̄cessum sacrificare. repente iussit
templū resuscitari. qui vndiq; p̄currētes pecunias alacriter offe
rebant. aiūtq; q; ad repurgium faciendū. argenteos hamos ⁊ cophi
nos ⁊ caphas habuerūt. cūq; federe cepissent die statuto. nocte
spontanea terra de valle crescebat. cumq; gipsi ⁊ calcis modior

multa milia pgregassent. venti magni et tempestates et pcelle sibi
bito facte. quicquid pgregauerunt subito dispererunt. maximus
quoque terre motus factus est. et quisquis non fuerat diuinis misse-
ris inbutus attritus est. ignis quoque ex fundamentis que effodie-
batur egrediens plinios peremauit. aliorumque membra dissoluit
nocte vero in vicina porticu. plinios dormientibus. cadens subito
porticus dormientes oppressit. Alia vero die signum in celo splendes
crucis apparuit. Iudeorum vestes crucis signaculo sunt implete sibi
nigro colore signate. Hoc igitur rebelles dei psiderantes et flagella-
premissentes ad propria sunt reuersi. pfitentes deum qui a pgenito
ribus ligno pbatur appensus. Item libro nono ca. xxi. Cum tem-
plum serapidis mutaret inuente sunt littere in lapidibus sculpte.
habebantque figuram crucis. xpiani dicebant signum salutare esse pas-
sionis xpi. pagani vero asseriebant hoc signum aliquam esse ostensio-
is xpi et serapidi Interpretes vero dicebant signum crucis insinuare vi-
tam supuenturam. quam ob causas xpiani ad summum fastigium sunt
euecti. cumque et per alias litteras que apud eos sacre dicuntur. iudi-
care terminum habiturum serapidis templum. quoniam character crucis
apparuit. Serapim vitam supuenturam declararet. multo plurimi ad
xpianitatem festinabant. et peccata pfitentes baptisabant. Tres
libro. xij. Cum barbari vellent inuadere fines romanorum Theodosius
imperator more pseruo totum deo pmissit. et orationibus occupatus cito
pmeruit quod quesivit Dux enim eorum fulmine percussus interijt. secuta
que est pestis et maxima preter eorum intererunt. ignisque de celo descen-
dens plinios que remanserant psumpsit. Que res barbaros in mariaz
fomidine pstituit. que sic romanos a forti deo iuncti pspiciebant.

De historia Anglorum ad idem. Capitulum. xxxi.

Historia anglorum quas scripsit Beda libro. iij. Cum
quidam rex anglorum factus xpianus venturus esset ad
pugnā contra regem quendam. qui a fide apostatans sac-
tus erat ydolatra. signum crucis erexit et fletibus genibus deum deprecatus
est. ut suis culeonibus celesti succurreret auxilio. Denique fertur que
facto cito tempore. cruce ac fouea preparam. ipse fide seruens hanc arri-
puerit. foueae imposuit atque utraque manus erectam tenuerit donec
aggesto a militibus puluere terre figeret. et hoc facto elenata in

S

altam voce. cuncto exercitui. pclamauit. Flectamus om̄s genua
ac deū oipotentem dep̄cemur. vt nos ab hoste supbo sua misera/
tione defendat. scit em̄ ip̄e q̄ p salute nr̄e gentis iusta bella susce/
pinus. fecerūt oēs vt iusserat et in hostes. pgressi victoria potiti
sunt in cui⁹ loco oratiōis vr̄utes innūere parrate sunt. et vsq; ho/
die hastulas de ligno ip̄o ercidere solent. q̄s cū in aquā miserūt et
in languētes hoies vt pecudes potauerūt mor sanitati restituerūt.

¶ Et historia Francoꝝ Capitulum. xxiij.

Xronicis et historia Francoꝝ quā scripsit Gregori⁹
e turonen. libro. v. Cū sophia vxor Justinī imperatoris
ip̄o facto amente impiū regeter. et ip̄o Justino Tibe/
rius elect⁹ a poplo successit. largus valde in elemosinis et opib⁹
pietatis. et Sophia eum sup hoc reprehenderet dicēs. q̄ tempubli/
cam redigeret in paup̄tatem. et qd̄ ip̄e multis annis p̄gregauerat
p̄dige disogeret. at ille. Nihil deerit fisco nostro dñm̄ paupes
elemosinā recipiant. et p̄pter hanc fidem dñs ei magis submisit
bat. Dñ ergo quadā die deambularet in palatio. vidit quadam
tabulam marmoreā in qua crux dñica erat sculpta. et ait. Dñe cru/
ce tua frontem nostrā munim⁹ et pectora et eam pedib⁹ p̄culcam⁹
et iussit eam citius auferri. quo facto inueniūt subtus aliā et hoc
signū habentem. et ip̄az iussit amoueri. qua amota inuenerunt et ter/
ciā sitem et ip̄am iussit amoueri. quo facto inuenerūt thesaurum
habentem supra mille centenaria auri. Argumentū q̄ magnus
thesaurus latet sub cruce.

¶ De speculo ecclesie beati Augustini. Capi. xxxiij.

Xspeculo ecclesie Augustini. Cū Ciprian⁹ gentilis
e esset et maleficus. venit ad eū quidā iuuenis p̄mittēs
ei multa si faceret q̄ Justina xp̄iana puella p̄sentiret
ei. quo p̄misso vocauit Ciprianus quendā demonem p̄cipiens
vt faceret qd̄ ille petebat. qui assumpta specie nutritis sue acces/
sit ad eam. p̄suadens de p̄dictis. cū aut̄ puella sentiens se tētari
crucis signū fecisset. dyabolus p̄susus recessit et rediens ad Cipi/
rianū dixit. q̄ nō posset p̄uertere eaz. Tunc ille aduocauit aliū for/
tiorē. qui assumpta specie sordis accessit ad eā et silr̄ p̄susus est
et rediens dixit idem. tunc terciō vocauit magis demonem. qui
assumpta specie matris accedens ad eā. silr̄ est p̄susus. et rediens

dirit Cipitand. se nihil posse ppter signū crucis q̄ se muniebat.
tunc ille. est ne inquit tante virtutis signū crucis. ⁊ dyabolus. est
sicut dē. et Ciprian⁹. ergo multo maioris est x̄ps. ⁊ illi me credo ⁊
tibi abrenūcio. ⁊ dyabolus. ego te viuū deferam in infernū. ⁊ ille
timens munivit se signo crucis. ⁊ dyabolus disparuit. ⁊ ille veni
ens ad puellam. baptisatus est ⁊ factus christianus.

¶ De dictis quibusdam beati Gregorij ad idem. Ca. xxx.

X dyalogo Gregorij. libro. iij. Cū quidam iudeus ve
niens vsus ciuitate fundana aduespante die nō habe
ret quo declinaret. templū Apollinis iuxta positū in
trauit. ad manendū ibi p noctem. qui loci sacrilegiū ptimefcens
quāuis fides crucis nō haberet cū signo eius se munivit. Cū autē
nocte media p timore vigil maneret. ecce repente spiritū turba
malignorū aduenit. ⁊ qui perat inter eos in medio p̄sedit. cūq; in
quisitiōz ei⁹ singli referrent. quid mali p̄tra bonos fecisset. ⁊ iude
us oīa audiret. p̄cepit qui perat vt videret quisnā esset q̄ in tem
plo illo ausus fuerat iacere Quē cū maligni sp̄s p̄gentes crucis
misterio signatū vidissent. mirātes dixerūt. ve ve. vas vacuū sed
signatū. quib⁹ hoc renūciantib⁹ cuncta malignorū spiritū tur
ba discessit. qd̄ ip̄e videns postmodū narrauit ⁊ scripsit xp̄ianus.

¶ De gestis Karoli magni in hispania. Capi. xxxvi.

Tra gesta; sup saracenos p̄prijs oculis intutus sum.
m iij. annos pambulans cū Karolo ⁊ exercitib⁹ eius. ⁊
ideo p̄certo scribere nō ambigo. Postq; Karolus di
uinitis auxilijs munitus diuersa regna subingasset romano imp̄o
⁊ a saracenorū manib⁹ eripuisset. cū iam multo ⁊ graui labore fati
gatus. requisit sibi dare. p̄posuisset. quidā habens faciē pulcherri
mā in extasi nocte sibi apparuit ⁊ dirit ei Quid agis fili mi. ⁊ ille
Quis es dñe. ait ille. ego suz iacobus ap̄tus frater iohānis euan
geliste. cui⁹ corp⁹ in galicia que adhuc a saracenis turpiter dep̄mit
incognitū req̄scit. ⁊ miror cur terrā meā a saracenis nō liberastī
qui tot terras acq̄suisisti. notifico tibi qd̄ de⁹ te elegit ad liberandū
terrā meā de manib⁹ saracenorū. ⁊ visitandū basilicā meā. ⁊ possi
te om̄s poppuli pigrinantes illuc inuenient vsq; in finem seculi
Nunc ergo perge q̄scitius. quia ero auxiliator tuus in omnibus

S ij

Taliter ei tribus vicibus apparuit ppter qđ exercitibus pgrega-
tis hispaniaz ingressus est. Item prima vrbs quā obsedit Karo-
lus pampilonia muris inexpugnabilibus erat munitissima. et cū
añ eam tribus mensibus sedens nequiuisset cape eam suis preci-
bus ad deū et beatū Jacobū. muri fundit̃ conuertit̃ et saracenos
qui baptisari voluerunt reseruauit ad vitā. alios vō gladio tu-
cidauit. His mirabilib⁹ territi vbiq; saraceni reddebāt sibi vrbes
et tributa mittebāt. et facta est terra tota sub tributo. Et visitato
sarcosago beati Jacobi venit ad petromū et fuit lanceā in mari
grās agens deo et beato Jacobo. qui eū vsq; illuc duxerat. Item
cū ciuitates et villas quasi innumerabiles cepisset. vel bello vel
gracis se credidissent eidem. restabat ciuitas quedā dicta lucerna
munitissima. quā cū obsedisset quasi p menses quatuor. et capere
nō posset. facta p̄ce ad deū et beatū Jacobū muri eius corruerūt.
et est deserta vsq; in diem hodiernum. Quidā em̄ gurgis in mo-
dio eius artianus surrexit. Cum quidam miles in extremis labo-
raret p̄cepit cuidam p̄sanguineo vt equum suum post eius disces-
sum venderet et p̄cium in elemosinas daret. quo mortuo receptis
sacramentis p̄sanguineus eius p̄dictus equū vendidit et p̄cium
eius in cibis et portibus expendit. Transactis vō dieb⁹. 30. mortu-
us eidem in extasi in nocte apparuit dicens. Quā res meas tibi
comendauit dandas in elemosinas. scias peccata mea dimissa et
me in paradysum futurū. te vō qđ elemosinas meas retinisti scias
die crastina ad infernū iturū et sic disparuit Cū aut̄ nimis treme-
factus summo mane visionem narraffet et exercitus de tanta re lo-
queret̄ inter se. ecce subito clamores sup̄ eum quasi rugitus leonū
lupoz et vituloz in aere. et statim de medio circumstantiū rapit̄
et quasi p dies quatuor nusq; inuenit Cū aut̄ exercitus p dies 12.
per deserta pagraffet repertū est corpus exaiatum et p̄tractum in
cacumie cuiusdam montis distantis p. 4. dietas. cuius ascensus
erat p. 3. leucas. Cū Karolus pugnaturus esset cum aygolando.
in crastino quidaz de suis militib⁹ in sero p̄cedente arma bellica
preparantes. hastas suas firerunt in terra in pratis añ castra. quas
summo mane corticibus et frondib⁹ decoratas inuenerūt. et om̄s
illi mortui in crastino bello. martirij glaz sunt adepti. In memo-

nam vero predicti miracula p̄ciderunt lanceas iuxta terras. ⁊ radi-
ces que manserant magna et se postea ptulerunt arbusta. Cū in-
ter Aylgolandū ⁊ Karolum tale pactū interuenisset q̄ pugnantī-
bus inuicem suis ⁊ nostris illoꝝ fides qui victoriam haberēt me-
lior haberet. ⁊ missis. 20. p̄tra. 20. et. 40. p̄tra. 40. et centum cōtra
centum. nostri semp victoriam habuissent. data treuga venit Ayl-
golandus vidēs hec ad Karolū vt baptismū recipet ⁊ sui qui vel-
lent. Cū autē priandente Karolo vidisset diuersitates ep̄orum et
monachoz ⁊ alioꝝ huiusmodi in curia sua discumbentū. ⁊ ip̄i que-
renti de singulis Karolus r̄ndisset. qui essent tandem quesivit de
vitijs paup̄ibus qui in misero habitu ad terram comederent viliē.
cui Karolus. Hec est gens dei. nunciū dñi nostri ihesu xpi. quos
cōtūdie et more pasimus. at ille. Hī qui circa te sunt. ⁊ tui sunt
felices sunt. ⁊ feliciter comedūt ⁊ bibunt ⁊ induunt. illi vero quos
dei tui gentem esse dicis ⁊ nuncios eius. cur fame pereūt. et male
induumt. ⁊ a te longe piciumt. ⁊ turpiter tractant. Male dño suo
seruic qui nuncios suos sic turpiter accipit. Legem tuā in hoc fal-
sam oñdis. ⁊ accepta licentia redijt ad suos et baptisari renuens
mandauit ei bellū in die crastina. Itēz cū Karolus pugnaturus
p̄tra quendam principem saracenoꝝ noīe Suire. rogasset dñm vt
ostenderet ei qui de suis militib⁹ in bello essent morituri. die cra-
stina armatis exercitibus apparuit signū crucis rubeū in hūeris
eoz qui erāt morituri. quod videns Karolus inclusit eos in ora-
torio suo mīero quasi. 1. 50. sed finito bello ⁊ interempto principe
predicto. inuenti sunt ⁊ ip̄i morui in oratorio. nec defuerūt mar-
tīrio. q̄zuis eis martīriū defuerit. Cum in quodā bello saraceni
ordinassent q̄ iuxta quemlibz equitem suoz esset vnus laruatus
terribili imagine. ⁊ haberet tympanū terribiliter sonās. ⁊ sic ve-
nientes terrerent equos nostros itaq̄ fugerēt. inuitis equitibus
nostris. ordinauit Karolus in crastino q̄ om̄is nostri coopirent
oculos equoz suoz ⁊ aures fortiter obdurarēt. ⁊ sic veniētes p̄tra
saracenos habuerūt victoriā. Cum quidaz principes saracenoꝝ
ad seductioꝝ nostroz inter alia donaria misissent nostris vinum
dulcissimū ⁊ mulieres saracenicās valde formosās mille. ⁊ q̄daz
de nostris vacassent ebrietatib⁹ ⁊ luxurijs taz cū illis saracenicis

mulieribus q̄z cū alijs quas adduxerunt de francia. post modicū
tempus habuerūt saraceni victoriā mediante pdicone ganaleo
nis de nostris in rimeuallis. in qua mortui sunt pugnatores. et
rotholandus et nostri vltima pfusione pfusi. quāuis pugnatores
et alij p̄bi viri illis voluptatib⁹ se nō exposuissent. ¶ Mors erat
in exercitu Karoli q̄ om̄s pugnatores eucharistia et pfessione per
manus ep̄oz et monachoz qui aderāt munitent. ante q̄z pugnam
intrarent. Oratio rotholandi in extremis pfuturi. Dñe ihesu p
cui⁹ fide patriā meā dimisi. et in ois barbaris ad exaltandū fides
tuam veni. et multoz pfidoz bella. tuo munitus auxilio vici. et in
nūeras alapas. ruinas. vulnera. opprobria. irisiones. fatigatōes
dolores. fugora. famē. sitim. anietates peuli. tibi in hac hora cō
mendo aiām meam. vltia q̄z dici phas est me peccatores pfiteor.
sed tu qui inimicis pepcisti. et mulieri deprehense in adulterio. et
magdalene et petro lacrimanti dimisisti. et latroni pfitenti sanuā
paradisi apuisti. mihi veniam nō denegas delictoz. et aiām meā
in eterna requie refouere digneris. et tenens pellem et carnē circa
manillas dixit. Confiteor credo q̄ in hac carne videbo te deum
saluatorem meū. tribus vicibus manus suas sup oculos suos po
nens et ait. Oculi isti p̄specturi sunt. et reuersus ap̄tis oculis suis
cepit respicere celū et om̄s artus suos et pectus signare signo cru
cis et cepit dicere. Nūc oia terrena mihi vilescit. q̄ ip̄o donante
video q̄s oculus nō vidit. nec in cor hominis ascendit. deniq̄ ma
nus suas extendens p̄cem effudit p̄ alijs in bello mortuis dicens
Moueantur viscera misericordie tue sup fideles tuos. qui hodie
mortui sunt in bello. qui de longinquis partib⁹ venerunt in has
barbaras natiōes. ad exaltandū nomen tuū. et declarandā fidem
tuam. nūc autē manibus saracenoꝝ p̄empti iacent. mitte archan
gelos tuos. qui aiās eoꝝ p̄ducant ad regna celoꝝ. quatinus vna
cum martiribus regnare valeant. in secula seclōꝝ qui viuīs.

¶ De visione Turpini ep̄i sup aiās in bello defunctorū Ca. xxxij
Vna beati rotholandi aiā de corpe egrediens. et ego
Turpinus celebrarem missam de defunctis corā Karo
lo. in valle Karoli. raptus in extasim audiui choros
in celestib⁹ cantantes. cūq̄ illi ad sublimia transirent. ecce post

¶

tergū terti milites quasi de p̄da vententes. ⁊ dñi. Quid portatis
nos inquit martirium portamus ad inferna. Tiburciū v̄o beati
cū alijs multis defert Michael ad sup̄na. Cūq̄ finita missa hoc
regi narrarem. ecce Balduin⁹ sup̄ equū rotholandi narrans que
gesta fuerūt. ⁊ rotholandū se ī agonia in mōte dimisisse. cūcristq̄
acclamantib⁹ retro. inuenit pri⁹ Karolus rotholandū iacentes
mortuū. eversuz brachijs supra pectus in modū crucis positus. ⁊
irruit in eum ⁊ lacrimosis gemitib⁹ ⁊ suspirijs inexplicabilib⁹ ex
clamas dicit. O dextra brachiū. dec⁹ galloz. spata iusticie. hasta
inflexibilis. in bello doctissime. fortissime fortū. destructor sara
cenoz. murus clericoz. baculus orphanoz. viduaz cib⁹. refectio
paupm. releuatio ecclesiaz. ⁊ lingua ignata mēdacij. dur⁹ exercitus
fidelitū. cur te in has oras adduxi. cur nō morior tecū. heu quid fa
ciā. es cū angel. erules cū martirib⁹. letaris cū sanctis. Celebra
tis ergo exequijs solennit⁹ ⁊ deuote sumo mane armati iuerūt ad
locū certa nis in r̄ciuale. ⁊ inueniūt ceteros suos aut mortuos
aut vulneratos ad mortem. oliuētū v̄o iacentē in effigiez crucis.
rege autē post saracenos currente sol stetit immobilis. ⁊ plōngata ē
dies q̄si spacio tritū diez. ⁊ inuētis eis ⁊ interfectis quoz milib⁹
reuersus est ⁊ gualonem p̄ditore trahi fecit quoz equis fortissi
mis ad quatuor plagas celi. Et habuerūt curā multi de corpib⁹
suoꝝ caroꝝ conditis aromatib⁹ deferendis ad diuersa cimiteria.
beati vero rotholandū fecit ter sepeliri apud blaniū in ecclesia
sancti romani. quā añ edificauerat. ⁊ canonicos regulares ibi po
suerat ⁊ eccliaz illā regali munificentia sublimauit. ⁊ sic reuersus
est. infusus autē p̄cib⁹ ad beatū Dionisiū p̄ alijs q̄ mortui erant in
hispania in bello saracenoꝝ. nocte p̄tia apparuit ei beatus Dioni
sius dicens q̄ illi qui exēplo p̄bitatis ⁊ in bello saracenoꝝ mortui
essent veniā impetrauerūt oim peccatoꝝ. Cū ego Turpinus cuz
rege venissem vsq̄ Vennā. ⁊ ip̄o p̄cedente in franciaz. p̄pter in
firmitatē remāssem. ⁊ die quadā añ altare orarem ⁊ psalmū De
us in adiutorijū ⁊c. dicerem. raptus sum in extasim. ⁊ ecce agmina
innūerabilij terroꝝ p̄cedentiū. cū autē quendaz quasi ethiopem
vltio incedentē ⁊ lentius vidissem. dixi. ei. q̄ tenditis. ac ille. aquis
granū ad Karoli mortem vt ad tartara ei⁹ spm̄ rapiamus. ⁊ ego
adiuro te p̄ nomē dñi n̄i ihesu xpi vt p̄ me reuertami itinere sc̄o

Tunc modicū p̄moratū vir expleto psalmo p̄dicto redierūt eodē ordine. ⁊ dixi vltimo cui añ fueram locutus. Quid egistis. et ille Galicianus sine capite tot ⁊ tantos lapides ⁊ ligna posuit i statera q̄ p̄ponderauerunt bona malis. ⁊ ideo absculit eum nobis ⁊ hoc dicto disparuit. ⁊ post veniente ad me nuncio de morte eius inueni q̄ ip̄o die p̄dicto visionis migrauerat.

¶ Ex libro Calixti pape ad idem Capitulum. xxxviii.

¶ Om̄ post mortem Katoli surrexisset quidā saracenus magn⁹ in hispania Artumaior dicitur. ⁊ venissz ad basilicā beati Jacobi. ⁊ deuastatis oibus ip̄am basilicā sic p̄phanasset. q̄ equos ibi hospitari ⁊ egestiones añ altare faceret fieri. ecce alij fluxu intestinox̄ interibant. alij p̄ basilicā ⁊ ciuitatem errantes lumina amittebāt ⁊ ip̄e Artumaior excecatus est sed p̄silio cuiusoz sacerdotis illius ecclesie cepit innocare deum xp̄ianoz ⁊ beati Jacobi. p̄mittens si redderet ei lumē. oia restitueret ⁊ machometū abnegaret Restitutus ergo oibus restitutus est sanctitati. ⁊ recedens de terra illa p̄dicabat magnū esse deuz xp̄ianoz. ⁊ magnū esse beatum Jacobum.

¶ De verbis Urbani pape. Capitulum. xxxix.

¶ Verba Urbani pape inuitantis ad crucem in cōsilio
v Clarissimo tenē. hec sunt. Q̄ quantū decus si gens tam degener ⁊ demonū ancilla. gentem dei omnipotentis. fide p̄ditam ⁊ xp̄i noie splendidam sic supauit. Q̄ quāta im̄p̄eria ab ip̄o dño in p̄perabunt vobis. si eos nō iuuatis qui xp̄iana p̄fessione censent sicut ⁊ nos. Procedāt ergo nūc cōtra infideles ad pugnam. qui abusiue p̄tra fideles certabant. Nunc sint milites qui dudū erant raptores. nūc p̄tra barbaros pugnēt qui olim p̄tra sanctos pugnabant. nūc eterna p̄mia nanciscant̄ qui dudū p̄ paucis solidis mercenarij fuerūt. nūc p̄ amore duplici laborēt qui p̄ detrimētō corpis ⁊ aie sic fatigant̄. Cum ad portū brando suum venissenius. ⁊ nostri naues conscenderāt. ecce quedā nauis p̄pe litus p̄paruit. de qua fere octingēti virisq̄ seruis p̄ierunt. sed cū corpa mortua p̄ posse colligerem⁹. inuente sunt in carnis bus quōsdā sup spatulas note i modū crucis insignite. Cōsperebat siquidem vt in seruicio dei defunctis signū victorie sum sub

fidei p[ro]gnore p[er]maneret. Cū apud urbem niceam venissem[us] fuit
estimatu[m] q[uo]d erat n[ost]ris septies centu[m] milia ad bella valentiū et
ceptis clericis et alijs ineptis ad bellu[m]. Si autē venissent om[n]es qui
de p[ar]tibus suis recesserunt. estimat[ur] q[uo]d essent quasi sexagesies centu[m]
milia. Cū nos tendentes de nicea v[er]sus anthiochia[m]. turci quasi
oues in quoda[m] ovili p[er]clusis[er]unt v[er]ndiq[ue] sagittar[um] pluuia nos inest[er]
mabiliter affligentes. peccatis n[ost]ror[um] exigētib[us]. quor[um] alij luxu
rijs. alij auaritia. alij supbia se polluerunt. n[ost]ris se peccatores re
cognoscētib[us]. et dei misericordiā invocantib[us] adert[ur] epi et sacer
dotes in albis d[omi]ni deprecantes humiliter. et plorando cantantes.
et currebat ad eos multitudo. p[ro]fessione. et ecce d[omi]n[us] placatus tan
tam dedit n[ost]ris audacia[m] et aduersarijs timorem q[uo]d eos subito
fugarunt. et ipsi die sc[er]o et tercio fugere nō cessauerunt. et nos de spo
lijs eor[um] ditati sumus. et factus est timor n[ost]ter sup[er] om[n]es. fama ista
volante ab occidente in orientem. Cū autē ad eracliam urbem ve
nissemus vidimus signum quodam splendens in modu[m] ensis sa
guratum. cuspide versus orientem p[er]tento.

De historia Anthiocena ad idem. Capitulum. xl.

Cum in obsidione Anthiocena fames vehemens in
cresceret. ita ut multi fugere disponerēt in obsidione.
licet se mansuros iurassent. in toto p[er]silio eiecerunt oēs
mulieres de exercitu. timentes ne d[omi]n[us] p[ro]pter luxurias eor[um] que cō
mittebant cū eis. esset iratus que in castris vicinis hospicia sibi
repperunt. tunc vidim[us] tuborem in celo mirabilem. sensim[us] etiaz
serrem[us] tū terribilem. tunc etiā quida[m] n[ost]ri viderunt quoddā sig
nū in celo in modu[m] crucis signatū. v[er]sus orientē recto tramite in
cedēs In obsidione Anthiocena que durauit a mense Octobris
vsq[ue] ad sequentem Juniu[m]. fuerunt n[ost]ri ita p[er]stantes q[uo]d deficiētes
victualib[us] comederunt carduos et alias herbas multimodas agro
rum et equos et mulos et camelas paupiores q[uam] canes et coria bestia
rum et grana in stercoib[us] repta. cū autē placuit d[omi]no p[ro]sumare labo
rem populi sui. apparuit cuidā turco intra urbem et dixit ei. Exp
giscere et redde urbem francis. Miratus ille tenuit visionem sub
silencio. apparuit autē sc[er]o dicens eidem et addidit Ego sum x[rist]us
qui p[ro]cipio. tūc ille enigilans iuit ad principem anthiochie d[omi]n[um]

suum et visionem narravit. tunc ille. Nunquid fantasmatibus
te credere debes. reverso illo ad locum suum iter apparuit dicens.
Cur non implesti quod iussi. non est tibi hesitandum. nam ego qui
in ipso dominus sum omnium. tunc ille nihil amplius dubitans. tractavit cum
nostris quod traderet civitatem. et intromissis. xx. de nostris per
cordas denocte per quas porta aperta est alijs. nostrique intrantes ce
perunt civitatem. multos trucidantes alijs fugientibus. et advo
catus vel prefectus princeps Antiochie a quodam rustico armeno de
collatus est. et caput. francis allatum est ab eo. Tunc nostri intrantes
Antiochiam capientes. exclamaverunt omnes. deus hoc vult. et hic
erat modus exclamatis cum aliquid de negotio facere volebam
efficaci. Capta Antiochia repta est a quodam hoie lancea que
dicitur in ecclesia sancti Petri fossa humo. quam reperor dicebat esse lan
ceam. qua fuerat latus domini perforatum. dicens quod beatus Andreas
sibi iter apparuerat dicens. quod in tali loco foderet subtus pavimen
tum et ibi inueniret predicta lancea domini. forsitan fallaciter occultata
de quo magna exultatio et devotio orta est in populo. Cum capta
Antiochia plures ex nostris peccis mulierum se maculassent. ecce
rex Persarum veniens in succursum turcorum cum suis sic artaverunt
nostros quod multi fugere deliberabant. sed deus non inmemor suorum
multis apparuisse dicitur et eos confortasse. Cuidam igitur clericus fu
gienti apparuit dicens. quo frater intendis. Et ille. fugio sicut
infortunatus. Et dominus ad eum. noli fugere sed redi retro et dic cere
eis quod ero cum illis in plinio. nam licet propter peccata fere perierunt. tamen
matris mee placatus precibus propiciabor in eis. peniteant et salvi
erunt. ego dominus qui loquor tecum. Non ille reversus narravit quod vide
rat. Item dum multi denocte per cordas descendere vellent et fugere
cuidam descendenti asserit frater suus mortuus. et dixit. quo fugis
frater remane. ne timeas quoniam dominus vobiscum erit in plinio. et socii ve
stri qui in hoc itinere mortui sunt vobiscum contra turcos plianant.
miratus ille verbo defuncti remansit. et quod viderat enarravit.
Factum est autem post modicum quod nostris et equis eorum pro inedia defi
cientibus indicio ieiunio triduo. et factis ad dominum precibus devotis
nostri pauci contra turcorum multitudinem innumerabilem egredientes.
habitis secum sacerdotibus cum albis pro populo orantibus et flentibus
et psallentibus. habuerunt de ipsis victoriam incredibilem. et ipsis fu

gitiuis fugatis de spolijs inestimabiliter sunt ditati. Cū in quodā
p̄flictu patriarcha Ierosolomitano cruce ferret. et clamaret vna
niter nostri. xps vincit. xps regnat. xps imp̄at. habuerūt nostri in
credibiles et insperatā victoriā. pauci de multis videlicet quingenti
milites et duo milia peditū n̄oz de. xv. milib⁹ saracenis victoriā.

¶ De historia Transmarina Capitulum .xli.

X historia Transmarina quā scripsit magister Jaco
bus de vitriaco postea eps tusculan⁹. Cū petrus here
mita in dyocesi Ambianensi causa deuorōis visitass⁹
loca sancta. et Symeonē tunc patriarchā Ierosolomitano cum
xpianis qui sub eo erant inuenisset in miserabili afflictioe sub sa
racenis amarā ducere vitā. p̄patiens eis nō modicū incepit cogi
tate quō posset eis subuenire. Cū autē his cogitatioib⁹ intentus
quadā nocte in ecclia vigilaret oratioib⁹ vacans. et obdormisset
sup pauimentū. apparuit eidē ihesus. iniungens ei legationes
ad papam et principes occidentales. Ip̄e ergo diuina reuelatioe
p̄fortat⁹ et caritate succensus. cū litteris p̄dicti patriarche et alioꝝ
fidelium ibidē p̄morantiū venit ad papas et ab eo benigne suscept⁹
transiit ad principes et tam eos quā popl̄m innumerabilem sic
p̄mouit quod transientes p̄ labores et bella innumerabilia cū dei adiu
uorō terra sanctā eripuerūt de manib⁹ saracenoꝝ. Cū nostri ob
fessi in Anthiochia ad tantā deuenissent inediā p̄cis erigentib⁹
quod mori necesse erat fame vel pugnare. egressi sūt pauci p̄tra mul
titudine innumerabilem p̄fusi nō de suis virib⁹ sed de dei d̄tute. cu
ius lanceā ferebant an̄ se. ros autē cadens desupius sic eoz aias ex
hilarauit. et equos qui iā fere p̄matime deficebāt sic roborauit su
bito quod forti aio irruentes in hostes habuerunt victoriā inestima
bilem. et de spolijs sunt ditati. Olim nō habebat vinea balsami
nisi in Jericho in aliq̄ p̄te m̄di. fuit autē translata ab egiptijs illa
vinea in campū ciuitatis que babilonia dicit. vbi excolit a xpia
nis illic sub d̄nō saracenoꝝ degentib⁹. Dicunt autē egiptij et erp̄
mēto p̄batū ē. quod si a saracenis excoleret fructū nō faceret. Sunt
autē i p̄dicto cāpo ser fontes. i quz vno dicit brāz vginē xpm puulū
balneasse. et certū ē et p̄batū. quod liquor balsami quod medici optimū
balsamū dicūt. translata vinea vel fructice nūq̄ p̄t alibi nasci etc.

¶ ij

De vltis patrum. Capitulum .xlj.

Cum ad beatū Anthoniū habitantes in heremo veni-
rent hoies p̄ solitudines. exerciti diuersis horroibus
z illusionib⁹ demonū. dicebat eis. Signate vos z cel-
tis securi. Signate domos vestras z habitate securi. Assumit em̄
demōes diuersas species. sed statim facto signo crucis ad nichilū
redigunt. meruit em̄ illud trophēū salutis. dixit sancta sincretice
Si inchoaueritis aliq̄ bonū nō reuocatis p̄ im̄ p̄bitatez tenta-
tionū inimici. Item qui navigare cū vento p̄sp̄ero incipiunt si
perarius ventus occurreret nō statim onera piciumt aut nauem
dimittūt. sed paululū sustinentes. aut aduersus p̄cellā repugnā-
tes. pandentes ite z vela rectū cursū inueniūt. Ita z nos in cō-
trariū sp̄m̄ incurrentes. crucem p̄ velo erigamus. z sine periculo
p̄ntis seculi nauigiū expleamus. Ex legenda beate Helene. Bea-
tissima Helena fide serues animi deuotiōe incōpabil diuinitus
inspirata angelicis admonita visitationib⁹ cū beneplacito filij
sui secū multā manū militarem mittentis ministrantib⁹ thesau-
roz copā venit Ierosolimā causa visitandi repandiq̄ loca sc̄a
z repiendi dñice passionis insignia. cū ad tacitū dñice crucis in-
uente moru⁹ nō solum suscitatus sed etiā san⁹ z robustus cūctis
appareret z in ore oīm sonaret gratiaz actio. z vox laudis z lignū
vniuersice crucis adorare. z p̄tereret gentilis z iudaiici popli mul-
tudo. auditus est vlulatus demonū in aere volitantū z vocife-
ratiū. ve ve nobis miseris qui diuturno dñio p̄iuamur. z nostris
sedibus effugamur. Ecce cruc̄ xp̄i oīa penetrat. in celo rutilat. in
aere radiat. infernū spoliat. virtutibus conuiscat. ecce q̄d p̄ Judam
nostrū acquisuim⁹. p̄ posteriorem Judā a nobis rursus amissim⁹
cū post crucis inuentionē adhuc Helena regina cū ceteris dep̄ca-
retur dñm̄ vt clauē quib⁹ palme z planto dñice fuerāt p̄fesse si-
bi p̄palare dignaret. ecce subito lux celestis instat fulguris con-
scantis emicuit. z claritas dei circūfulgens locū caluarie. clauē
sup̄ aurū z lapidem p̄ciosum rutilantes cunctis exhibuit. quos re-
gina fletis genib⁹ adorans. recepit crebraq̄ oscula illis insigens
saluatorem glorificauit. Beata Helena vnū de clauis dñi auro
inclusum. fecit z inseri freno regio filij sui. cōsiders ex eius p̄ntia

iter et acens eius dirigi. et acens illicitos refrenari. iudicia quod domini et
mendo. carnes eius salubriter timore perfigi. Alterius clavi inposi-
tione galeam eius fecit muniri. ut ab exterioribus armis custodiret.
et par sibi a deo procederet. In dyademate vero regis preciosissimo
signum crucis trinens porciuncula sancte crucis. et tertium clavum erexit
sancta calliditate ut quod reus erat lese maiestatis quisquis capite
flectere et regem adorare dyademate coronatum aspernabatur. nunc
iudeus et gentilis inuitus adorare cogere tur dominice passionis
insignia ne puniretur.

De diversis legendis sanctorum Capitulum. lxxij.

X legenda beati Andree. Andreas respondit. Ego cum
crucis seruum sum et crucis trophaeum optare potius debeo quam
timere. Item cum carnifices eum ad crucem ducerent
factus est percussus populorum clamantium et dicentium. Iustus homo
et amicus dei quid fecit ut ducatur ad crucem. Andreas rogabat po-
pulum ut non impedirent passionem suam. gaudens et exultans ibat
et a doctrina non cessans. Cum vero ad locum venisset ubi crux parata
erat videns eam a longe exclamavit voce magna dicens. Salve
crux que in christi corpore dedicata es. et ex manibus eius tanquam ex marga-
ritis ornata. antequam in te ascenderet dominus meus timorem terrenum
habuisti. modo vero celestem amorem obtinens. pro voto susciperis. Scit
enim a credentibus quanta in te gaudia. quanta munera habeas preparata
securus ergo et gaudens venio ad te. ita et ut tu exultans suscipias
me discipuli eius qui pependit in te qui et amator tuus fui semper
et desideravi amplecti te. O bona crux que pulchritudinem et deco-
rem de manu domini suscepisti. et diu desiderata. et sollicitè amata. et
sine intermissione quesita et sancta percipienti animo preparata. Accipe me
ab hominibus et redde me magistro meo ipso. ut pro te me recipiat. qui
pro me redemit. Item cum carnifices vellent eum deponere stupebant
brachia eorum quicunque extendissent ad soluendum eum. Tunc voce mag-
na dixit beatus Andreas. Domine ihesu christe. bone magister. iube me de
ista cruce non deponi. nisi ante spiritum meum susceperis. Et ecce viden-
tibus cunctis splendor nimis de celo veniens circumfulsit eum. ita ut
oculi humani non possent eum aspicere. Quo post horam fere dimidium re-
cedente. emisit spiritum cum lumine pergens ad christum.

G lxxij

¶ De legenda beati Petri. Cū beatus Petrus ad Pces ⁊ fletus si
deliū fugeret piculū mortis ⁊ venisset ad portā vidit sibi ipm oc
currere. ⁊ adorās eū dixit. Dñe q̄ vadis. Cui dñs. Venio romam
iteꝝ crucifigi. Intellexit hoc petrus de sua passiōe ⁊ reuersus nar
rauit hoc fratrib⁹. declarans eis q̄ in ipō iteꝝ esset crucifigendus
Item dixit beatus petrus ad agrippaz. Nulla mihi gl'a nisi cruc
dñi nři ihesu xpi. cui⁹ seru⁹ ego sum. Et agrippa ad eū. Vis ergo
vt sicut dñs tuus crucifigitus ē ita ⁊ tu crucifigaris Et petrus Nō
sum dign⁹ recta cruce me immundū testes facere ipō. sed p̄ crucis
supliciu⁹ opto sequi vestigia passiōis ei⁹ Item cū vellent petru
crucifigere rogauit vt eueris pedib⁹ crucifigeret ne ita honouisi
ce crucifigeret vt dñs. q̄ vt factū ē cepit de cruce poplm psolari
⁊ dicere. Hoc filij charissimi pfundū est misteriu⁹ crucis ⁊ insep
abile caritatis vinculu⁹. p̄ cruce em deus ad se trahit oia. ⁊ p̄ eam de
structū est mortis impiu⁹. Hoc mihi signū dñe appuisti. api ⁊ hoz
fidelium oculos vt videat psolatis eterne vite. ⁊ his dictis videtur
circa eū multitudinē angeloz ferentiu⁹ flores rosaru⁹ ⁊ lilioꝝ cum
inestimabili canore laudantiū dei potentiaz. quod vt vidit br̄s
petrus gr̄as agens ihesu xpo dixit. Dñe te imitari p̄ passiōem
optaui sed rectus crucifigi nō vsurpaui. q̄ nos ex Adam sum⁹ na
ti tu solus ex deo. de⁹ tu semp erectus tu semp excelsus. nos piimi
hois filij sum⁹ q̄ principiu⁹ suū dimisit in terra. tibi gl'a in secla.
¶ Ex legenda exaltatiōis sancte crucis. Cū Fraclius ornamenti
impialibus decoratus equo regio insidens. deferens lignū crucis
q̄ abstulerat a rege psaz intrare vellet cū magno tripudio p̄ce
dentiū ⁊ sequentiū ierlm p̄ portam p̄ quā dñs intrauit veniens ad
passiōem. subito iungentib⁹ se peribus clausa est. ⁊ viderunt an
gelum sup portaz tenentē signū crucis in manib⁹ flāmeo fulgore
splendens. qui dixit. Quā rex celoꝝ passiōis sacramēta p̄pletu
rus intrauit nō se dyademate nitentem exhibuit nec equi poten
tis vehiculū acquisit. sed humilis aselli tergo insidens cultou
bus suis em hūilitatis dereliquit. ⁊ his dictis disparuit. Impa
tor: vo depositis insignijs impy discalceat⁹ linea tantū zona pie
cinctus cruce lacrimis suscipiens p̄perauit ad portā que mor ap
ta liberū intrantibus pate fecit ingressum. **¶** Ex legenda beati

Martini. Cū beatus Martinus post baptismū militie renūcia-
ret Julian⁹ impator infrenuit dicens cū metu pugne in crastino
future. nō religionis gratia nolle pugnare. At ille. Si hoc ignaue
q̄scabit non fidei. crastina die an̄ aciem inermis astabo ⁊ in noie
dñi nō stri ihesu xp̄i signo crucis. nō clipeo p̄tectus aut galea ho-
stiu cuneos penetrabo securus. verum ordinatide diuina in illo
crastino missi sunt legati de pace. sua oia seseq̄ donantes. ¶ In
passione Longui legit q̄ cū p̄fregisset quoddā ydolum erierunt
inde m̄tri sp̄s immūdi intrātes gentiles. cū autē adirasset eos
vt dicerēt quare in ydola habitarent. dixerūt. vbi nō est ip̄s aut
signū crucis ibi habitam⁹. ¶ In legenda beati Phillippi legit q̄
cū captus adductus fuisset ad templū martis vt ydolu adoraret
cūq̄ ibi dez oraret in corde suo deu. eruit draco de sub base statue.
cuius flatu sunt multi mortui ⁊ m̄tri infirmari. Tūc dicit philip-
pus q̄ loco statue facerent altare ⁊ cruce sup̄ posita adorarent ⁊
curarent. q̄ cū factū fuisset ⁊ infirmi curati sunt ⁊ mortui resusci-
tati. ¶ In legenda beati Bernhardi legit q̄ cū aliqui egrotaret
visum est sibi q̄ p̄taret an̄ tribunal xp̄i iudicandus. que cū dya-
bolus accusaret in multis v̄dit. Sacerd̄ q̄ nō sum dignus p̄p̄ijs
meritis regnū celoz obtinere sed dñs meus duplici iure obtinuit
illud s̄ hereditate patris ⁊ merito passionis. Altero ip̄e p̄tentus
est sibi. alterū mihi donauit. cui⁹ dono nō p̄fundo illū mihi ven-
dicare. Ad hoc dyabolus p̄fusus obmutuit ⁊ sanctus ad se rediit.
¶ In legenda beate marie magdalene legit q̄ cū diues ille mar-
s. tensis ⁊ vxor sua quib⁹ p̄dicauerat fidem xp̄i beata mulier mag-
dalena. vellent ire vltra mare ad exp̄ndū vtrū vera essent que
dixerat eis Maria. ip̄a eis recedentib⁹ imposuit signū crucis in
humeris eoz. ne hostis calidus aliq̄ tentatde iter eoz impediret
edocens eos q̄ per beatū petrū ap̄lm an̄ oia plene cognoscerent
Cū autē sic signati transfretantes venissent ad portū p̄ paucos
dies obuiavit eis petrus ⁊ viso signo crucis in hūeris affiro gau-
sus est cōiiciens q̄ in p̄rib⁹ vñ venirent p̄dicatū esset vbum dei
⁊ in quista causa vie sue reuelauit se esse petrū ⁊ dixit eos ī it̄m
ōndens eis loca passiois ⁊ sepulture dñi. ⁊ de oibus plene edocuit.
¶ In legenda dñe Marie de ognies legit q̄ apparuit ei dñs cō-

querens de hoc q̄ expulsus erat de terra albigensium ⁊ videbat cru-
ces de celo descendentes p̄ra illos. ⁊ hoc fuit p̄ triennium añq̄z p̄di-
cari c̄ur p̄ra illos. postea cū iam crux esset p̄dicata p̄ra illos vi-
dit in quodā loco qui dicit̄ mons gaudij cruce signatorū animas
ab angelis in celum deferri sine omni purgatorio.

¶ De his que sūt necia his bonis p̄grinis cruce signatis ca. lliij
Ite ea que sūt necessaria cruce signatis ad faciendū
c digne p̄grinatōz. notandū q̄ est eis necessaria plena
p̄fessio p̄ccōz. q̄ nō dat̄ indulgentia eis nisi de p̄ccis
de quib⁹ fuerit ore p̄fessi. et id eo si vnq̄z circa hoc fuerit negligē-
tes debent nūc eligere aliquē bonū viz circa p̄fessionē audientū
exercitātū. cui⁹ prudentia supleant̄ insufficientie quā habent cir-
ca p̄scientiā ⁊ sciendū. Psalm. Cōfiteor tibi dñe in toto corde meo
in p̄silio iustoz. id ē sūt p̄siliū iustoz Item vera cordis p̄ritio. q̄
nō dat̄ indulgentia nisi p̄ritis. q̄ nō dat̄ cuilibz habere fletū vel
dolorem sensibile p̄ delictis hoc saltem requirit̄ a q̄libz in signū
p̄ritis debite q̄ habeat firmū p̄positū cauēdi a p̄ccis ⁊ dño ser-
uendi de cetero. s̄m illud Psal. Iuravi ⁊ statui custodire iudicia
iusticie tue. Item boni p̄siliū requisitio in dubijs circa p̄p̄taz sa-
lutē. Sūt quidē multa q̄ multo tpe dimittūt aīas suas in quibsdā
dubijs. circa restitutiōes v̄l iuramēta vel matrimonia ⁊ s̄ilia. v̄l
si requirūt interdū p̄siliū. requirūt a talib⁹ qui nesciūt dare. hoc
aīe p̄cipue cruce signatis est cauendū. ne si in aliq̄ dubio tali re-
manēt cū tali p̄grinatōe p̄ quā p̄mittūt eis v̄ta eterna forte ad
inferna descendant. Item si semp̄ est p̄siliū requirendū a sapiēte
put dicit̄ Thobi. itq̄. quāto magis in isto casu de dubijs p̄tinen-
tibus ad salutem. ⁊ in q̄ tot ⁊ tanta sunt p̄ salute. Si p̄silijs in se-
cularib⁹ negocijs requirunt̄ sapiētiōres. quāto magis in nego-
cijs aīaz. Ite aliene rei restitutiō. Sicut em̄ nō p̄sunt remedia
quecūq̄ apponant̄ circa vulnus q̄z diu ferūt intro retineat̄. ita ⁊
oīa quecūq̄ stant p̄ salute nō p̄sunt q̄z diu res aliena retinet̄. Au-
gustin⁹. Nō dimittūt pecūn̄ nisi restituat̄ ablatū. Item recōcilia-
tio cū aduersarijs si forte sint aliqui. Si em̄ aliq̄s volēs offerre
munus ad altare prius debet recōciliari fratri habenti aduersus
se aliquid. Pro vt dicitur Mathei quinto. quanto magis qui
seipsum offert deo in tali peregrinatione debet hoc facere.

Item ordiuatio testamenti. tales em̄ exponūt se morti ⁊ ideo de
bent ordinare testamentū quasi morituri. s̄m v̄bū Mathathie
qui dixit. i. Macha. ij. volentib⁹ secū se exponere morti p̄pter le
gem. Dis qui zelū habet legis. statuens testamentū. creat p̄ me.
Item dispositio dom⁹ seu oīm ad se p̄tinentiū. ne illa occasione
ois ab incepto postea retrahat. Vñ n̄ueri. iij. dicūt ruben ⁊ gad
moysi. Cautas ouīū fabricabimus ⁊ stabula iumentoz. puulis q̄z
nostris vbes munitas. nos autē p̄ hec armati ⁊ accincti p̄gemus
aī filios Israhel. donec introducem⁹ eos ad sua loca. ⁊ ideo dicū
tur expediti p̄cedere fratres suos. Item Constantia in incepto
Sunt em̄ multi qui postq̄ cepērūt crucem de facili mutāt p̄po
sitū. mō plongantes iter. mō laborantes ad voti redemptionem
mō post iter inceptū aduersitatib⁹ occurrentib⁹ de fructu vie de
sperantes. mō p̄ alijs causis leuib⁹ ad reditū festinantes. p̄tra
q̄d dicit̄ Eccl. vi. Esto firm⁹ in via dñi. Item p̄fortatio sanctorū
multi em̄ facilliter murmurāt. facile detrahunt negotio. cito fati
gant. cito deficiunt aīo. sicut filij Israhel ascendentes in terram
p̄missis p̄ desertū. et ideo sunt p̄fortandi sicut Josue ⁊ Caleph
p̄fortauerūt filios Isrl. Vñc. iij. q̄d fuit dño valde acceptū. Q̄
q̄ bene beatus Thomas ap̄tus socios ap̄tos p̄fortauit. qui ascen
dente dño in Irlm vbi mors illi iminebat dixit Johā. xi. Eam⁹
⁊ moriamur cū illo. Item fraternū subsidiū. Mors em̄ est vt in
terra extranea sibi mutuo magis subueniūt hoies in suis necessi
tatib⁹. ⁊ plus est hoc faciendū in exercitu xp̄iano. quia ⁊ hoc mul
tum p̄fert ad robur exercitus. vñ p̄verbio. xvij. Frater qui iuuat
ā fratre quasi ciuitas firma Item abstinentia ab oī peccato Nō
solū em̄ p̄pter pctā multitudinis vel etiā paucorū ymo etiam in
vnius interdū totus p̄fundit exercitus. sicut patz Josue. vij. de
peccato achior. Ideo dicitur Deutro. xiiij. Quā ingressus fueris
pugnā p̄tra hostes tuos custodias te ab oī malo. Que volens ob
seruari diligenter in suo exercitu vir fortissim⁹ Judas. hortabat̄
popl̄m se custodire sine pctō. sub oculis videntes que facta sunt
p̄ pctis eoz qui p̄strati sunt. ij. Mach. vij. Item velox peniten
tia de peccato si forte incurrat ex humana fragilitate. nō em̄ sicut
in alio statu faciunt multi. ita ⁊ in exercitu tali differenda nō est.

peffio. sed statim facienda est p̄fessio ⁊ satisfactio. ne dñs p̄tra to-
tum exercitū puocet. Deutro. xiiij. Si fuerit inter vos homo qui
nocturno pollutus sit somno egrediat̄ extra castra ⁊ nō reuertat̄
priusq̄ ad vesperā lauet̄ aqua. ⁊ p̄ solis occasuz reuertet̄ in castra
Si aut̄ tantā curā habuerūt iudei de abluenda cito immundicia
corpali in exercitu. quāto magis xp̄iani debent hoc curare de in-
mundicia sp̄iali in suo exercitu. Item zelus puniendi mala que
sunt in exercitu. Josue. viij. Lapidauerūt achior ois isrl ⁊ cuncta
que illi⁹ erant igni p̄sumpta sunt. s̄z p̄pter pctm̄ qđ p̄miserat in
exercitu dñi. Quid ergo debent facere xp̄iani. qui magis debent
p̄sequi pctm̄. Item occupatio iu sacris opibus. Debent siquidez
in exercitu xp̄iano fieri frequenter sermones. iuxta illud. qđ dicit̄
.i. Mach. v. Judas hortabat̄ popl̄m p̄ totā viāz donec venirent
in terrā iuda. Debz etiā ibi instari oratiōib⁹. iuxta illd. ij. Mach.
xiiij. Precepit Judas populo vt die ac nocte dñm invocarent q̄
sicut semp ita nunc adiuuaret. Debent etiā ibidem hūiliatiōnū
opa exercere. iuxta illud in codes. Vibus petentib⁹ misericordiā
adñō cum fletu ⁊ ieiunijs p̄ triduiū p̄tinuū p̄stratis. hortatus est
eos Judas vt se prepararent s̄z ad bellū. et iterū. ij. Machabe. x.
App̄inquante thimotheo machabeus ⁊ qui cum illo erāt dep̄ca-
bant̄ dñm. caput terra aspgentes. lumbosq̄ p̄cinci cilicijs ad al-
taris crepidinē puoluti. vt sibi p̄pitius. inimicis vero sp̄oz esset
inimicus. Boni ergo p̄grini debent his ⁊ alijs bonis tanto ma-
gis esse intenti in exercitu quanto ⁊ in maiori necessitate sunt cō-
stituti ⁊ a plurib⁹ alijs negocijs q̄z in pp̄ria patria sicut expediti
Postremo necessaria ē eis fortis decertatio cū bellū ingruerit. ij.
Macha. xiiij. Hortatus est Judas suos vt fortiter dimicarent.

¶ De his que valent ad bñ pugnandū p̄tra saracenos Ca. xlv.

Ira qđ notandū q̄ multa sunt que valere solent ali-
cui ad pugnandū viriliter. Primū est status bone cō-
scientie. Cōscientia em̄ mala que semp seua p̄sumit ti-
met ne forte si moriat̄ in bello male sit ei post mortez. ⁊ ideo quia
timet mortem. timide agit in bello. bona em̄ p̄scientia sperat bo-
na post mortem. et ideo min⁹ timens mortem viriliter pugnat. ⁊
ideo dicit̄. i. Mach. iij. Judas p̄liabat̄ bellū. siue p̄liū isrl cum le

ticia. qz bene p̄fessus qui intelligit p̄ Judam audatius pugnat. i.
 Sc̄m est causa iusticie. sicut dicit de pugile qui habz causas me
 liorem q̄ melius mortuus. z ideo dicit Eccl. iij. Vsq̄ ad mortem
 certa p̄ iusticia. Terciū est retributōis imensitas. p̄p̄t q̄d dicit. i.
 ad Corin. ii. Et illi quidez vt corruptibile coronā accipiāt. nos
 aut̄ incorruptā. q. d. et ideo meli⁹ pugnare debemus. Quartū est
 p̄sidentia de diuino auxilio. et ideo dicit Deutro. ii. Vos hodie
 p̄tra inimicos vestros pugna p̄mittetis. nō p̄timeſcat cor vestrū.
 nolite metuere. nolite terreti. nec formidetis eos. qz dñs deus v̄f
 in medio vestri ē. z p̄vobis p̄tra aduersarios dimicabit vt eruat
 vos de piculo. Quintū est vilitas hostiū. z ideo dicit David. i. re
 gū. xvij. Quis ē hic incircūcisus q̄ ex p̄brauit agnia dei viuētis.
 z post. Tuic vadā z auſſerā opprobriū populi. Sextū est effusio
 sanguinis socioz. z ideo dicit. ij. Mach. vi. Ostendebāt eis sang
 uinem v̄ue z mori ad acuendos eos ad p̄liū. Septimū est acqui
 sitio nois. z idō dicit. i. Mach. ij. Date aīas vestras p̄testamēto
 patrū z accipietis gl̄az magnā z nomen eternū. Porro boni cru
 cesignati sunt in bona p̄scientia p̄pter p̄fessionē. z bona volūate
 in p̄cedentia meritoz. Item pugnant p̄ summa iusticia fidei sa
 cre. Item expectāt remunerationem similez vt martires. Item
 constat q̄ habent secum deū p̄ quo morti se exponunt. Item ha
 bent pugnare contravillissimos saracenos. Item vident ante se
 sanguinem innocentū christianoz quem effuderunt saraceni.
 Item expectare possunt bonum nomen p̄bitatis non solum in
 terra sed etiam in celo vbi dicitur. Isti sunt qui venerūt ex mag
 na tribulatione. z lauerūt stolas suas in sanguine agni. Si ergo
 p̄ quolibet istorum pugnant homines viriliter. quanto magis
 crucesignati qui habent causas omnes p̄dictas. debent p̄tra sara
 cenos viriliter pugnare z decertare. ergo zc.

¶ De his que sunt facienda fidelibus cōgressuris cum
 infidelibus Capitulum. xlvj.

Etandum verō q̄ fideles congressuri cum infideli
 bus non debent confidentiam suaz ponere in viribus
 suis. Quia dicit Psalmista. Brachium eorum non
 saluabit eos. sed dextera inquit tua et brachiū tuum.

Sic nec in multitudine. q̄ sicut dicit. i. Mach. iij. Nō in multitudine exercitus victoria belli sed de celo fortitudo est. Sic nec in armis suis. vñ psalmista. Nō in arcu meo sperabo ⁊ gladius meus nō saluabit me. sed in deū debēt spem suā ponere. iuxta illud psalmiste. In te inimicos nostros ventilabim⁹ cornu ⁊ in noie tuo spernem⁹ insurgentes in nobis. p̄inde debent se fide amare q̄ sancti p̄sides vicerūt regna. effugarūt aciem gladij. p̄ualuerūt de infirmitate. fortes facti sunt in bello. castra verterūt exercitoy. Zebie. xi. Debent etiā cū oratiōib⁹ p̄gredi. ij. Mach. xi. Hic vero qui cū machabeo erāt p̄ oratiōes dñi inuocantes vt esset sibi adiutor. impetū fecerunt in munitiōes ydumeoy. multūq̄ resistentes. obtinuerūt loca. occurrentes interemerūt. ⁊ oēs simul nō minus. xxx. milibus trucidauerunt. Debent iterū in celesti auxilio spem ponere. ij. Macha. xv. Machabeus autē p̄sibat semp̄ cū oī spe auxiliū sibi a dño affutur⁹. ⁊ hortabat suos ne formidarent aduentū nationū. sed in mente haberent adiutoria sibi facta de celo. ⁊ nūc sperarent ab oīpotente sibi affuturā victoriā. Et nota pulcherrimū adiutoriū de q̄ legit. ij. Mach. i. in pugna inter Thimotheū ⁊ Judā sic. Et cū pugna vehemens fieret apparuerūt aduersarij de celo viri quinq̄ in equis frenis aureis decorati ducati iudeis p̄stantes. ex quib⁹ duo machabeū mediū habētes armis suis circūseptū in colūmē seruabant. ⁊ in aduersarios tela ⁊ fulmia iactabant. ex quo ⁊ cecitate p̄fusi. ⁊ p̄turbatiōe repleti cādebant. interfecti sunt autē. xx. milia. quingenti ⁊ equites sercenti. Quis autē posset enarrare alia innumerabilia adiutoria. que fecit suis fidelibus. p̄ se decertantibus. rex regum ⁊ dñs dominantius cuius regnum ⁊ gloria p̄manet sine fine. ip̄i laus ⁊ gloria magnificentissima in eternum. **ANET.**

Explicit tractatus venerabilis patris Scaris Humberti
quondam magistri generalis ordinis predicatorum de predicatoe crucis.